

Agder Sekretariat KO

Sekretariat for kontrollutvalg i Agder

Postboks 120
4491 Kvinesdal
Bankkonto:
3080 32 25660
Organisasjonsnr.:
988 798 185

Til kontrollutvalets medlemmar:

Olaf Håkon Tørresen (leiar), Knut William Bygland (nestleiar), Olav Skeie (medlem),
Camilla Josefine Høibraaten (medlem), Berit Haugetveit (medlem)

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALET

Tid/stad: Måndag 27. april 2026 kl. 09.00, kommunehuset, kommunestyresalen

SAKSLISTE

- SAK 06/26 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRÅ MØTE 09.02.26
SAK 07/26 ÅRSREKNESEKAPEN FOR BYGLAND KOMMUNE 2025
SAK 08/26 KOMMUNEDIREKTØREN SI OPPFØLGING AV NUMMERT BREV NR.
1-26
SAK 09/26 RAPPORT FORVALTNINGSREVISJON ARBEIDSMILJØ –
MEDVIRKNING I BYGLAND KOMMUNE
SAK 10/26 OVERSENDT SAK OM HABILITET
SAK 11/26 REVIOR ORIENTERAR

Orienteringar

Kommunedirektøren er invitert til starten av møtet for å orientere om kommunen sitt arbeid med beredskap.

Fungerande fylkesberedskapssjef deltek via Teams og vil orientere om beredskapsarbeidet på eit overordna nivå, sett frå Statsforvaltaren sitt ståstad.

Kommunedirektøren vil òg presentere årsrekneskapen og årsmeldinga.

Fast post

Videre arbeid i kontrollutvalet:

Eventuelt

Referatsak

Ref. 03/26 Sluttrapport frå tilsyn med landbruksforvaltninga

Bygland, 20. april 2026

Olaf Håkon Tørresen
Leiar

Inger Lise Austrud

Eierkommuner:
Bygland, Bykle, Evje og Hornnes,
Farsund, Flekkefjord, Hægebostad,
Iveland, Kvinesdal, Lindesnes,
Lyngdal, Sirdal, Valle, Åseral

Ansatte:
Daglig leder Willy Gill
Telefon: 90 95 62 46
E-post: willy.gill@asekretariat.no

Rådgiver Inger Lise Austrud
Telefon: 91 86 99 75
E-post: inger.lise.austrud@asekretariat.no

Agder Sekretariat

Sekretariat for kontrollutvalg i Agder

Utvalssekretær

Forfall og inhabilitet bes meldt til Inger Lise Austrud, tlf. 918 69 975 / ila@asekretariat.no

Kopi til: Ordfører, kommunedirektør, revisor, postmottak og Setesdølen
Varamedlemmar møter berre etter særskilt innkalling.

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 06/26

Møtedato: 27.04.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 06/26 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRÅ MØTE 09.02.26

Vedlegg:

Forslag til møteprotokoll frå møte 09.02.26

Bakgrunn for saka:

Forslag til protokoll frå møte 09.02.26 vert lagt fram for godkjenning.

Framlegg til vedtak:

1. Møteprotokoll frå kontrollutvalets møte 09.02.26 vert godkjent.
2. Leiar får fullmakt til å underteikne møteprotokollen

BYGLAND KOMMUNE – KONTROLLUTVALET

MØTEBOK

Møte nr. 01/26

Dato: 09.02.26 kl. 09.00 – 10.45

Stad: Kommunehuset, kommunestyresalen

<u>Til stades:</u> Olaf Håkon Tørresen, leiar Knut William Bygland, nestleiar Berit Haugetveit, medlem Camilla Josefine Høibraaten, medlem Olav Skeie, medlem	<u>Andre til stades (heile eller deler av møtet):</u> Agder Kommunerevisjon IKS v/ Tommy Pytten og Tor Ole Holbek Agder Sekretariat KO v/ Inger Lise Austrud SMG IKS v/dagleg leiar Svend Pedersen Ordførar Runar Granheim
--	---

Det var ikkje merknader til innkalling og saksliste.

SAKSLISTE

- SAK 01/26 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRÅ MØTE 24.11.25
- SAK 02/26 KONTROLLUTVALET'S ÅRSMELDING 2025
- SAK 03/26 UAVHENGIGHETSERKLÆRINGAR FRÅ REVISOR
- SAK 04/26 ETTERLEVINGSKONTROLL MED ØKONOMIFORVALTNINGA
- SAK 05/26 REVISOR ORIENTERAR

Orienteringar

Dagleg leiar i SMG IKS kjem frå starten av møte for å orientera om status i selskapet og status i etterkant av eigarskapskontrollen i 2023.

Fast post

Videre arbeid i kontrollutvalet:

Eventuelt

Referatsaker

- Ref. 01/26 Innkalling representantskapsmøte Setesdal Brannvesen IKS (eige vedlegg i e post)
- Ref. 02/26 Protokoll representantskapsmøte Setesdal Brannvesen IKS (eige vedlegg i e post)

Underskrift

Olaf Håkon Tørresen
Leiar

Kopi av møteboka sendes: Ordførar, kommunedirektør, postmottak, revisor og Setesdølen

Orienteringar

Dagleg leiar i SMG IKS orienterte utvalet om status i selskapet og status i etterkant av eigarskapskontrollen i 2023.

SAK 01/26 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRÅ MØTE 24.11.25

Handsaming i møte:

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

1. *Møteprotokoll frå kontrollutvalets møte 24.11.25 vert godkjent.*
2. *Leiar får fullmakt til å underteikne møteprotokollen*

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Vedlegg:

Forslag til møteprotokoll frå møte 24.11.25

Bakgrunn for saka:

Forslag til protokoll frå møte 24.11.25 vert lagt fram for godkjenning.

Framlegg til vedtak:

1. Møteprotokoll frå kontrollutvalets møte 24.11.25 vert godkjent.
2. Leiar får fullmakt til å underteikne møteprotokollen

SAK 02/26 KONTROLLUTVALETS ÅRSMELDING 2025

Handsaming i møte:

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

1. *Framlegg til årsmelding for 2025 vert vedteken.*
2. *Årsmeldinga vert sendt kommunestyret til orientering.*

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Vedlegg:

Framlegg til årsmelding for 2025

Bakgrunn for saka:

I kommunelova §23-5 står det at kontrollutvalet skal informere kommunestyret om sitt arbeid. Det er etablert ein praksis med å utarbeide ei enkel årsmelding frå kontrollutvalet.

Eg har utarbeidd eit forslag til årsmelding som vert lagt fram for godkjenning i utvalet, som så sender den endelege årsmeldinga vidare til kommunestyret til orientering.

Framlegg til vedtak:

1. Framlegg til årsmelding for 2025 vert vedteken.
2. Årsmeldinga vert sendt kommunestyret til orientering.

SAK 03/26 UAVHENGIGHETSERKLÆRINGAR FRÅ REVISOR

Handsaming i møte:

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

Basert på revisors eigenvurdering av si uavhengigheit meiner kontrollutvalet at ein kan konkludere med at revisor oppfyller kommunelova og revisjonsforskrifta sine krav til uavhengigheit.

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Vedlegg:

Uavhengighetserklæringar frå dei oppdragsansvarlege revisorane Tor Ole Holbek og Tommy Pytten.

Bakgrunn for saka:

Oppdragsansvarleg revisor skal, i medhald av forskrift om kontrollutval og revisjon § 19, kvart år gje ei skriftleg eigenvurdering av si uavhengigheit til kontrollutvalet.

Kontrollutvalet skal vurdere om revisors eigenvurdering tilseier at revisor oppfyller dei krava til uavhengigheit som går fram av kommunelova og forskrift om kontrollutval og revisjon.

Framlegg til vedtak:

Basert på revisors eigenvurdering av si uavhengigheit meiner kontrollutvalet at ein kan konkludere med at revisor oppfyller kommunelova og revisjonsforskrifta sine krav til uavhengigheit.

SAK 04/26 ETTERLEVINGSKONTROLL MED ØKONOMIFORVALTNINGA

Handsaming i møte:

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

Kontrollutvalet tar revisors attestasjonsuttale frå forenkla etterlevingskontroll og nummerert brev nr. 1-26 til orientering.

Kontrollutvalet ber kommunedirektør kome med skriftleg tilbakemelding innan 01.04.26 på oppfølginga av nummerert brev 1-26.

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Vedlegg:

Attestasjonsuttale frå Agder Kommunerevisjon IKS datert 16.01.26

Brev 1-26 Forenkla etterlevelseskontroll frå Agder Kommunerevisjon datert 16.01.26

Bakgrunn for saka:

Revisor har utført eit attestasjonsoppdrag i samband med Bygland kommunes etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltninga knytt til vedtak på særskilt tilrettelagte bustader.

Revisor har kontrollert følgande:

- Har kommunen en oversikt over boliger med utleie til helse- og sosialformål
- Har kommunen gyldige enkeltvedtak på tildeling av bolig med særskilt tilrettelegging i de tilfeller det kreves mva-kompensasjon på utgifter til boligen, og oppfyller vedtakene kravene til legitimering av retten til å kreve mva-kompensasjon

Uttalen gjev moderat sikkerheit for konklusjonen, altså er det ikkje like strenge beviskrav som til ei revisjonsberetning.

Saksopplysingar:

Kommunestyret skal sjå til at uavhengig instans med kunnskap om økonomiforvaltninga vurderer rutinane. Kommunestyret skal og sjå til at slike rutinar er etablert og overhaldt. Kontrollutvalet er kommunestyrets tilsynsorgan og det ligg til utvalet å føre tilsyn med kommunens forvaltning på kommunestyrets vegne.

Revisor har avlagt negativ konklusjon og legg ved tilhøyrande nummerert brev nr. 1.

Grunnlag for negativ konklusjon:

Ved kontrollen ble det avdekket at det ikke var utarbeidet vedtak på tildeling av boliger på 3 av de 5 utvalgte boligene. For de 2 øvrige kontrollerte tildelingene av bolig, fremkom ikke av vedtakene tilstrekkelig begrunnelse for beboernes behov for særskilt tilrettelagt bolig.

Konklusjon:

På grunn av betydningen av forholdet beskrevet i avsnittet «Grunnlag for negativ konklusjon» kan vi ikke konkludere med at Bygland kommune i det vesentligste har etterlevd kravene til vedtak på særskilt tilrettelagte boliger.

Vurderingar:

Forenkla etterlevingskontroll erstattar ikkje den ordinære rekneskapsrevisjon eller forvaltningsrevisjon, men kan sjåast på som eit supplement. For kontrollutvalets del er ansvaret avgrensa til å sjå til at det vert gjennomført, og halde seg orientert om risiko- og vesentlighetsvurdering samt resultatet frå kontrollen.

Forenkla etterlevingskontroll styrker kontrollutvalets grunnlag for ivareta sitt ansvar for å føre kontroll med at økonomiforvaltninga er i samsvar med føresegner og vedtak.

Kommunedirektør er ansvarleg for å etablere administrative rutinar som sørger for at økonomiforvaltninga er i tråd med føresegner og vedtak, og at økonomiforvaltninga er gjenstand for betryggande kontroll.

Revisor vil i møtet orientere om resultatata frå den forenkla etterlevingskontrollen og svare på eventuelle spørsmål.

Sekretariatet har elles ingen merknader i saka.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tar revisors attestasjonsuttale frå forenkla etterlevingskontroll og nummerert brev nr. 1-26 til orientering.

Kontrollutvalet ber kommunedirektør kome med skriftleg tilbakemelding innan 01.04.26 på oppfølginga av nummerert brev 1-26.

SAK 05/26 REVISOR ORIENTERAR

Handsaming i møte:

Rekneskapsrevisjon:

Det pågår førebuande arbeid knytt til årsoppgjersrevisjonen. Kommunen sin frist for levering av årsrekneskapa er 22.02.26. MVA-kompensasjon for 6. termin er levert innan fristen.

Forvaltingsrevisjon:

Arbeidet med forvaltingsrevisjon og eigarskapskontroll i Setesdal Brannvesen IKS er godt i gang.

Rapport frå forvaltingsrevisjon «Medvirkning i Bygland kommune» vert lagt fram for kontrollutvalet i neste møte.

Framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Vedtak:

Kontrollutvalet tar informasjonen frå revisor til orientering.

Saksutgreiing:

Sakshandsamar: Inger Lise Austrud

Bakgrunn for saka:

Det er kontrollutvalets ansvar å sjå til at det blir gjennomført revisjon i kommunen.

Revisor orienterar løpande gjennom året om relevante saker og tema. På denne måten held kontrollutvalet seg informert om det løpande revisjonsarbeidet.

Dei tema revisor orienterar om vil bli protokollført.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tar informasjonen frå revisor til orientering.

Fast post

Videre arbeid i kontrollutvalget: Neste møte i kontrollutvalet 27.04.26

Eventuelt

Leiar orienterte utvalet om NKRF Kontrollutvalskonferanse. Sekretariatet sender ut kursdokumentasjonen til alle medlemmar.

Kontrollutvalet ber om orientering i neste møte kommunens arbeid med beredskap.

Referatsaker

Ref. 01/26 Innkalling representantskapsmøte Setesdal Brannvesen IKS (eige vedlegg i epost)

Ref. 02/26   Protokoll representantskapsmøte Setesdal Brannvesen IKS (eige vedlegg i epost)

Kontrollutvalet tek referatsakene til orientering

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 07/26

Møtedato: 27.04.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 07/26 ÅRSREKNESKAPEN FOR BYGLAND KOMMUNE 2025

Lover, forskrifter:

Lov om kommunar og fylkeskommunar m.m.
Budsjett- og rekneskapsforskrifta av 2019

Saksdokument vedlagt saka:

Revisjonsberetning, datert 10. april 2026
Årsrekneskapen og årsberetning 2025 (vedlegg i egen e-post)

Saksopplysningar:

Kommunens årsrekneskap viser eit netto driftsresultat på kr 4 454 226.

Revisor har gitt normal revisjonsberetning utan forbehold eller presiseringar.

I revisjonsberetninga uttaler revisor seg om:

Revisjonen av årsrekneskapen:

Revisors konklusjon :

Etter vår meining

- *oppfyller årsrekneskapen gjeldande lovkrav, og*
- *gjer årsrekneskapen i det alt vesentlege ein dekkande framstilling av den finansielle stillinga til kommunekassen per 31. desember 2025, og av resultatet for rekneskapsåret som vart avslutta per denne datoen i samsvar med kommunelova sine regler og god kommunale regnskapsskikk i Noreg.*

Andre lovmessige krav:

- Konklusjon om registrering og dokumentasjon
- Konklusjon om årsmeldinga
- Utsegn om forklaring for vesentlege budsjettavvik

Revisjonen har gjennom sine handlingar ikkje avdekket forhold som er av ein slik art at dei har betydning for konklusjonane på andre lovmessige krav.

For nærare informasjon vises det til revisjonsberetninga.

Uttale frå kontrollutvalet:

Kontrollutvalet skal gi uttale til følgande:

- Kommunekassens årsrekneskap og årsberetning
- Konsolidert årsrekneskap
- Kommunale føretak (årsrekneskap og årsberetning)
- Lånefondet (årsberetning kan inngå i kommunekassens årsberetning)

Som oftast vil det vere hensiktsmessig med ein samla uttale til kommunekassens årsrekneskap, konsolidert årsrekneskap og årsberetning. Kontrollutvalet gir ikkje uttale til politisk råd og kommunalt oppgåvefelleskap, med mindre revisor har gitt revisjonsberetning.

Når det gjeld Bygland kommune skal kontrollutvalet berre gi uttale til kommunekassens årsrekneskap og årsberetning.

Handsaming av årsrekneskapen

Handsaming av årsrekneskapen og årsberetning vil vere som følger.

- Kommunedirektør avleggjar årsregnskapet innan 22.02.26
- Kommunedirektør utarbeider årsberetning innan 31.03.26
- Revisor avgir revisjonsberetning til kommunestyret innan 15.04.26
- Kontrollutvalet avgir uttale om årsrekneskapen til kommunestyret
- Formannskapet innstiller overfor kommunestyret om godkjenning og disponering (Kontrollutvalets uttale skal føreligge når formannskapet handsamar årsrekneskapen)
- Kommunestyret godkjenner årsrekneskapen innan 30.06.26

Vurderingar:

Eg vil anbefale kontrollutvalet å gi ein standard uttale til årsrekneskapen og årsberetninga for 2025.

Framlegg til vedtak:

Uttale frå kontrollutvalet til kommunestyret:

Kontrollutvalet har handsama Bygland kommunes årsrekneskap og årsberetning for 2025.

Agder Kommunerevisjon IKS har avgitt normalberetning utan spesielle merknader.

Basert på revisjonsberetninga har kontrollutvalet ingen spesielle merknader til kommunens årsberetning.

Kontrollutvalet er ikkje kjent med andre forhold, framkomme i dialog med revisor, som kunne hatt betydning for utvalets uttale.

Kontrollutvalet anbefaler at kommunestyret godkjenner årsrekneskapen og årsberetninga.

Til kommunestyret i Bygland kommune

Kopi:
Kontrollutvalet
Formannskapet
Kommunedirektør

MELDING FRÅ UAVHENGIG REVISOR

Utsegn om årsrekneskapen

Konklusjon

Vi har revidert årsrekneskapen for Bygland kommune, som viser eit netto driftsresultat på kr 4 454 226. Årsrekneskapen er samansett av balanse per 31. desember 2025, oversikt over løyvingar til drift og investering, økonomisk oversikt drift og oversikt over samla budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjonar for rekneskapsåret som vart avslutta per denne dato, samt notar til årsrekneskapen.

Etter vår meining

- oppfyller årsrekneskapen gjeldande lovkrav, og
- gjer årsrekneskapen i det alt vesentlege ein dekkande framstilling av den finansielle stillinga til kommunekassen per 31. desember 2025, og av resultatet for rekneskapsåret som vart avslutta per denne dato i samsvar med kommunelova sine regler og god kommunal regnskapsskikk i Noreg.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift, god kommunal revisjonsskikk i Noreg og International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgåver og plikter etter desse standardane er beskrivne under overskrifta *Revisors oppgåver og plikter ved revisjon av årsrekneskapen*. Vi er uavhengige av kommunen i samsvar med krava i lovar og forskrifter i Noreg, og har etterlevd dei andre etiske pliktene våre i samsvar med desse krava. Etter vår oppfatning er innhenta revisjonsbevis tilstrekkeleg og føremålstenleg som grunnlag for konklusjonen vår.

Årsmeldinga og annan øvrig informasjon

Kommunedirektøren er ansvarleg for informasjonen i årsmeldinga og den øvrige informasjonen som er publisert saman med årsrekneskapen. Øvrig informasjon omfattar den lovbestemte årsmeldinga og annan informasjon i kommunens årsrapport. Vår konklusjon om årsrekneskapen ovanfor dekker informasjonen i årsmeldinga.

I samband med revisjonen av årsrekneskapen er det vår oppgåve å lese årsmeldinga og annan øvrig informasjon. Formålet er å vurdere hvorvidt det føreligg vesentleg inkonsistens mellom årsmeldinga, annan øvrig informasjon og årsrekneskapen og den kunnskap vi har opparbeida oss under revisjonen av årsrekneskapen, eller hvorvidt informasjon i årsmeldinga og annan øvrig informasjon ellers framstår

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

som vesentleg feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsmeldinga eller annan øvrig informasjon framstår som vesentleg feil. Vi uttaler oss om årsmeldinga og har ikkje noko å rapportere om det.

Ut frå kunnskapen vi har opparbeidd oss i revisjonen, meiner vi at årsmeldinga

- inneheld dei opplysningar som skal vere med etter gjeldande lovkrav og
- at opplysningane om økonomi i årsmeldinga stemmer overeins med årsrekneskapen.

Vi viser elles til avsnittet «Konklusjon om årsmeldinga» og «Utsegn om forklaring for vesentlege budsjettavvik» under vår utsegn om andre lovmessige krav.

Kommunedirektøren sitt ansvar for årsrekneskapen

Kommunedirektøren er ansvarleg for å utarbeide årsrekneskapen og for at den gir ei dekkande framstilling i samsvar med kommunelovas regler og god kommunal rekneskapsskikk i Noreg. Kommunedirektøren er også ansvarleg for slik intern kontroll han/ho finn naudsynt for å kunne utarbeide ein årsrekneskap som ikkje inneheld vesentleg feilinformasjon, verken som følgje av misleg framferd eller feil som ikkje er tilsikta.

Revisor sine oppgåver og plikter ved revisjonen av årsrekneskapen

Vårt mål er å oppnå tryggande sikkerheit for at årsrekneskapen totalt sett ikkje inneheld vesentleg feilinformasjon, verken som følgje av feil eller misleg framferd, og å gi ei revisjonsmelding som inneheld vår konklusjon. Tryggande sikkerheit er ei høg grad av tryggleik, men ingen garanti for at ein revisjon utført i samsvar med ISA-ane, alltid vil avdekke vesentleg feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følgje av misleg framferd eller feil som ikkje er tilsikta. Feilinformasjon er å anse som vesentleg dersom den åleine eller samla, innanfor rimeleg grenser, kan forventast å påverke dei økonomiske avgjerdene som brukarane tar, på grunnlag av årsrekneskapen.

Som del av ein revisjon i samsvar med ISA-ane, utøver vi profesjonelt skjøn og viser profesjonell skepsis gjennom heile revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoane for vesentleg feilinformasjon i årsrekneskapen, enten det skuldast misleg framferd eller feil som ikkje er tilsikta. Vi utformar og gjennomfører revisjonshandlingar for å handtere slike risikoar, og hentar inn revisjonsbevis som er tilstrekkelege og formålstenlege som grunnlag for konklusjonen vår. Risikoen for at vesentleg feilinformasjon som følgje av misleg framferd ikkje blir avdekket, er høgare enn risikoen for feilinformasjon som skuldast feil som ikkje er tilsikta, sidan misleg framferd kan innebære samarbeid, forfalsking, bevisste utelatingar, feil presentasjonar, eller brot på interne kontrollrutinar.
- opparbeider vi oss ei forståing av intern kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlingar som er føremålstenlege etter tilhøva, men ikkje for å gi uttrykk for ei meining om effektiviteten av kommunen sin interne kontroll.
- evaluerer vi om rekneskapsprinsippa som er brukte, er føremålstenlege, og vi vurderer om rekneskapsestimata og tilhøyrande noteopplysningar som er utarbeidde av kommunedirektøren, er rimelege.
- evaluerer vi den totale presentasjonen, strukturen og innhaldet i årsrekneskapen, tilleggsopplysningane, og om årsrekneskapen representerer dei underliggjande transaksjonane og hendingane på ein måte som gir ei dekkande framstilling.

Vi kommuniserer med kontrollutvalet og kommunedirektøren, mellom anna om det planlagde innhaldet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlege funn i revisjonen, irekna vesentlege svakheiter i intern kontroll som vi avdekker i løpet av revisjonen.

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

Utsegn om andre lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på revisjonen vår av årsrekneskapen slik den er omtalt ovanfor, og kontrollhandlingar vi har funne nødvendige etter internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», meiner vi at leiinga har oppfylt si plikt til å sørge for ordentleg og oversiktleg registrering og dokumentasjon av kommunen sine rekneskapsopplysningar, i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Noreg.

Utsegn om forklaring for vesentlege budsjettavvik

Vi har utført eit attestasjonsoppdrag som skal gje moderat sikkerheit, knytt til Bygland kommune si forklaring for vesentlege budsjettavvik, enten det skuldast beløpsmessige avvik eller avvik frå kommunestyret sine premisser for bruken av løyvingane.

Konklusjon

Basert på dei utførte handlingane og innhenta bevis, er vi ikkje blitt kjende med forhold som gjev grunn til å tru at årsmeldinga ikkje gir dekkande opplysningar om vesentlege budsjettavvik.

Kommunedirektøren sitt ansvar for å forklare budsjettavvik

Kommunedirektøren er ansvarleg for å etablere administrative rutinar som sørger for at det blir utarbeidd og iverksett rutinar som sikrar at alle vesentlege budsjettavvik blir identifisert og forklart. Dette gjeld både beløpsmessige rammer og vedtekne premisser for bruken av løyvingane. I årsmeldinga skal kommunedirektøren forklare vesentlege beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsrekneskapen, og vesentlege avvik frå kommunestyret sine premisser for bruken av løyvingane.

Våre oppgåver og plikter

Vår oppgåve er å sjå etter om årsmeldinga gir dekkande opplysningar om vesentlege beløpsmessige avvik frå årsbudsjettet og vesentlege avvik frå kommunestyret sine premisser for bruken av løyvingane. Vi skal gje ei fråsegn om årsmeldinga på grunnlag av bevisa vi har henta inn. Vi har utført vårt attestasjonsoppdrag med moderat sikkerheit i samsvar med reglane i kommunelova og RSK 302 Forenkla etterlevingskontroll av vesentlege budsjettavvik. Standarden krev at vi planlegg og gjennomfører oppdraget for å oppnå moderat sikkerheit for om det ligg føre dekkande opplysningar om vesentlege budsjettavvik i årsmeldinga.

Utføring av eit attestasjonsoppdrag som skal gje moderat sikkerheit i samsvar med RSK 302, inneber å utføre handlingar for å innhente bevis for om det er avvik frå budsjettvedtak, både beløpsmessige avvik og avvik frå kommunestyret sine premisser for bruken av løyvingane, og om det i årsmeldinga er gitt dekkande opplysningar om årsakene til avvika. Revisor sitt skjøn avgjer typen, tidspunktet for og omfanget handlingar. Moderat sikkerheit har klart lågare sikkerheitsgrad enn tryggande sikkerheit, og vi gir derfor ikkje uttrykk for same nivå av sikkerheit i attestasjonen, som i konklusjon om årsrekneskapen i revisjonsmeldinga. Vi meiner at vi har innhenta tilstrekkeleg og føremålstenleg bevis som grunnlag for konklusjonen vår.

Kristiansand, 10. april 2026
Agder Kommunerevisjon IKS

Tommy Pytten
statsautorisert revisor

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 08/26

Møtedato: 27.04.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 08/26 KOMMUNEDIREKTØREN SI OPPFØLGING AV NUMMERT BREV NR. 1-26

Vedlegg:

Nummerert brev nr. 1-26 frå Agder Kommunerevisjon IKS
Kommunedirektøren si tilbakemelding på brev nr. 1-26

Bakgrunn for saka:

Det nummererte brevet frå revisor i samband med forenkla etterlevingskontroll på området kommunen si etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltninga knytt til vedtak på særskilt tilrettelagte bustader vart lagt fram for kontrollutvalet i møte 09.02.26.

Nummerert brev nr. 1-26 følgjer som vedlegg til saka. Det blir vist til dette for nærare skildring av kva revisor har teke opp.

Kontrollutvalet fatta følgjande vedtak:

Kontrollutvalet tar revisors attestasjonsuttale frå forenkla etterlevingskontroll og nummerert brev nr. 1-26 til orientering.

Kontrollutvalet ber kommunedirektør kome med skriftleg tilbakemelding innan 01.04.26 på oppfølginga av nummerert brev 1-26.

Kommunedirektøren har sendt skriftleg tilbakemelding med si oppfølging av revisors brev nr. 1-26. For nærare informasjon blir det vist til dette.

Kommunedirektøren er invitert til møte for å presentere si oppfølging av saka.

Vurderingar:

Når revisor kjem med skriftlege merknader i nummerert brev, er det etablert rutine for at kommunedirektøren skal svare på desse merknadene skriftleg.

Kontrollutvalet har eit ansvar for å sjå til at forhold som er påpeika i nummererte brev blir følgde opp. Tilbakemeldinga viser kva tiltak kommunen har sett i verk for å sikre at regelverket knytt til vedtak på særskilt tilrettelagte bustader blir følgde opp.

Sekretariatet har elles ingen merknader.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tek kommunedirektøren si tilbakemelding til orientering.

Til kontrollutvalget i Bygland kommune

Brev nr.1/26

Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen 2025 – vedtak på særskilt tilrettelagte boliger

Konklusjon

Basert på revisjonens gjennomgang avga vi uttalelse med følgende konklusjon:

Grunnlag for negativ konklusjon

Ved kontrollen ble det avdekket at det ikke var utarbeidet vedtak på tildeling av boliger på 3 av de 5 utvalgte boligene. For de 2 øvrige kontrollerte tildelingene av bolig, fremkom ikke av vedtakene tilstrekkelig begrunnelse av beboernes behov for særskilt tilrettelagt bolig.

Konklusjon

På grunn av betydningen av forholdet beskrevet i avsnittet «Grunnlag for negativ konklusjon» kan vi ikke konkludere med at Bygland kommune i det vesentligste har etterlevd kravene til vedtak på særskilt tilrettelagte boliger.

Bakgrunn

Basert på risikovurdering lagt frem for kontrollutvalget ble følgende valgt ut for kontroll i 2025

Etter en samlet vurdering har revisjonen valgt ut området:

Vedtak på særskilt tilrettelagte boliger

Kriteriene er hentet fra:

- *Lov om merverdiavgift § 3-11*
- *Lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. § 4*
- *Forskrift om mva-kompensasjon til kommuner mv. § 7*
- *Merverdiavgiftshåndboken 2025 punkt 23.5.5 (vedtak)*

Her vil vi se på etterlevelse av følgende forhold:

- *at kommunen har oversikt over boliger med utleie til helse- og sosialformål.*
- *at kommunen har gyldige enkeltvedtak på tildeling av bolig, og at vedtakene oppfyller kravene til legitimering av retten til å kreve mva-kompensasjon.*

Gjennomført kontroll

Det ble innhentet oversikt over boliger med utleie til helse- og sosialformål. Basert på dette, valgte revisjonen å kontrollere 5 vedtak på tildeling av særskilt tilrettelagte boliger.

I kontrollen ble det avdekket at det ikke var utarbeidet vedtak på tildeling av boliger på 3 av de 5 utvalgte boligene. For de 2 øvrige kontrollerte tildelingene av bolig, fremkom ikke av vedtakene tilstrekkelig begrunnelse av beboernes behov for særskilt tilrettelagt bolig.

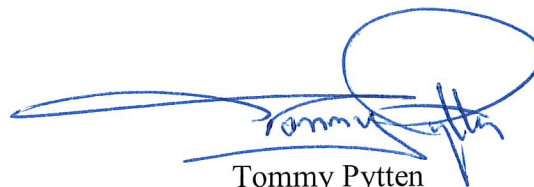
Antallet avvik er av en slik størrelsesorden sett i forhold til vårt utvalg at dette har medført negativ konklusjon.

En negativ konklusjon innebærer at vi mener det foreligger forhold som gir oss grunn til å tro på at kommunen ikke overholder revisjonskriteriene.

Vi ber administrasjonen komme med en skriftlig tilbakemelding, innen 30. januar 2026, vedrørende resultatet av denne kontroll, og at denne tilbakemelding også oversender til kontrollutvalget.

Kristiansand, 16. januar 2026

Tor Ole Holbek
Revisjonsdirektør

Tommy Pytten
Statsautorisert revisor

Kopi: Kommunedirektør

Agder kommunerevisjon IKS

Vår ref.:
2026/52-6

Sakshandsamar:
Simon Ellingsberg
simon.ellingsberg@bygland.kommune.no

Dato
28.01.2026

FORENKLET ETTERLEVELSESKONTROLL MED ØKONOMIFORVALTNINGEN 2025 - VEDTAK PÅ SÆRSKILT TILRETTELAGTE BOLIGER

Kommunens svar på «Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen 2025» – Brev nr.1/26

Viser til brev nr. 1/26, datert 16. januar 2026.

Kommunen tar kontrollen til etterretning. Kommunen har utarbeidet nye vedtak på vedtakene som ble kontrollert. Andre eksisterende vedtak gjennomgås fortløpende og har høy prioritet for å oppdateres til gjeldende rutine. Arbeidet forventes ferdigstilt innen kort tid.

Nye rutiner for fremtidige vedtak er etablert.

Brev fra revisjonen og dette svarbrevet oversender kontrollutvalget.

Med helsing
Bygland kommune

Simon Ellingsberg
Kommunedirektør

Om Bygland kommune har sendt dette dokumentet elektronisk, vil det mangle underskrift.

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 09/26

Møtedato: 27.04.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 09/26 RAPPORT FORVALTNINGSREVISJON «ARBEIDSMILJØ - MEDVIRKNING I BYGLAND KOMMUNE»

Vedlegg:

Rapport frå Agder Kommunerevisjon IKS, datert april 2026

Saksopplysningar:

Generelt:

Forvaltningsrevisjon er eit verktøy som kommunestyret og kontrollutvalet skal bruke for å sikre at kommunen drives på ein måte som varetek innbyggjarane sitt behov og rettigheter best mogleg. Forvaltningsrevisjon er ei av dei pålagte oppgåvene til kontrollutvalet. Gjennom forvaltningsrevisjon undersøker kontrollutvalet om kommunen etterlever regelverk, når fastsette mål og om ressursane vert forvalta på ein effektiv måte.

Fokus på å bidra til forbetring er eit viktig aspekt med gjennomføring av forvaltningsrevisjonar.

Bakgrunn:

Kontrollutvalet gjorde i møte i mai 2025 ei bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjektet «Arbeidsmiljø – medverknad i Bygland kommune». Føremålet har vore å undersøkje korleis Bygland kommune tek vare på dei tilsette sine moglegheiter for medverknad på arbeidsplassen. Rapporten er avgrensa til å sjå på indirekte medverknad, det vil seie medverknad som skjer gjennom kollektive ordningar på arbeidsplassen. Dette omfattar mellom anna medverknad gjennom tillitsvaldapparatet, verneombodsordninga og representasjon i formelle samarbeidsfora, som arbeidsmiljøutval og partssamansette utval/administrasjonsutval.

Rapporten har på vanleg måte vært på høyring hjå kommunen. Høyringssvaret står på side 50 i rapporten. Kommunedirektør er invitert til møtet.

Endeleg rapport vart ferdig i april 2026 og vert med dette lagt fram for handsaming i kontrollutvalet. Revisjonen vil presentere rapporten i møtet og svare på eventuelle spørsmål frå kontrollutvalet.

Problemstillingar:

Forvaltningsrevisjonsprosjektet har vært gjennomført med følgende hovudproblemstillingar:

1. *Har Bygland kommune utarbeidet rutiner som sikrer ansattes rett til medvirkning?*
2. *I hvilken grad ivaretar Bygland kommune ansattes rett til medvirkning?*

Funn:

Konklusjonane nedanfor er henta direkte frå rapporten.

Revisjonen konkluderer med at kommunen bør videreutvikle rutiner og systemer som skal bidra til å sikre medvirkning fra de ansatte i Bygland kommune. Det bør i større grad tydeliggjøres hva de ulike aktørenes roller og ansvar er, og det bør synliggjøres hvilke formelle treffpunkt kommunen skal ha for å ivareta medvirkning fra de ansatte. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne bidra til at medvirkningsarbeidet i kommunen blir satt mer i system, sikre lik praksis i hele kommunens organisasjon samt bidra til at alle ansatte får bedre kjennskap til hvordan kommunen ivaretar medvirkning og medbestemmelse.

Revisjonen konkluderer med at Bygland kommunen bør styrke sitt arbeid med å ivareta medvirkning på arbeidsplassen.

Revisors tilrådingar:

På bakgrunn av dei vurderingane som er gjort av revisjonen i rapporten, kjem dei med nokre tilrådingar om tiltak som dei meiner kan styrke arbeidet med medverknad i Bygland kommune.

Revisjonen kjem med desse tilrådingane:
(Sitat frå rapporten)

- *Kommunen bør etablere en overordnet rutine/struktur for hvordan kommunen skal ivareta medvirkning*
- *Kommunen bør sikre at det avholdes medbestemmelsesmøter på lokalt nivå i alle enheter/kommunalområder*
- *Kommunen bør sikre at samarbeidet (hovedavtalen) evalueres årlig*
- *Kommunen bør sikre at alle verneombud får opplæring*
- *Kommune bør sikre at det er formaliserte treffpunkt mellom det enkelte verne-ombud og leder (alternativt gjennom deltagelse i medbestemmelsesmøter)*
- *Kommunen bør skriftliggjøre rolle- og ansvarsfordeling i HMS-arbeidet*
- *Kommunen bør sikre at alle medlemmene i arbeidsmiljøutvalget får nødvendig opplæring*
- *Kommunen bør sikre at det utarbeides årsrapport for arbeidsmiljøutvalget som fremlegges for kommunestyret.*
- *Kommunen bør vurdere om innkalling/referater fra arbeidsmiljøutvalget skal tilgjengeliggjøres for alle ansatte*
- *Kommunen bør vurdere om det i eget reglement er behov for å tydeliggjøre hvilke saker administrasjonsutvalget skal behandle*

Vurdering:

Som nemnt i saka er eit viktig føremål med forvaltningsrevisjon å bidra til forbetringar. Det er rimeleg å leggje til grunn at rapporten vil vere eit nyttig grunnlag for kommunen sitt forbetningsarbeid på området.

Det er kommunestyret som gjer vedtak i saka, etter innstilling frå kontrollutvalet. Sekretariatet rår kontrollutvalet til å fremje forslag for kommunestyret om å be kommunedirektøren følge opp tilrådingane frå revisjonen i rapporten.

Det bør i tillegg setjast ein frist for tilbakemelding til kontrollutvalet.

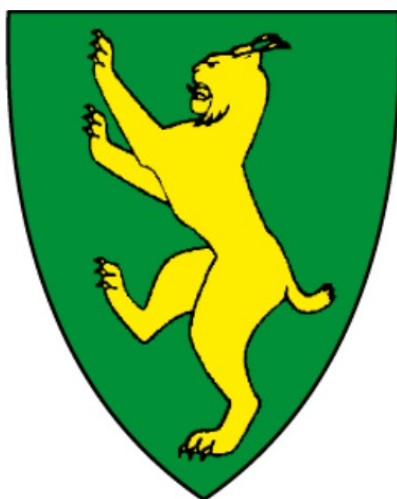
Framlegg innstilling til kommunestyret:

Kommunestyret ber kommunedirektør fylgje opp dei tilrådingane som kjem fram i forvaltningsrevisjonsrapporten «Arbeidsmiljø – medvirkning i Bygland kommune».

Kommunestyret ber kommunedirektør gje ei tilbakemelding til kontrollutvalet innan 01.11.2026 om korleis tilrådingane i rapporten er fylgd opp.

Arbeidsmiljø

Medvirkning i Bygland kommune

Rapport til kontrollutvalget

April 2026

Sammendrag

I henhold til kontrollutvalgets vedtak i sak 08/25, har Agder Kommunerevisjon IKS gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjektet «Arbeidsmiljø; Medvirkning i Bygland kommune».

Det overordnede formålet med forvaltningsrevisjonsprosjektet har vært å undersøke hvordan Bygland kommune ivaretar ansattes mulighet for medvirkning på arbeidsplassen. Rapporten er avgrenset til å undersøke *indirekte medvirkning*, det vil si medvirkning som skjer gjennom de kollektive ordningene på arbeidsplassen. Herunder gjennom tillitsvalgtapparatet, verneombudsordningen og representasjon i formelle samarbeidsfora (arbeidsmiljøutvalg og partssammensatte utvalg/administrasjonsutvalg).

Kommunens arbeid med medvirkning har blitt vurdert opp mot bestemmelser i arbeidsmiljøloven og KS Hovedavtale, samt mot kommunelovens bestemmelser om internkontroll og partssammensatte utvalg (administrasjonsutvalg). Rapportens problemstillinger har blitt besvart ved gjennomgang av kommunale dokumenter og intervjuer med ansatte i Bygland kommune

Forvaltningsrevisjonen har belyst to problemstillinger:

1) Har Bygland kommune utarbeidet rutiner som sikrer ansattes rett til medvirkning?

Det følger av både lov- og avtaleverk at arbeidstakere har rett til å medvirke på arbeidsplassen. Arbeidstilsynet skriver på sine veiledningssider at det er viktig å utarbeide rutiner for å ivareta arbeidsmiljølovens krav til medvirkning, og i kommunelovens internkontrollbestemmelse vektlegges også utarbeidelse av rutiner/prosedyrer. For å besvare problemstillingen har revisjonen gjennomgått sentrale dokumenter i kommunens kvalitetssystem Compilo, dokumenter i kommunens arkiv og intervjuet administrasjonen, tillitsvalgte og verneombud i kommunen.

Revisjonens gjennomgang viser at kommunen ikke har en overordnet rutine eller dokument som beskriver hvordan kommunen skal ivareta medvirkning fra de ansatte. Kommunen har likevel utarbeidet noen skriftlige dokumenter og rutiner/prosedyrer som kan knyttes opp imot medvirkning. Flere av disse dokumentene/rutinene er av eldre dato og har ikke blitt revidert på flere år, men administrasjonen påpeker at kommunen arbeider med å revidere sentrale styringsdokumenter som arbeidsgiverstrategi og HMS – håndbok. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne få betydning for kommunens videre arbeid med medvirkning.

I mange av dagens dokumenter/rutiner er det lagt ved link til lov- og avtaleverk og til veiledning fra Arbeidstilsynet. Dette uten at det er tydeliggjort i kommunens egne dokumenter hvordan lov- og avtaleverk skal forstås, hva det innebærer for kommunen eller hva det i praksis betyr for den enkelte tillitsvalgte eller verneombud. Revisjonen synes at det er positivt at kommunen viser til hvor ansatte kan finne mer informasjon om samarbeidet mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte/verneombud og om ansattes rettigheter og plikter i denne forbindelse. Revisjonen mener samtidig at det er behov for å tydeliggjøre hvordan bestemmelser i lov- og avtaleverk skal praktiseres i kommunen for at de skal kunne fungere som operasjonelle rutiner for medvirkning.

Revisjonen konkluderer med at kommunen bør videreutvikle rutiner og systemer som skal bidra til å sikre medvirkning fra de ansatte i Bygland kommune. Det bør i større grad tydeliggjøres hva de ulike aktørenes roller og ansvar er, og det bør synliggjøres hvilke formelle treffpunkt kommunen skal ha for å ivareta medvirkning fra de ansatte. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne bidra til at medvirkningsarbeidet i kommunen blir satt mer i system, sikre lik praksis i hele kommunens organisasjon samt bidra til at alle ansatte får bedre kjennskap til hvordan kommunen ivaretar medvirkning og medbestemmelse.

2) I hvilken grad ivaretar Bygland kommune ansattes rett til medvirkning?

Revisjonen har i rapportens andre problemstilling undersøkt hvordan Bygland kommune ivaretar ansattes rett til medvirkning i praksis. Vi har i denne problemstillingen sett nærmere på medvirkning gjennom:

- *Tillitsvalgtparatet*
- *Verneombudsordningen*
- *Formelle samarbeidsfora (arbeidsmiljøutvalg og partssammensatte utvalg/administrasjonsutvalg)*

Problemstillingen er besvart ved hjelp av dokumentgjennomgang og intervjuer med ansatte i kommunen.

Oppsummert viser revisjonens undersøkelse at Bygland kommunen har etablert ulike samarbeidsfora som kan bidra til å ivareta medvirkning fra de ansattes representanter. Det er etablert informasjons- og drøftingsmøte på sentralt nivå i kommunen, medbestemmelsesmøter i enheter/kommunalområder samt etablert arbeidsmiljøutvalg og administrasjonsutvalg. Etter revisjonens vurdering er dette et godt utgangspunkt for at kommunen skal kunne ivareta medvirkning fra de ansattes representanter. Revisjonens gjennomgang viser imidlertid at det er forskjeller i hvordan de ulike samarbeidsordningene fungerer i praksis.

Gjennom forvaltningsrevisjonsprosjektet har revisjonen snakket med mange ansatte i kommunen, herunder tillitsvalgte, verneombud og representanter i arbeidsmiljøutvalget og administrasjonsutvalget. Disse har ulik erfaring fra sine verv; noen har hatt vervet over lengre tid, mens andre har kortere erfaring - dette vil naturligvis kunne påvirke deres oppfatning av hvordan kommunen ivaretar medvirkning. Oppsummert finner revisjonen at de ansattes representanter har til dels ulike opplevelser av hvordan kommunen ivaretar medvirkning; mange er positive og opplever at kommunen i stor grad ivaretar medvirkning fra de ansattes representanter, mens enkelte påpeker at det er forbedringspunkter og at det mangler overordnede strukturer og retningslinjer for hvordan kommunen skal ivareta medvirkning.

Som følge av at kommunen har relativt begrensede rutiner for hvordan medvirkningsarbeidet i kommunen skal praktiseres (jf. problemstilling 1), får dette etter revisjonens vurdering også konsekvenser for hvordan medvirkning ivaretas i praksis. Revisjonen vurderer derfor at kommunen bør etablere noen tydeligere retningslinjer for hvordan kommunen skal sikre medvirkning fra de ansatte.

Medvirkning er i lov- og avtaleverk et mål i seg selv, men medvirkning har også andre viktige funksjoner; blant annet å bidra til et godt arbeidsmiljø og at ansatte føler seg

sett og hørt. Bygland kommune vil i årene fremover måtte gjennomgå ulike omstillingsprosesser, og revisjonen mener derfor at det er viktig at kommunen jobber videre med hvordan de skal ivareta medvirkning fra de ansatte. Dette både gjennom å etablere rutiner og strukturer for hvordan medvirkning skal ivaretas i kommunen – og ved å sikre at disse følges opp i praksis. Revisjonen konkluderer med at Bygland kommunen bør styrke sitt arbeid med å ivareta medvirkning på arbeidsplassen.

På bakgrunn av revisjonens funn og vurderinger, gis det følgende anbefalinger for kommunens videre arbeid med medvirkning:

- Kommunen bør etablere en overordnet rutine/struktur for hvordan kommunen skal ivareta medvirkning (jf. kapittel 5.3).
- Kommunen bør sikre at det avholdes medbestemmelsesmøter på lokalt nivå i alle enheter/kommunalområder (jf. kapittel 6.1.6).
- Kommunen bør sikre at samarbeidet (hovedavtalen) evalueres årlig (jf. kapittel 6.1.6).
- Kommunen bør sikre at alle verneombud får opplæring (jf. kapittel 6.2.5).
- Kommune bør sikre at det er formaliserte treffpunkt mellom det enkelte verneombud og leder (alternativt gjennom deltagelse i medbestemmelsesmøter) (jf. kapittel 6.2.5).
- Kommunen bør skriftliggjøre rolle- og ansvarsfordeling i HMS-arbeidet (jf. kapittel 6.2.5).
- Kommunen bør sikre at alle medlemmene i arbeidsmiljøutvalget får nødvendig opplæring (jf. kapittel 6.3.5).
- Kommunen bør sikre at det utarbeides årsrapport for arbeidsmiljøutvalget som fremlegges for kommunestyret (jf. kapittel 6.3.5).
- Kommunen bør vurdere om innkalling/referater fra arbeidsmiljøutvalget skal tilgjengeliggjøres for alle ansatte (jf. kapittel 6.3.5).
- Kommunen bør vurdere om det i eget reglement er behov for å tydeliggjøre hvilke saker administrasjonsutvalget skal behandle (jf. kapittel 6.4.3).

Kristiansand, 16. april 2026

Tor Ole Holbek
Revisjonsdirektør

Maren Stapnes
Forvaltningsrevisor

Innhold

Sammendrag.....	2
1 INNLEDNING	7
1.1 Hva er forvaltningsrevisjon?	7
1.2 Kontrollutvalgets bestilling.....	7
1.3 Formål og problemstillinger	8
1.4 Avgrensning.....	8
2 BAKGRUNN – OM ARBEIDSMILJØ OG MEDVIRKNING	9
3 METODE.....	12
3.1 Dokumentgjennomgang	12
3.2 Intervjuer.....	12
3.3 Mailkorrespondanse.....	12
4 REVISJONSKRITERIER.....	13
4.1 Arbeidsmiljøloven.....	13
4.2 Hovedavtalen Del B	16
4.3 Kommuneloven	18
4.4 Revisjonskriterier oppsummert.....	19
5 PROBLEMSTILLING 1: Rutiner for medvirkning.....	21
5.1 Rutiner for medvirkning	21
5.2 Er rutinene tilgjengelig og kjent?	24
5.3 Revisjonens oppsummering og vurdering	25
6 PROBLEMSTILLING 2: Medvirkning i praksis	26
6.1 Tillitsvalgtapparatet.....	26
6.1.1 Tillitsvalgtordningen i Bygland kommune.....	26
6.1.2 Opplæring	27
6.1.3 Informasjons- og drøftingsmøter og medbestemmelsesmøter.....	28
6.1.4 Ansettelsesprosesser	31
6.1.5 Evaluering av samarbeidet (hovedavtalen).....	32
6.1.6 Revisjonens oppsummering og vurdering.....	32
6.2 Verneombudsordningen.....	34
6.2.1 Verneombudsordningen i Bygland kommune	34
6.2.2 Verneområder og samordning mellom verneombudene	35
6.2.3 Opplæring	35
6.2.4 Medvirkning fra verneombudene	36
6.2.5 Revisjonens oppsummering og vurdering.....	38
6.3 Arbeidsmiljøutvalg.....	40

6.3.1	Arbeidsmiljøutvalget i Bygland kommune	40
6.3.2	Opplæring	40
6.3.3	Møtevirksomhet.....	41
6.3.4	Årsrapport	42
6.3.5	Revisjonens oppsummering og vurdering.....	42
6.4	Partssammensatt utvalg (administrasjonsutvalg)	44
6.4.1	Partssammensatt utvalg i Bygland	44
6.4.2	Møtevirksomhet.....	44
6.4.3	Revisjonens oppsummering og vurdering.....	45
7	KONKLUSJON	47
8	ANBEFALINGER.....	49
9	HØRINGSUTTALELSE	50
10	LITTERATURLISTE	52

1 INNLEDNING

1.1 Hva er forvaltningsrevisjon?

Ifølge kommuneloven § 23-3 innebærer forvaltningsrevisjon å gjennomføre «systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak». En forvaltningsrevisjon skal virke som en kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen, samtidig som den skal bidra til læring innad i organisasjonen¹. Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave, og det er kontrollutvalget i den enkelte kommune som skal påse at revisjon blir gjennomført.

NKRF - kontroll og revisjon i kommunene har utarbeidet *RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon*, som angir hva som er god kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon. Standarden fastsetter normer for planlegging, gjennomføring og rapportering av forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjonen «Arbeidsmiljø; Medvirkning i Bygland kommune» er gjennomført i tråd med RSK 001.

1.2 Kontrollutvalgets bestilling

På oppdrag fra kontrollutvalget i Bygland kommune utarbeidet Agder Kommunerevisjon IKS en risiko- og vesentlighetsvurdering for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for valgperioden 2023-2027. I analysen pekte revisjonen på ulike områder hvor det kunne være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon. Kommunestyret vedtok plan for forvaltningsrevisjon i sak 121/24², der temaet «arbeidsmiljø» var ett av de prioriterte prosjektene i planen.

Kontrollutvalget fattet følgende vedtak i sak 23/24:

Kontrollutvalet bestiller forvaltningsrevisjonsprosjekt «Arbeidsmiljø» og ber Agder Kommunerevisjon IKS legge fram prosjektplan i neste møte³.

Kort tid etter at kontrollutvalget fattet dette vedtaket, inngikk kommunen en sluttavtale med daværende kommunedirektør. I dialog med kontrollutvalgets sekretariat ble det besluttet at revisjonen skulle avvente videre arbeid med prosjektplanen, og at kontrollutvalget ville diskutere bestillingen i neste møte.

I kontrollutvalgets møte den 10.02.25 ble bestillingen av forvaltningsrevisjonsprosjektet diskutert på nytt, og det ble drøftet mulige innfallsvinkler til et slikt prosjekt. Medvirkning og hvordan tillitsvalgtapparatet og verneombudsordningen fungerer i kommunen, ble trukket frem som sentrale momenter. Det ble besluttet at revisjonen skulle legge frem en prosjektplan i neste møte⁴.

I møte den 05.05.25, la revisjonen frem forslag til prosjektplan. Kontrollutvalget fattet følgende vedtak i sak 08/25:

¹ NKRF, *Veileder i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll*, s. 16, hentet fra https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/Veileder_forvaltningsrevisjon_og_eierskapskontroll_10_2023_FERDIG.pdf

² Bygland Kommune, *Møteprotokoll kommunestyret 05.11.2024, PS 121/24*, hentet fra https://prod01.elementscloud.no/publikum/964966397_PROD-964966397/DmbMeeting/452

³ Bygland kommune, *Møtebok kontrollutvalet 18.11.2024, PS 20/24*, hentet fra <https://bygland.kommune.no/f/p1/ib73a5c94-3049-4579-aaf2-96e352895744/motebok-181124.pdf>

⁴ Bygland kommune, *Møtebok kontrollutvalet 10.02.25, Eventuelt*, hentet fra <https://bygland.kommune.no/f/p1/ide9bf84c-bcc8-49f8-b2d1-e7e403fef913/motebok-100225.pdf>

Kontrollutvalet ber Agder Kommunerevisjon IKS om å gjennomføre forvaltningsrevisjonsprosjektet «Arbeidsmiljø – medvirkning i Bygland kommune» basert på dei problemstillingane som kjem fram av prosjektplanen og innafor kontrollutvalets budsjettramme⁵.

1.3 Formål og problemstillinger

Det overordnede formålet med forvaltningsrevisjonsprosjektet er å undersøke hvordan Bygland kommune ivaretar ansattes mulighet for medvirkning på arbeidsplassen. Forvaltningsrevisjonen vil belyse følgende problemstillinger:

1) Har Bygland kommune utarbeidet rutiner som sikrer ansattes rett til medvirkning?

I arbeidsmiljøloven og hovedavtalen stilles det krav til de ansattes mulighet for medvirkning på arbeidsplassen. Under denne problemstillingen undersøker revisjonen om kommunen har utarbeidet rutiner som kan bidra til å sikre ansattes rett til medvirkning.

2) I hvilken grad ivaretar Bygland kommune ansattes rett til medvirkning?

I den andre problemstillingen undersøker vi hvordan Bygland kommune ivaretar ansattes rett til medvirkning i praksis. Vi undersøker hvordan kommunen ivaretar medvirkning gjennom tillitsvalgtapparatet, verneombudsordningen og gjennom formelle samarbeidsfora (arbeidsmiljøutvalg og partssammensatt utvalg/administrasjonsutvalg).

1.4 Avgrensning

Som det fremgår av problemstillingene over, er temaet for forvaltningsrevisjonsprosjektet *medvirkning*⁶. Dette innebærer at vi avgrenser oss fra å undersøke andre konkrete elementer ved arbeidsmiljøet, selv om medvirkning/manglende medvirkning vil kunne påvirke både det fysiske- og psykososiale arbeidsmiljøet i en organisasjon.

Videre har vi i forvaltningsrevisjonsprosjektet hatt fokus på *indirekte medvirkning*, det vil si medvirkning som skjer gjennom de kollektive ordningene på arbeidsplassen. Herunder gjennom tillitsvalgtapparatet, verneombudsordningen og representasjon i formelle samarbeidsfora. Vi har ikke sett nærmere på direkte medvirkning for den enkelte arbeidstaker.

Medvirkning er videre et bredt og sammensatt tema. Revisjonen har ikke vurdert alle forhold som knytter seg til medvirkning, men har tatt utgangspunkt i sentrale bestemmelser som fremgår av lov- og avtaleverk. Det vises her til kapittel 4 hvor det redegjøres nærmere for revisjonskildene for forvaltningsrevisjonsprosjektet.

Tidsmessig er undersøkelsen i hovedsak avgrenset til årene 2023-2025. Dette gjelder for den skriftlige dokumentasjonen som revisjonen har innhentet.

---

⁵ Bygland kommune, *Møtebok kontrollutvalet 05.05.25, sak 08/25*, hentet fra <https://bygland.kommune.no/f/p1/i/1f6c45d5-6216-4fde-a5f0-8462ee8b7d77/motebok-050525.pdf>

⁶ Ansattes deltakelse og samarbeid mellom partene i arbeidslivet dekkes av en rekke begreper, blant annet medvirkning, medbestemmelse, medinnflytelse mv. Verken i lov – eller avtaleverket finnes det entydige definisjoner, og begrepene brukes i stor grad om hverandre (NOU 2010:1, s.15). Revisjonen benytter begrepet medvirkning videre i denne rapporten.

2 BAKGRUNN – OM ARBEIDSMILJØ OG MEDVIRKNING

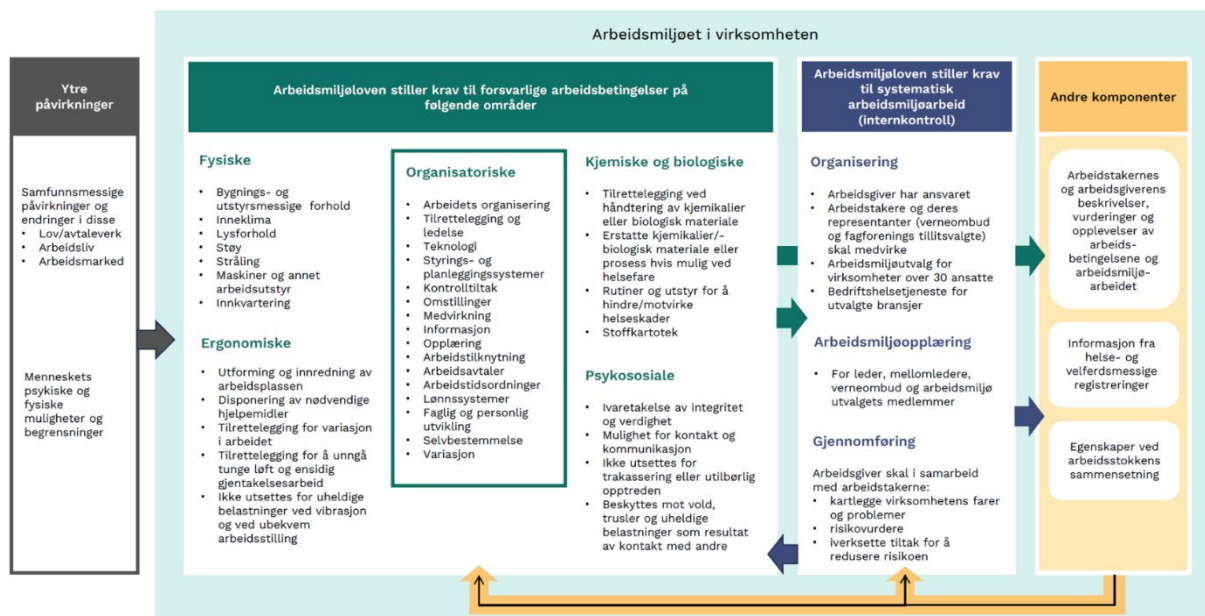
I bestillingen fra kontrollutvalget er revisjonen blitt bedt om å se nærmere på ansattes mulighet for medvirkning i Bygland kommune. I dette kapitlet gjør vi rede for relevant bakgrunnsinformasjon knyttet til arbeidsmiljø og medvirkning.

Av arbeidsmiljøloven § 4-1 (1) fremgår det at

Arbeidsmiljøet i virksomheten skal være fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av faktorer i arbeidsmiljøet som kan innvirke på arbeidstakerens fysiske og psykiske helse og velferd. (...)

Arbeidstilsynet har utarbeidet *arbeidsmiljømodellen*⁷ som samler og synliggjør hvilke krav arbeidsmiljøloven stiller til virksomhetenes arbeidsmiljø:

Arbeidstilsynets arbeidsmiljømodell – inngangsdører til vurdering av arbeidsmiljø

Kilde: Arbeidstilsynet

Modellen viser at arbeidsmiljøbegrepet er komplekst og inneholder ulike elementer. I dette forvaltningsrevisjonsprosjektet vil vi se nærmere på de organisatoriske sidene ved arbeidsmiljøet, med særlig fokus på ansattes mulighet for medvirkning.

Medvirkning

Ifølge Arbeidstilsynet innebærer medvirkning at arbeidstakernes synspunkter og innspill skal høres og vurderes nøye, før arbeidsgiver tar en endelig beslutning. Arbeidstakerne har både en rett og en plikt til å medvirke, og medvirkning er et sentralt virkemiddel for å oppfylle arbeidsmiljølovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø⁸.

Den historiske bakgrunnen for medvirkning er det formelle samarbeidet mellom arbeidsgiver og arbeidstakerne (partssamarbeidet). Et sentralt punkt i den norske

⁷ Arbeidstilsynet, *Arbeidsmiljømodellen – arbeidsmiljøloven som veiviser til et godt arbeidsmiljø*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/contentassets/5e0377114dbc43248ca00ed1b9b2bca5/arbeidsmiljomodellen.pdf>

⁸ Arbeidstilsynet, *Medvirkning*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

arbeidslivsmodellen er at arbeidstaker- og arbeidsgiversiden samarbeider og forplikter seg til de inngåtte avtalene. Begge parter har rettigheter og plikter, og samarbeidet bygger på partenes felles ansvar for et rettferdig og produktivt arbeidsliv. De lovfestede rettighetene for medvirkning i arbeidsmiljøloven er viktige forutsetninger for dette samarbeidet⁹.

Ansattes rett til medvirkning har tradisjonelt sett hatt en dobbel begrunnelse; *rettferdighet* og *produktivitet*:

(...) Rettferdighetsargumentet handler om likhet, og det handler om ansattes rett til å delta i beslutninger som påvirker deres liv og arbeidssituasjon. Produktivits- eller ressursargumentet understreker at ansattes innflytelse er et virkemiddel for økt produktivitet og verdiskaping¹⁰.

Videre fremhever Arbeidstilsynet at medvirkning fra arbeidstakerne skal bidra til:

- *et godt arbeidsmiljø*
- *påvirkning av – og kontroll over egen arbeidssituasjon*
- *personlig og faglig utvikling*
- *følelse av å bli sett og hørt*
- *balanse i maktstrukturer og stabilitet i arbeidsmiljøet*
- *eierskap til virksomheten og arbeidsoppgaver*
- *økt produktivitet*
- *god drift¹¹*

På den andre siden vises det til følgende mulige konsekvenser ved at arbeidstakerne ikke får medvirke:

- *Mistrivsel*
- *Turnover*
- *Psykiske- og fysiske helseproblemer, spesielt ved store endringer og omstillinger*
- *Ulykker*
- *Dårlig arbeidsmiljø¹²*

Arbeidstakerne kan medvirke både *direkte* (individuell) og *indirekte* (representativt):

- Ved direkte medvirkning kan den enkelte arbeidstaker påvirke beslutninger som har betydning for egen arbeidssituasjon.
- Indirekte medvirkning ivaretas gjennom tillitsvalgte eller andre valgte representanter for de ansatte, for eksempel verneombud. Denne formen for medvirkning innebærer deltakelse og innflytelse i beslutningsprosesser gjennom strukturerte møtepunkter mellom arbeidsgiver og fagforeningene eller mellom arbeidsgiver og verneombud. Dette kan være gjennom arbeidsmiljøutvalg, medbestemmelsesmøter og andre organer hvor begge parter er representert¹³.

---

⁹ Arbeidstilsynet, *Medvirkning*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

¹⁰ NOU 2010:1 *Medvirkning og medbestemmelse i arbeidslivet*, s. 16, hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/2a344e075ffa4d839dd8242a91e1b0ce/no/pdfs/nou20102010001000dddpdfs.pdf>

¹¹ Arbeidstilsynet, *Medvirkning*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

¹² Arbeidstilsynet, *Arbeidsgivers plikt til å sørge for medvirkning*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/arbeidsgiver/arbeidsgivers-plikt-til-a-sorge-for-medvirkning/>

¹³ Arbeidstilsynet, *Medvirkning*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

Hvordan sikre medvirkning?

For å sikre at arbeidstakerne kan medvirke på arbeidsplassen, er det viktig å etablere gode arenaer for medvirkning. Dette kan være både uformelle og formelle arenaer, men Arbeidstilsynet skriver at de formelle arenaene er viktige for å ivareta arbeidsmiljølovens krav til medvirkning. Dette kan for eksempel være gjennom møter med verneombud, arbeidsmiljøutvalg, ansattes representasjon i styrer/råd/utvalg mv.¹⁴.

Selv om virksomheten har lagt til rette for medvirkning, betyr ikke dette at medvirkningen skjer slik lov og forskrift forutsetter:

I noen tilfeller blir medvirkningen en overflatisk papirøvelse for å tilfredsstille lovens krav og/eller for å bidra til å skape oppslutning om noe som allerede er avgjort¹⁵.

For at medvirkningen skal være reell, må arbeidstakerne og deres representanter ha fått informasjon i så god tid at de kan danne seg en oppfatning av problemstillingen, før de blir gitt anledning til å fremme sitt synspunkt. Det er viktig at dette skjer før beslutningen er tatt.

Arbeidstilsynet påpeker videre at det er viktig å utarbeide rutiner som kan bidra til å sikre medvirkning på arbeidsplassen¹⁶.

---

¹⁴ Arbeidstilsynet, *Medvirkning*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

¹⁵ Arbeidstilsynet, *Medvirkning*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

¹⁶ Arbeidstilsynet, *Medvirkning*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

3 METODE

I dette kapitlet redegjør vi for metodene som vi har benyttet for å samle inn rapportens datamateriale.

3.1 Dokumentgjennomgang

I arbeidet med prosjektet har revisjonen gjennomgått ulike dokumenter som knytter seg til kommunens arbeid med medvirkning. Blant annet:

- Overordnede styringsdokumenter, rutiner, prosedyrer mv. knyttet til medvirkning
- Møteinnkalling/referat fra informasjons- og drøftingsmøter på sentralt nivå (2023-2025)
- Møteinnkalling/referat for arbeidsmiljøutvalget (AMU) (2023-2025)
- Møteinnkalling/referat for administrasjonsutvalget (2023-2025).

Revisjonen har gjennom prosjektet hatt digital tilgang til kommunens arkiv og internkontrollsystem (Compilo). Vi har selv hentet ut relevante dokumenter fra disse systemene. Vi har også fått tilsendt noen dokumenter på e-post som ikke var lagt inn i arkivet/Compilo. Datainnsamlingen ble avsluttet i desember 2025.

3.2 Intervjuer

Revisjonen sendte oppstartsbrev for forvaltningsrevisjonsprosjektet 07.05.2025, og det ble avholdt oppstartsmøte med konstituert kommunedirektør og kommunalsjef for organisasjon og HR den 23.05.2025. I møtet ble det redegjort nærmere for prosjektet, og vi avklarte mer praktiske forhold knyttet til revisjonens videre arbeid.

For å besvare prosjektets problemstillinger, har vi intervjuet flere ansatte i Bygland kommune:

- Kommunalsjef for organisasjon og HR (ansatt t.o.m oktober 2025).
- Tillitsvalgte i kommunen pr 09.10.25. Herunder hovedtillitsvalgte, plasstillitsvalgte og tillitsvalgte, totalt 12 stk.
- Verneombud i kommunen pr 13.11.25. Herunder hovedverneombud, vara-hovedverneombud og plassverneombud, totalt 6 av 7 stk.
- Leder av administrasjonsutvalget og ansattes representanter i utvalget.

Hensikten med intervjuene har vært å supplere det skriftlige vi fant i kommunens dokumenter og høre mer om hvordan medvirkningsarbeidet i kommunen fungerer. Fra alle intervjuene er det blitt skrevet referat, som har blitt verifisert av intervjuobjektene.

3.3 Mailkorrespondanse

Revisjonen har også vært i kontakt med tidligere og nåværende kommunalsjef for organisasjon og HR på mail. Dette har vært for å avklare ulike spørsmål og få utfyllende informasjon om enkelte tema

4 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er en samlebetegnelse på de krav, normer og/eller standarder som den reviderte enheten skal vurderes opp mot. Revisjonskriteriene danner grunnlaget for å vurdere om det foreligger avvik eller svakheter på det reviderte området.

Revisjonskriteriene skal være utledet av autoritative eller anerkjente kilder innenfor det reviderte området¹⁷. I forvaltningsrevisjonsprosjektet har vi utledet revisjonskriterier fra følgende kilder:

- Arbeidsmiljøloven med forskrifter
- Arbeidstilsynets nettside med veiledning
- Hovedavtalen med avtaleveileder
- Kommuneloven med veileder

I dette kapitlet gjør vi først rede for revisjonskildene, før vi avslutningsvis samler opp de konkrete revisjonskriteriene som benyttes videre i forvaltningsrevisjonsrapporten.

4.1 Arbeidsmiljøloven

Arbeidsgiver har etter arbeidsmiljøloven (aml.) det overordnede ansvaret for arbeidsmiljøet i virksomheten. Det fremgår av arbeidsmiljølovens § 4-1 (1) at:

Arbeidsmiljøet i virksomheten skal være fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av faktorer i arbeidsmiljøet som kan innvirke på arbeidstakeres fysiske og psykiske helse og velferd (...).

Arbeidstilsynet skriver at ansattes rett og plikt til medvirkning er et sentralt virkemiddel for å kunne ivareta denne bestemmelsen¹⁸. Arbeidsmiljøloven inneholder videre flere bestemmelser som omhandler arbeidstakernes rett til medvirkning, og det skilles mellom direkte medvirkning (individuell) og indirekte medvirkning (kollektiv). Den indirekte medvirkningsplikten gjelder flere områder i arbeidsmiljøloven, herunder blant annet systematisk HMS-arbeid, omstillingsprosesser, verneombud og arbeidsmiljøutvalg (AMU), informasjon og drøfting med videre. På disse områdene skal tillitsvalgte og/eller verneombud delta aktivt og høres før det settes i verk tiltak¹⁹.

For å sikre at arbeidstakerne kan medvirke på arbeidsplassen, er det viktig å etablere gode arenaer for medvirkning. Dette kan være både uformelle og formelle arenaer, men Arbeidstilsynet presiserer at de formelle arenaene er viktige for å ivareta arbeidsmiljølovens krav til medvirkning. Dette kan for eksempel være gjennom møter med verneombud, arbeidsmiljøutvalg, ansattes representasjon i styrer/råd/utvalg mv.²⁰. Arbeidstilsynet påpeker videre at det er viktig å utarbeide rutiner som kan bidra til å sikre medvirkning.

¹⁷ NKRF, RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon, hentet fra https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/RSK_Revisjons-Standard_Kommune/RSK_001_Standard_for_forvaltningsrevisjon_200812.pdf

¹⁸ Arbeidstilsynet, Medvirkning, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

¹⁹ Arbeidstilsynet, Medvirkning, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

²⁰ Arbeidstilsynet, Medvirkning, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/>

Verneombudsordningen

På Arbeidstilsynets veiledningssider står det følgende om formålet med verneombudsordningen:

Formålet med ordningen er at verneombudet

- *skal fungere som et bindeledd mellom arbeidstakere og arbeidsgiver ved å hjelpe arbeidsgiver i det forebyggende HMS-arbeidet (slik at arbeidstakernes sikkerhet blir ivaretatt og at de ikke utsettes for fare)*
- *Skal være en viktig del av arbeidstakernes rett til medvirkning og medbestemmelse på arbeidsplassen. Gjennom verneombudet kan arbeidstakerne påvirke arbeidet for et trygt og sikkert arbeidsmiljø²¹.*

Ifølge arbeidsmiljøloven § 6-1 skal alle virksomheter som hovedregel ha minst ett verneombud. Antall verneombud avhenger av virksomhetens størrelse, arbeidets art og arbeidsforholdene for øvrig. Dersom virksomheten består av flere atskilte avdelinger, skal det vanligvis velges minst ett verneombud for hver avdeling. Hvert verneombud skal ha et klart avgrenset verneområde, og det må ikke være større enn at verneombudet kan ha full oversikt og ivareta sine oppgaver på en forsvarlig måte.

Virksomheter som har flere enn ett verneombud, skal ha et hovedverneombud. Hovedverneombudet skal veilede og bistå verneombudene, og skal samordne verneombudenes virksomhet, jf. aml. § 6-1 (3). Hovedverneombudet skal være en av arbeidstakernes representanter i arbeidsmiljøutvalget, og det er også naturlig at hovedverneombudet deltar i prosesser som får betydning for arbeidsmiljøet på overordnet nivå²².

Verneombudet er arbeidstakernes representant i verne- og arbeidsmiljøspørsmål og skal ivareta arbeidstakernes interesser i saker som angår arbeidsmiljøet. Videre skal verneombudet se til at virksomheten er innrettet og vedlikeholdt, og at arbeidet blir utført på en slik måte at hensynet til arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd er ivaretatt, jf. § 6-2 (1). I § 6-2 (2) er det gitt eksempler på en rekke forhold som verneombudene skal påse. Det understrekes at verneombudet er tillagt påse-oppgaver, men har ikke ansvar for at nødvendige tiltak blir satt i verk. Dette er arbeidsgivers ansvar²³.

Det fremgår videre av § 6-2 (4) at verneombudet skal tas med på råd under planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet innenfor ombudets verneområde, herunder etablering, utøvelse og vedlikehold av virksomhetens systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, jf. § 3-1. Dette kan være både organisatoriske- og fysiske endringer, og planlagte endringer kan også påvirke det psykososiale arbeidsmiljøet.

Arbeidsgiver skal sørge for at verneombudet får den opplæringen som er nødvendig for å kunne utføre vervet på en forsvarlig måte, jf. aml. § 6-5 (1). I forskrift er det fastsatt at opplæringen normalt sett skal ha en varighet på 40 timer, og opplæringen skal gis snarest mulig etter nyvalg jf. forskrift om organisering, ledelse og medvirkning §§ 3-19 og 3-20.

---

²¹ Arbeidstilsynet, *Verneombud*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/verneombud/>

²² Arbeidstilsynet, *Verneombud*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/verneombud/>

²³ NOU 2010:1, *Medvirkning og medbestemmelse i arbeidslivet*, s. 79, hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/2a344e075ffa4d839dd8242a91e1b0ce/no/pdfs/nou201020100001000dddpdfs.pdf>

Arbeidsmiljøutvalg

Virksomheter som jevnlig sysselsetter minst 30 arbeidstakere skal ha et arbeidsmiljøutvalg der arbeidsgiveren, arbeidstakerne og bedriftshelsetjenesten er representert, jf. § 7-1 (1). Hovedverneombudet skal være en av arbeidstakernes representanter i utvalget, jf. forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 3-7 fjerde ledd. Arbeidsgiver- og arbeidstakersiden skal ha like mange representanter, og det skal veksles på hvem som har lederen. Representanten for bedriftshelsetjenesten har en fri og uavhengig stilling i arbeidsmiljøspørsmål (jf. aml. § 3-3 (3)), og har ikke stemmerett i utvalget.

Arbeidsmiljøutvalget skal virke for gjennomføring av et fullt forsvarlig arbeidsmiljø i virksomheten. Utvalget skal delta i planleggingen av verne- og miljøarbeidet, og følge nøye utviklingen i spørsmål som angår arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd, jf. aml. § 7-2 (1).

Det fremgår videre at arbeidsmiljøutvalget skal behandle:

- a. *Spørsmål om angår bedriftshelsetjenesten og den interne vernetjenesten*
- b. *Spørsmål om opplæring, instruksjon og opplysningsvirksomhet i virksomheten, som har betydning for arbeidsmiljøet*
- c. *Planer som krever Arbeidstilsynets samtykke i henhold til § 18-9*
- d. *Andre planer som kan få vesentlig betydning for arbeidsmiljøet, så som planer om byggearbeider, innkjøp av maskiner, rasjonalisering, arbeidsprosesser, og forebyggende vernetiltak*
- e. *Etablering og vedlikehold av virksomhetens systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid jf. § 3-1*
- f. *Helse- og velferdsmessige spørsmål knyttet til arbeidstidsordninger²⁴*

Arbeidsmiljøutvalget fastsetter selv hvor ofte det skal avholdes møter. Det skal normalt avholdes 4 møter pr. år, jf. forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 3-16. Det skal skrives referat fra møtene.

Utvalget skal årlig avgi rapport om sin virksomhet til virksomhetens styrende organer og de ansattes organisasjoner, jf. aml. § 7-2 (6). Arbeidstilsynet skriver at arbeidsmiljøutvalget står fritt i utformingen av rapporten, men at den bør inneholde hovedpunktene i utvalgets arbeid, herunder kort beskrivelse av hvilke oppgaver de har hatt og hvordan de har deltatt i virksomhetens HMS-arbeid. Videre bør den inneholde fakta om utvalget, som dato for når utvalget ble opprettet, antall stemmeberettigede medlemmer, om bedriftshelsetjenesten er medlem, hvilken part som har hatt ledervervet og hvor mange møter som er avholdt²⁵.

Når det gjelder opplæring for medlemmene i arbeidsmiljøutvalget, gjelder tilsvarende regler som for verneombud.

Informasjon og drøfting

Arbeidsmiljøloven gir også rett til medvirkning utover arbeidsmiljøområdet. Det fremgår av § 8-1 at arbeidsgiver skal informere om og drøfte spørsmål som er av betydning for arbeidstakernes arbeidsforhold med de tillitsvalgte. Begrepet «tillitsvalgte» omfatter

²⁴ Aml. § 7-2 (2)

²⁵ Arbeidstilsynet, *Arbeidsmiljøutvalget (AMU)*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/arbeidsmiljoutvalg-amu/>

ikke bare organisasjonstillitsvalgte, men også andre representanter, for eksempel verneombud, kan oppfylle kravene til å være representanter for arbeidstakerne²⁶. Arbeidsgiver må sørge for at de arbeidstakere som berøres av eventuelle beslutninger, tiltak mv. er representert når informasjon og drøfting gjennomføres.

I § 8-2 (1) beskrives det hvilke forhold det skal informeres om, og hvilke forhold som skal drøftes mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte:

- a. *Informasjon om den aktuelle og forventede utvikling av virksomhetens aktiviteter og økonomiske situasjon*
- b. *Informasjon om og drøfting av aktuelle og forventede bemanningssituasjoner i virksomheten, inkludert eventuelle innskrenkninger og de tiltak arbeidsgiver vurderer i den forbindelse*
- c. *Informasjon om og drøfting av beslutninger som kan føre til vesentlig endring i arbeidsorganisering eller ansettelsesforhold*

Informasjon etter bokstav a skal skje på et «passende tidspunkt», mens informasjon og drøfting etter punkt b og c skal skje «så tidlig som mulig».

I § 8-2 (3) gis det nærmere regler for hvordan informasjon og drøfting skal gjennomføres:

Informasjonen skal gis slik at det er mulig for de tillitsvalgte å sette seg inn i saken, foreta en passende undersøkelse, vurdere saken og forberede eventuell drøfting. Drøftingen skal bygge på informasjon fra arbeidsgiver, finne sted på det nivå for ledelse og representasjon som saken tilsier og skje på en måte og med et innhold som er passende. Drøftingen skal gjennomføres slik at det er mulig for de tillitsvalgte å møte arbeidsgiveren og få et grunnlagt svar på uttalelser de måtte avgi. Drøfting etter første ledd bokstav c skal ta sikte på å oppnå en avtale.

4.2 Hovedavtalen Del B

Samarbeidet mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte er videre regulert i KS Hovedavtale²⁷. Hovedavtalens del B regulerer samarbeid, medbestemmelse og tillitsvalgtordningen for kommuner og fylkeskommuner.

Formålet med tillitsvalgtordningen er å skape rasjonelle, hensiktsmessige og velfungerende medbestemmelsesordninger som sikrer at de tillitsvalgte får ta del i beslutningsprosesser som kan få konsekvenser for de ansatte. Medbestemmelse utøves ved representasjon i lovbestemte og andre utvalg og gjennom ordningen med tillitsvalgte, jf. § 1-3. De lokale partene finner selv, innenfor hovedavtalens rammer, hensiktsmessige ordninger for hvordan samarbeidet skal gjennomføres.

Oppfølging og opplæring

Av § 1-5 fremgår det at partene sammen og hver for seg skal sørge for jevnlig oppfølging og opplæring av ledere og tillitsvalgte på alle nivåer, med sikte på felles forståelse

---

²⁶ NOU 2010:1, *Medvirkning og medbestemmelse i arbeidslivet*, s.82, hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/2a344e075ffa4d839dd8242a91e1b0ce/no/pdfs/nou201020100001000dddpdfs.pdf>

²⁷KS, *Hovedavtalen 01.01.2024-31.12.2025*, hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/b065b41ac7874b8291f38e54695a942f/Hovedavtalen-KS-2024-2025.pdf>

av hovedavtalens intensjoner. Det fremgår videre at partene bør drøfte om det skal gjennomføres felles skolering i hovedavtalen og annet avtaleverk.

Det skal årlig gjennomføres evalueringsmøter om hovedavtalen, her skal den øverste arbeidsgiverrepresentanten delta. På møtet skal det «drøftes erfaringer knyttet til samarbeidet mellom de tillitsvalgte og arbeidsgiveren om den praktiske tilretteleggingen av arbeidet»²⁸. Det skal føres referat fra møtene.

Arbeidsgiver og tillitsvalgtes gjensidige rettigheter og plikter

Arbeidsgiver og de tillitsvalgte har en gjensidig plikt til å gjøre sitt beste for å skape og opprettholde et godt samarbeid på arbeidsstedet. Dette for at partene skal kunne ta opp og forsøke å løse eventuelle problemer eller andre saker på en åpen og konstruktiv måte, jf. § 3. Videre i § 3-1 og § 3-2 er det listet opp en rekke plikter og rettigheter for arbeidsgiver og tillitsvalgte.

Vedrørende arbeidsgivers plikter ovenfor de tillitsvalgte fremgår det blant annet at:

b) Det skal regelmessig avholdes informasjonsmøter med hoved/fellestillitsvalgte på sentralt nivå i kommunen/fylkeskommunen. Organisasjoner som kun er representert ved tillitsvalgt, jf. HA del B § 2-2, innkalles også til informasjonsmøtene. Ved desentralisert fullmaktsnivå avholdes egne informasjonsmøter med berørte tillitsvalgte og arbeidsgiverrepresentanter på dette nivå.

c) Ved endringer og omstillinger

- i kommunen/fylkeskommunen/bedriften
- mellom kommuner/fylkeskommuner
- ved oppfølging og implementering av nasjonale reformer

som vil få betydning for arbeidstakerne skal arbeidsgiver på et tidligst mulig tidspunkt informere, drøfte og ta de tillitsvalgte med på råd. Arbeidstakernes behov for trygghet skal ivaretas gjennom åpne planprosesser hvor mål og konsekvenser så langt som mulig gjøres kjent.

d) Arbeidsgiver skal, så tidlig som mulig, informere, drøfte og ta de berørte tillitsvalgte med på råd om:

- ledige og nyopprettede stillinger
- prosedyrer ved utlysning og kunngjøring av stillinger, utvelgelse til, og intervju av aktuelle kandidater²⁹

Partssammensatte utvalg

Av § 4 fremgår det at det skal opprettes partssammensatt utvalg for behandling av saker som gjelder forholdet mellom kommunen som arbeidsgiver og de ansatte, med mindre partene avtaler at slike saker skal behandles på en annen måte, jf. kommuneloven § 5-11.

Det partssammensatte utvalget foreslår og behandler overordnede retningslinjer for kommunens personalpolitikk, herunder tiltak for likestilling og inkluderende arbeidsliv.

²⁸ KS, *Hovedavtalen*, s.22, hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/b065b41ac7874b8291f38e54695a942f/Hovedavtalen-KS-2024-2025.pdf>

²⁹ KS, *Hovedavtalen*, s.23-24, hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/b065b41ac7874b8291f38e54695a942f/Hovedavtalen-KS-2024-2025.pdf>

Videre skal utvalget drøfte «kvalitets-, fornyings- og utviklingstiltak, oppfølging og implementering av nasjonalt vedtatte reformer»³⁰.

De tilsatte skal være representert med minst to representanter utpekt av arbeidstakerorganisasjonene/forhandlingssammenslutningen. Reglement for utvalget(ene) fastsettes av kommunen.

4.3 Kommuneloven

Kommunelovens internkontrollbestemmelse

Av kommunelovens § 25-1 fremgår det følgende:

Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren i kommunen og fylkeskommunen er ansvarlig for internkontrollen.

Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren

- a) utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering*
- b) ha nødvendige rutiner og prosedyrer*
- c) avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik*
- d) dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig*
- e) evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.*

Hensynet bak kravene til internkontroll er å sikre regeletterlevelse. Internkontrollen skal være systematisk, noe som innebærer at arbeidet skal være planmessig og metodisk³¹. Graden av internkontroll og hvor omfattende denne skal være må avgjøres basert på en vurdering av virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Av § 25-1 tredje ledd fremgår det at kommunen skal ha nødvendige rutiner og prosedyrer. Det påpekes imidlertid at hvilke og hvor mange rutiner som trengs for de ulike områdene, må vurderes konkret. Sentralt her vil blant annet være vurdering av risiko for avvik, da målet for slike rutiner og prosedyrer vil være å sikre regeletterlevelse³².

Rutinene og prosedyrene kan i praksis kan være både muntlige og skriftlige, men de fleste litt større og viktige rutinene fastsettes gjerne skriftlig. Det er ikke et lovkrav om at enhver rutine og prosedyre skal være skriftlige, men ut fra en helhetlig tolkning av internkontrollkravet i loven vil skriftlighet ofte være nødvendig, jf. punkt d) om

---

³⁰ KS, *Hovedavtalen*, s.30, hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/b065b41ac7874b8291f38e54695a942f/Hovedavtalen-KS-2024-2025.pdf>

³¹ Prop. 46 L (2017-2018), s. 412, hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-46-l-20172018/id2593519/>

³² KMD, *Veileder; Internkontroll i kommunesektoren*, s. 15, hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/961e9a785fb34a4d95be4cf2b9cc4c33/no/pdfs/veilder-internkontroll_desember-20212.pdf

dokumentasjon. Rutinene skal gjelde for virksomheten i praksis, dette innebærer også at rutinene både må være kjent og tilgjengelige for de ansatte³³.

Partssammensatt utvalg (administrasjonsutvalg)

I kommunelovens § 5-11 finner vi bestemmelsen om partssammensatte utvalg (administrasjonsutvalg). Det fremgår her at det i alle kommuner skal opprettes ett eller flere partssammensatte utvalg (administrasjonsutvalg) for behandling av saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen som arbeidsgiver. Dersom $\frac{3}{4}$ av de ansatte ønsker det, kan slike utvalg erstattes med andre ordninger. Denne bestemmelsen er likelydende med bestemmelsen i § 4 i hovedavtalens del B.

Partssammensatte utvalg skal settes sammen av representanter for kommunen (folkevalgte) og for de ansatte. Flertallet i utvalget skal bestå av representanter for kommunen.

4.4 Revisjonskriterier oppsummert

På bakgrunnen av det overstående har vi utledet følgende revisjonskriterier som undersøkes nærmere:

Til rapportens første problemstilling:

- *Kommunen skal ha rutiner som kan bidra til å sikre medvirkning fra de ansatte*
- *Rutinene skal være tilgjengelig og kjent for de ansatte*

Til rapportens andre problemstilling:

Tillitsvalgtsapparatet:

- *Tillitsvalgte skal ha opplæring i hovedavtalen*
- *Kommunen skal ha medbestemmelsesmøter på sentralt- og lokalt nivå*
- *Tillitsvalgte skal involveres i ansettelses*
- *Kommunen skal evaluere hovedavtalen (samarbeidet) årlig*

Verneombudsordningen:

- *Kommunen skal ha verneombud med klart avgrensede verneområder*
- *Kommunen skal ha et hovedverneombud som har ansvar for å samordne verneombudene*
- *Arbeidsgiver skal sørge for at verneombud får nødvendig opplæring*
- *Verneombudene skal tas med på råd under planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet innenfor ombudets verneområde*

Arbeidsmiljøutvalget:

- *Arbeidsmiljøutvalget skal bestå av likt antall medlemmer fra arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Hovedverneombud skal være representert i utvalget.*
- *Arbeidsgiver skal sørge for at medlemmene får nødvendig opplæring, herunder minimum 40 timers HMS-kurs.*
- *Utvalget skal behandle saker som angår arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd*

³³ KMD, Veileder; Internkontroll i kommunesektoren, s. 16, hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/961e9a785fb34a4d95be4cf2b9cc4c33/no/pdfs/veilder-internkontroll_desember-20212.pdf

- *Utvalget skal hvert år avgi rapport om sin virksomhet til kommunens styrende organer*

Partssammensatt utvalg (administrasjonsutvalg):

- *Kommunen skal ha et partssammensatt utvalg/administrasjonsutvalg*
- *Utvalget skal bestå av minimum to representanter fra de ansatte*
- *Utvalget skal behandle saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen som arbeidsgiver*

5 PROBLEMSTILLING 1: Rutiner for medvirkning

I dette kapittelet besvarer vi forvaltningsrevisjonsprosjektets første problemstilling:

Har Bygland kommune utarbeidet rutiner som sikrer ansattes rett til medvirkning?

I både lov- og avtaleverk stilles det krav til de ansattes mulighet for medvirkning på arbeidsplassen. Arbeidstilsynet skriver på sine veiledningssider at det er viktig å utarbeide rutiner som kan bidra til å sikre medvirkning, og utarbeidelse av rutiner og prosedyrer står også sentralt i kommunelovens internkontrollbestemmelse. Vi har for denne problemstillingen utledet følgende revisjonskriterier:

- *Kommunen skal ha rutiner som kan bidra til å sikre medvirkning fra de ansatte*
- *Rutinene skal være tilgjengelig og kjent for de ansatte*

Problemstillingen er besvart ved hjelp av dokumentgjennomgang og intervjuer med ansatte i Bygland kommune. Revisjonen presiserer at fokuset er på *indirekte medvirkning*, det vil si medvirkning gjennom tillitsvalgtapparatet, verneombudsordningen og formelle samarbeidsfora (arbeidsmiljøutvalg og partssammensatt utvalg/administrasjonsutvalg).

5.1 Rutiner for medvirkning

Kommunalsjef for organisasjon og HR³⁴ forteller at kommunen har ulike rutiner, prosedyrer og skjema som er relevante for å sikre medvirkning fra tillitsvalgte og verneombud. Disse er ikke samlet i et eget dokument, men er tilgjengelig i ulike håndbøker og dokumenter i kommunens kvalitetssystem, *Compilo*. Utover rutiner mv. i *Compilo*, forteller kommunalsjefen at det utarbeides en årsplan for informasjons- og drøftingsmøter på sentralt nivå og et årshjul for kommunens HMS-arbeid/arbeidet i arbeidsmiljøutvalget (AMU).

Revisjonen har gjennomgått ulike dokumenter i kommunens kvalitetssystem og arkiv, og i det følgende redegjøres det for sentrale dokumenter, rutiner mv. som kan knyttes opp imot medvirkning.

Overordnet om medvirkning

I kommunens personalhåndbok vises det til kommunens arbeidsgiverpolitikk³⁵. Det fremgår her at kommunen har som mål å *være en attraktiv arbeidsplass*, og at arbeidsgiverpolitikken er sentral i denne forbindelse. Videre fremgår det at:

Utgangspunktet for ein god arbeidsgjevarpolitikk finn vi i hovudavtalen. Ein arbeidsgjevarpolitikk må bygge på måla i hovudavtalen om «samarbeid, medbestemmelse og medinnflytelse» – og den må bidra til ein omstillingsdyktig og serviceinnstilt kommune-sektor til beste for innbyggjarane. Ei vidareutvikling av kommunesektoren skal gje tenester av høg kvalitet, skape trygge

³⁴ Når det i rapporten vises til uttalelser fra kommunalsjef for organisasjon og HR, er dette fra tidligere kommunalsjef som var ansatt i kommunen t.o.m oktober -25.

³⁵ Revisjonen er kjent med at det er igangsatt et arbeid med å revidere kommunens arbeidsgiverpolitikk, men dette arbeidet er pt. ikke ferdigstilt

arbeidsplassar med meiningsfylt arbeid og eit godt arbeidsmiljø. Godt samarbeid mellom politikarar, leiing, tilsette og arbeidstakarorganisasjonar er ein føresetnad for å få dette til. Evna til open dialog og vilje frå alle partar vil i stor grad vere avgjerande for om ein lykkast. (...).³⁶

Opplæring

Opplæring er sentralt for at tillitsvalgte og verneombud skal kunne ivareta sine verv og kunne medvirke på arbeidsplassen.

I kommunens personalhåndbok er det lagt ved link til hovedavtalens (del B) § 3-6 om tillitsvalgtopplæring, og videre er det utdypet at:

For hovedtillitsvalt skal det bli løyvd permisjon med lønn. Kva for opplæring som har verdi for funksjonen som tillitsvalt kan vere ei vanskeleg vurdering. Det har hittil ikkje vore nokon grunn til å tru at ordninga bli «misbrukt» og ein har hatt tradisjon for å gje permisjon med lønn³⁷.

I kommunens HMT (Helse, miljø og tryggleik) - håndbok³⁸ står det at det enkelte verneombud skal få nødvendig opplæring for å engasjere seg i HMS-arbeidet i kommunen. Det er lagt ved en link til forskrift om organisering, ledelse og medvirkning hvor det blant annet fremgår hva opplæringen skal bidra til og varigheten av opplæringen.

Kommunalsjef for organisasjon og HR forteller videre at kommunen har hatt praksis for opplæring i hovedavtalen annet hvert år. Verneombudene får 40-timers HMS kurs samt at de har felles samlinger 1-2 ganger i året.

Medbestemmelsesmøter / informasjons- og drøftingsmøter

I personalhåndbokens kapittel 3 fremgår følgende delmål:

Bygland kommune skal ta godt imot nye tilsette og ta vare på sine tilsette slik at det blir ein motiverande og inkluderande arbeidsplass der ein jobber etter kommunen sine mål og verdiar³⁹.

Under dette delmålet er det skissert en rekke tiltak, blant annet at:

Det skal vere «medbestemmelsesmøter» både i einingane og på overordna nivå⁴⁰.

Det er her lagt ved link til hovedavtalens del B § 3 (om arbeidsgivers og tillitsvalgtes gjensidige rettigheter og plikter) og til arbeidsmiljølovens kapittel 8 (om informasjon og drøfting). Det er ikke konkretisert noe ytterligere om hvor ofte møtene skal avholdes, hva møtene skal inneholde eller hvem som skal delta i møtene. Revisjonen bemerker at personalhåndboken sist ble revidert i 2022, altså før kommunen etablerte kommunalområder.

---

³⁶ Bygland kommune, *Personalhåndbok, Kap 1. Innleiing, mål og verdiar*, hentet fra Compilo.

³⁷ Bygland kommune, *Personalhåndbok, Kap 4 personalopplæring/personalutvikling*, hentet fra Compilo

³⁸ Revisjonen er kjent med at kommunen holder på å revidere HMS-håndboken. Det er utarbeidet et utkast til HMS-håndbok for kommunen som var til behandling i arbeidsmiljøutvalget (AMU) høsten 2023, men arbeidet er pt. ikke ferdigstilt.

³⁹ Bygland kommune, *Personalhåndbok, Kap 3. integrere og følgje opp*, hentet fra Compilo.

⁴⁰ Bygland kommune, *Personalhåndbok, Kap 3. integrere og følgje opp, tiltak 9*, hentet fra Compilo.

Kommunalsjef for organisasjon og HR forteller at det blir vedtatt en årsplan for medbestemmelsesmøtene på overordnet nivå. Disse møtene kalles for informasjons- og drøftingsmøter, og her deltar hovedtillitsvalgte, tillitsvalgte og hovedverneombud, samt kommunens administrasjon (kommunedirektør og kommunalsjef for organisasjon og HR). Møtene avholdes en gang i måneden, samt at det avtales ytterligere møter/drøftinger ved behov. Tidspunktet for møtene er tilpasset andre møter i kommunen, for eksempel møter i arbeidsmiljøutvalget og administrasjonsutvalget, for å sikre at eventuelle saker først behandles i informasjons- og drøftingsmøtene.

I tillegg til informasjons- og drøftingsmøter på sentralt nivå, skal det være tilsvarende møter på lokalt nivå. Kommunalsjef for organisasjon og HR forteller at det er kommunalsjefene som har et overordnet ansvar for at enhetene har slike medbestemmelsesmøter, men det praktiske ansvaret for gjennomføring med videre er delegert til den enkelte enhetsleder. Flere av de tillitsvalgte og verneombudene som revisjonen har snakket med, forteller at det også er utarbeidet årshjul og/eller møteplan for medbestemmelsesmøter i enhetene/kommunalområdene.

Ansettelser

Sentralt i hovedavtalen ligger det at tillitsvalgte har rett til å bli involvert i ansettelsesprosesser. Det fremgår av kommunens personalhåndbok at:

Utlysning og tilsetting skal gjennomføres i samsvar med lov/avtaleverk og kommunen sine rutiner/retningslinjer⁴¹.

Videre har kommunen utarbeidet ulike prosedyrer og maler for ansettelser der det blant annet fremgår hvordan tillitsvalgte skal være involvert i prosessen.

Vernetjenesten

I kommunens kvalitetssystem er det en oversikt over kommunens vernetjeneste. Det fremgår at kommunen har valgt verneombud for hvert verneområde, og at kommunen har et hovedverneombud som er representant i arbeidsmiljøutvalget.

Når det gjelder verneombudets oppgaver, er det lagt ut link til forskrift om organisering, ledelse og medvirkning samt link til arbeidstilsynets nettside om «roller i HMS-arbeidet».

Kommunen har videre utarbeidet ulike rutiner/prosedyrer/maler som knytter seg til vernerunder, der verneombudene skal være involvert.

Arbeidsmiljøutvalg

I kvalitetssystemet vises det til medlemmene i arbeidsmiljøutvalget for perioden 2024-2026, og det er lagt ved link til arbeidsmiljølovens § 7-2 som omhandler arbeidsoppgavene til arbeidsmiljøutvalget. I tillegg er det link til arbeidstilsynets nettside om «roller i HMS-arbeidet», hvor arbeidsmiljøutvalgets oppgaver og ansvar er utdypet.

Kommunalsjef for organisasjon og HR sier at det vanligvis avholdes fire møter i året. De siste årene har kommunen utarbeidet et årshjul for HMS-aktiviteter for AMU. Her er det satt opp faste punkter/aktiviteter som skal gjennomføres i løpet av året samt at

---

⁴¹ Bygland kommune, *Personalhåndbok, Kap 2, personalplanlegging*, hentet fra Compilo.

det fremgår når AMU skal ha møter. Årshjulet er ikke tilgjengelig i Compilo, men er vedtatt av AMU.

Partssammensatt utvalg/administrasjonsutvalg

I kommunens politiske reglement fremkommer det informasjon om kommunens partsammensatte utvalg. Det vises her til lov- og avtaleverk som sier noe om sammensetning, valg og ansvars- og arbeidsområde.

Partssammensatt utvalg i Bygland kommune heter administrasjonsutvalg, og det fremgår av reglementet at flertallet i utvalget skal bestå av representanter fra kommunen (arbeidsgiver) og det skal være minst to representanter for de ansatte.

Når det gjelder ansvars- og arbeidsområde vises det til kommunelovens § 5-11 «hansaming av saker som gjelder tilhøvet mellom kommunen som arbeidsgjevar og dei tilsette» og hovedavtalen del B § 4: «det partssammensatte utvalget foreslår og behandler overordnede retningslinjer for kommunens personalpolitikk, herunder tiltak for likestilling og inkluderende arbeidsliv. Utvalget drøfter dessuten kvalitets-, fornyings og utviklingstiltak, oppfølging og implementering av nasjonalt vedtatte reformer»⁴².

5.2 Er rutinene tilgjengelig og kjent?

Implisitt i kravet om å ha rutiner, ligger det en forutsetning om at rutinene også må være tilgjengelig og kjent for de som har behov for dem⁴³.

Kommunalsjef for organisasjon og HR forteller at rutiner og dokumenter som knytter seg til medvirkning finnes i ulike håndbøker og dokumenter i kommunens kvalitetssystem Compilo. Han påpeker i samtale høsten 2025 at det her er flere pågående prosesser; kommunen jobber med å utarbeide ny arbeidsgiverstrategi, utarbeide ny overordnet HMS-strategi samt at kommunen skal implementere «nye Compilo». Kommunalsjefen sier at som følge av dette vil kommunen sannsynligvis få samlet litt av rutinene/prosedyrene som omhandler medvirkning, og de vil dermed være lettere tilgjengelig i kvalitetssystemet enn det de er i dag. I tillegg til dokumenter/rutiner mv. som er tilgjengelig i Compilo, blir det også vedtatt møteplan for informasjons og drøftingsmøter på sentralt nivå og årshjul for HMS-aktiviteter for AMU, som er tilgjengelig i kommunens arkiv.

Da revisjonen snakket med tillitsvalgte og verneombud om de kjenner til kommunens rutiner for medvirkning, er det mange som svarer at kommunen ikke har, eller at de ikke er kjent med at kommunen har, noen overordnede rutiner for hvordan medvirkning og medbestemmelse skal ivaretas i kommunen. Det er likevel flere som nevner planer for medbestemmelsesmøter, årshjul for HMS-arbeidet, rutiner knyttet til ansettelse og rutiner for vernerunder som en del av kommunens rutiner for å sikre medvirkning fra tillitsvalgte og verneombud.

Det fremheves fra enkelte, både tillitsvalgte og verneombud, at det er behov for å sette medvirkningsarbeidet i kommunen mer i system. Dette bør skriftliggjøres og

---

⁴² Bygland kommune, *Politisk reglement for Bygland kommune 2024-2027*, hentet fra https://prod01.elementscloud.no/publikum/964966397_PROD-964966397/DmbMeeting/447 (PS 28/24).

⁴³ KMD, *Veileder; Internkontroll i kommunesektoren*, s. 16, hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/961e9a785fb34a4d95be4cf2b9cc4c33/no/pdfs/veilder-internkontroll_desember-20212.pdf

kommuniseres ut til alle kommunens ansatte. Det pekes blant annet på at rolle- og ansvarsfordelingen bør tydeliggjøres; hva har de tillitsvalgte ansvar for, hva har verneombudene ansvar for og hva har ledelsen ansvar for. Videre bør det også tydeliggjøres hvilke formelle fora og treffpunkt det skal være i kommunen for samarbeid mellom tillitsvalgte, verneombud og ledelsen.

5.3 Revisjonens oppsummering og vurdering

Revisjonen har i dette kapittelet undersøkt om Bygland kommune har utarbeidet rutiner som kan bidra til å sikre ansattes rett til medvirkning. Arbeidstilsynet skriver på sine veiledningssider at det er viktig å utarbeide rutiner for å ivareta arbeidsmiljølovens krav til medvirkning, og i kommunelovens internkontrollbestemmelse (§ 25-1) vektlegges også utarbeidelse av rutiner/prosedyrer.

Revisjonens gjennomgang viser at kommunen ikke har en overordnet rutine eller dokument som omtaler hvordan kommunen skal sikre medvirkning fra de ansatte. Kommunen har likevel utarbeidet noen skriftlige dokumenter som kan knyttes opp imot medvirkning, disse er tilgjengelige i kommunens kvalitetssystem og arkiv. Flere av dokumentene/rutinene er av eldre dato, men administrasjonen påpeker at enkelte av kommunens overordnede styringsdokumenter (arbeidsgiverstrategi og HMS-håndbok) er under revidering. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne få betydning for kommunens videre arbeid med medvirkning.

I mange av dagens dokumenter/rutiner er det lagt ved link til lov- og avtaleverk og til veiledning fra Arbeidstilsynet. Dette uten at det er tydeliggjort i kommunens egne dokumenter hvordan lov- og avtaleverk skal forstås, hva det innebærer for kommunen eller hva det i praksis betyr for den enkelte tillitsvalgte/verneombud. Revisjonen synes det er positivt at kommunen viser til hvor ansatte kan finne mer informasjon om samarbeidet mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte/verneombud og om ansattes rettigheter og plikter i denne forbindelse. Samtidig mener revisjonen at det er behov for å tydeliggjøre hvordan bestemmelsene i lov- og avtaleverk skal praktiseres i kommunen for at de skal kunne fungere som operasjonelle rutiner for medvirkning.

Flere av de tillitsvalgte og verneombudene som revisjonen har snakket med sier at kommunen ikke har, eller at de ikke er kjent med at kommunen har, noen overordnede rutiner for å sikre medvirkning fra de ansattes representanter. Selv om det gis eksempler på praksis som kan bidra til å sikre medvirkning fra tillitsvalgte og verneombud, fremheves det fra enkelte at kommunen bør få på plass et mer overordnet system/rutine som viser hvordan kommunen skal ivareta medvirkning på arbeidsplassen.

Samlet sett vurderer revisjonen at Bygland kommune bør videreutvikle rutiner og dokumenter som skal bidra til å sikre medvirkning fra de ansatte. Det bør i større grad tydeliggjøres hva de ulike aktørenes roller og ansvar er, og det bør synliggjøres hvilke formelle treffpunkt kommunen skal ha for å ivareta medvirkning fra de ansatte. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne bidra til at medvirkningsarbeidet i kommunen blir satt mer i system, sikre lik praksis i hele kommunens organisasjon samt bidra til at alle ansatte får bedre kjennskap til hvordan kommunen ivaretar medvirkning og medbestemmelse.

6 PROBLEMSTILLING 2: Medvirkning i praksis

I dette kapitlet besvarer vi forvaltningsrevisjonsprosjektets andre problemstilling:

I hvilken grad ivaretar Bygland kommune ansattes rett til medvirkning?

Ansattes rett til medvirkning følger av arbeidsmiljøloven, hovedavtalen og kommune-loven. I lov- og avtaleverket finnes det ulike bestemmelser som knytter seg til medvirkning, og revisjonen har i dette forvaltningsrevisjonsprosjektet tatt utgangspunkt i utvalgte bestemmelser.

Vi har strukturert kapitlet ved å se på medvirkning gjennom tillitsvalgtapparatet, gjennom verneombudsordningen og gjennom lovpålagte samarbeidsfora (arbeidsmiljøutvalg og administrasjonsutvalg). Problemstillingen er besvart ved dokumentgjennomgang og intervjuer med ansatte i kommunen⁴⁴.

6.1 Tillitsvalgtapparatet

Revisjonen har undersøkt hvordan tillitsvalgtapparatet får anledning til å medvirke i Bygland kommune. Tillitsvalgtes rett til medvirkning fremgår av hovedavtalen, i tillegg er arbeidsmiljølovens kapittel 8 om informasjon og drøfting sentral. Vi har formulert følgende revisjonskriterier:

- *Tillitsvalgte skal ha opplæring i hovedavtalen*
- *Kommunen skal ha medbestemmelsesmøter på sentralt- og lokalt nivå*
- *Tillitsvalgte skal involveres i ansettelses*
- *Kommunen skal evaluere hovedavtalen (samarbeidet) årlig*

6.1.1 Tillitsvalgtordningen i Bygland kommune

Revisjonen fikk i oppstarten av prosjektet tilsendt dokumentet «Tillitsvalgtordninga og vernetenesta i Bygland kommune».

Det fremgår her at:

De tillitsvalgte skal ivareta medlemmenes interesser overfor arbeidsgiver. Delta på de informasjons- og drøftingsmøter arbeidsgiver innkaller til. Gi uttalelser ved ansettelses eller delta i ansettelsesutvalg der dette er aktuelt. Ivareta medlemmer ved konflikter på arbeidsplassen, og representere medlemmene i lønnsforhandlinger og andre tariff forhandlinger. Samarbeidet mellom arbeidsgiver og arbeidstagerorganisasjonene er regulert i Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen.

---

⁴⁴ Les mer om dette i kapittel 3.

Videre i dokumentet er ordningen beskrevet slik den ser ut pr. 28.05.25.

Revisjonen har tatt bort navn, arbeidssted og kontaktinformasjon til den enkelte tillitsvalgt.

Fagforening	
HTV (frikjøpt 10 %)	Utdanningsforbundet
Plasstillitsvald	Utdanningsforbundet
Plasstillitsvald	Utdanningsforbundet
Plasstillitsvald	Utdanningsforbundet
Plasstillitsvald	Utdanningsforbundet
HTV (frikjøpt 20 %)	Fagforbundet
Plasstillitsvald	Fagforbundet
HTV	Norsk Sykepleierforbund
Plasstillitsvald	Norsk Sykepleierforbund
Tillitsvald	Naturviterne
Tillitsvald	Nito
Tillitsvald	Den Norske Jordmorforening
Delta har p.t. ingen tillitsvald	

6.1.2 Opplæring

For at tillitsvalgte skal kunne ivareta vervet som tillitsvalgt, er det sentralt med opplæring i hovedavtalen. Det er også viktig at kommunens ledere har kjennskap til de rettigheter og plikter som fremgår av avtalen. Av hovedavtalens del B § 1-5, står det at:

Partene skal sammen og hver for seg skal sørge for jevnlig oppfølging og opplæring av ledere og tillitsvalgte på alle nivåer, med sikte på en felles forståelse av hovedavtalens intensjoner. Felles lokal skolering i Hovedavtalen og øvrig avtaleverk er et godt virkemiddel og de lokale partene bør drøfte behovet for slik skolering⁴⁵.

Kommunalsjef for organisasjon og HR opplyser at kommunen har jevnlig opplæring i hovedavtalen, dette gjennomføres annet hvert år. Han forteller at det høsten 2023 var en heldags fellesopplæring i hovedavtalen for tillitsvalgte, verneombud og ledere, mens det høsten 2025 ble gjennomført en halvdags-samling. Opplæringen er blitt gitt av eksterne aktører, blant annet av KS og Utdanningsforbundet. Kommunalsjefen opplever at medvirkningsarbeidet i kommunen har blitt bedre de senere årene, men som forbedringspunkt trekker han blant annet frem at det kan være behov for å øke kompetansen til lederne i kommunen når det gjelder ansattes rettigheter og plikter etter hovedavtalen.

Revisjonen har snakket med de som var tillitsvalgte i Bygland kommune per oktober 2025. De tillitsvalgte hadde på dette tidspunktet ulik erfaring; mange hadde vært tillitsvalgte i flere år, mens enkelte kun hadde vært tillitsvalgt i et par måneder.

Alle de tillitsvalgte oppgir at de har fått, eller har påbegynt, opplæring i hovedavtalen. Mange av de tillitsvalgte viser til at de har gode muligheter for opplæring og skolering gjennom egen fagforening. Dersom de har behov for fri/permisjon fra jobb i denne forbindelse, nevner flere at nærmeste leder både tilrettelegger for og er positive til at de deltar på slik opplæring. Det påpekes samtidig av enkelte tillitsvalgte at selv om ledelsen tilrettelegger for at de skal delta på opplæring, må dette likevel balanseres opp imot egne arbeidsoppgaver på arbeidsplassen.

⁴⁵ KS, *Hovedavtalen*, s.22, hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/b065b41ac7874b8291f38e54695a942f/Hovedavtalen-KS-2024-2025.pdf>

De fleste tillitsvalgte forteller videre at de har deltatt på felles opplæring i hovedavtalen i regi av kommunen. Det er likevel enkelte tillitsvalgte som ikke har deltatt på disse samlingene, blant annet som følge av de ikke har hatt anledning til å delta eller at de ikke har mottatt innkalling/blitt informert om opplæringen. Mange av de som har deltatt på fellesopplæringen, har opplevd dette som nyttig. En tillitsvalgt påpeker at det har vært viktig at også kommunens ledere har deltatt på opplæringen, slik at både tillitsvalgte og ledere har fått den samme informasjonen om de rettigheter og plikter som følger av hovedavtalen. Den tillitsvalgte sier videre at det er viktig at kommunen fortsetter å prioritere jevnlig opplæring i hovedavtalen, da dette har betydning for hvordan medvirkningsarbeidet i kommunen fungerer.

6.1.3 Informasjons- og drøftingsmøter og medbestemmelsesmøter

Det fremgår av arbeidsmiljøloven kapittel 8 at kommunen skal informere om og drøfte spørsmål som er av betydning for arbeidstakernes arbeidsforhold med de tillitsvalgte. Videre følger det av hovedavtalens del B, at det skal avholdes regelmessige informasjonsmøter med tillitsvalgte på sentralt og desentralisert nivå. Ved endring og omstilling som vil få betydning for arbeidstakerne, skal arbeidsgiver på et tidligst mulig tidspunkt informere, drøfte og ta de tillitsvalgte med på råd, jf. § 3-1 c). I kommunens egen personalhåndbok står det videre at det skal være «medbestemmelsesmøter» på sentralt nivå og i enhetene.

Informasjons- og drøftingsmøter på sentralt nivå i kommunen

På sentralt nivå i kommunen er det etablert et fora for samarbeid mellom hovedtillitsvalgte, tillitsvalgte, hovedverneombud og arbeidsgiver (representert ved kommunalsjef for organisasjon og HR og kommunedirektør). Tidligere het dette «samarbeidsmøter», men det har fra midten av 2023 hatt betegnelsen «informasjons- og drøftingsmøter».

Det er ikke utarbeidet en egen rutine eller reglement for informasjons- og drøftingsmøtet, men det har de senere årene blitt utarbeidet en årsplan/møteplan. Møtene skal etter planen avholdes en gang per måned, og det avtales ytterligere møter/drøftinger ved behov. Møteplanen er tilpasset andre møter i kommunen, som blant annet arbeidsmiljøutvalget og administrasjonsutvalget. Dette skal bidra til å sikre at eventuelle saker først tas opp i informasjons- og drøftingsmøte. Det er arbeidsgiver som kaller inn til møtene, leder møtene og skriver referat fra møtene.

Revisjonen har sett på noen av innkallingene og protokollene fra informasjons- og drøftingsmøtene. Faste poster er informasjonsaker fra arbeidsgiver, eventuelle drøftingsaker, saker/informasjon fra tillitsvalgte/hovedverneombud og eventuelt. Av eksempler på saker som er blitt behandlet er informasjon om rekruttering og ansettelse, omstilling- og omorganiseringsprosesser, ulike pågående prosjekter, rutiner og reglementer for ansatte, medarbeiderundersøkelser med videre.

Administrasjonens inntrykk av informasjons- og drøftingsmøtene

Kommunalsjef for organisasjon og HR forteller at han opplever at kommunen har lagt til rette for medvirkning fra de ansatte gjennom informasjons- og drøftingsmøtene. Kommunen har hatt fokus på å være åpne og transparente, og har ønsket toveis dialog. Han forteller samtidig at det generelt sett har vært mange informasjonsaker fra administrasjonen, og færre saker som er blitt løftet opp av de tillitsvalgte. Han har oppfordret de tillitsvalgte til å melde inn saker til møtet på forhånd, men sier at mange av

sakene fra de tillitsvalgte gjerne har kommet «over bordet» i møtet. Dette har gjort at administrasjonen ikke har hatt anledning til å forberede sakene, og at de har måtte komme tilbake med eventuelle svar i påfølgende møter.

Kommunalsjefen forteller videre at han har opplevd tillitsvalgtapparatet i kommunen som litt tilbakeholdne, og har savnet mer initiativ fra de tillitsvalgte. Han tror at dette kan ha sammenheng med at det er få tillitsvalgte som er frikjøpte i kommunen, og at tillitsvervet kommer på toppen av den tillitsvalgtes egne arbeidsoppgaver. Han påpeker at de tillitsvalgte har krav på nødvendig tid til å ivareta sine oppgaver, og at den enkelte leder skal tilrettelegge for dette.

I forbindelse med omorganiseringsprosesser i kommunen, forteller kommunalsjefen at det har vært mer engasjement fra de tillitsvalgte. Dette har særlig vært knyttet til omorganisering av kommunalområde samfunn. Denne prosessen har blitt evaluert av kommunen i ettertid, men erfaringene fra prosessen har nok satt spor hos noen tillitsvalgte.

Tillitsvalgtes inntrykk av informasjons- og drøftingsmøtene

Revisjonen har snakket med de tillitsvalgte som deltar i informasjons- og drøftingsmøtene på sentralt nivå i kommunen⁴⁶. De tillitsvalgte i kommunen har som nevnt ulik erfaring som tillitsvalgte, men de fleste som deltar i informasjons- og drøftingsmøtet har vært tillitsvalgte over lenger tid - og har deltatt i disse møtene over flere år.

Møtestruktur og innhold i møtene

Flere av de tillitsvalgte trekker frem at det har vært en positiv utvikling i informasjons- og drøftingsmøtene de senere årene. Det blir opplyst at møtene har blitt satt mer i system, og at de har fått en bedre struktur på at det sendes ut innkalling med sakliste og at det skrives referat i etterkant av møtene. Videre har det blitt praksis for at deltagerne i informasjons- og drøftingsmøte i større grad blir involvert i budsjettprosessen, ved at de nå deltar på budsjettsamlinger sammen med ledergruppa i kommunen.

Flere av deltagerne sier at de opplever at informasjons- og drøftingsmøtene fungerer bra. Det oppgis at det er ytringsfrihet, rom til å stille spørsmål og komme med innspill. Videre fremhever flere at de har blitt oppmuntret av administrasjonen til å løfte opp saker til møtet. Dersom de spiller inn saker, opplever de at administrasjonen svarer dem ut – selv om de ikke alltid får gjennomslag for sine synspunkt. En tillitsvalgt sier imidlertid at hun har vært en tillitsvalgt som stiller spørsmål, som har satt krav og sagt ifra. Dette opplever hun at har slått negativt ut for egen arbeidssituasjon, og hun har som følge av dette nedtonet sin rolle som tillitsvalgt.

Retts informasjon til rett tid

Når det gjelder informasjon fra administrasjonen, er det ulike meninger blant de tillitsvalgte om de får eller har fått den informasjonen de trenger - og om informasjonen er blitt gitt til rett tid. En av de tillitsvalgte påpeker at det er forskjeller mellom de tillitsvalgte; både med hensyn til hvor lang tid den enkelte trenger til å forberede seg til møtene, men det er også ulike forventninger til hvilken informasjon de tillitsvalgte skal få og på hvilket tidspunkt de skal få informasjonen.

---

⁴⁶ Revisjonen snakket med de tillitsvalgte i oktober/november 2025.

Noen av de tillitsvalgte forteller at de stort sett får den informasjonen de skal ha, og opplever at informasjonen blir gitt til rett tid. Andre påpeker derimot at det har vært flere eksempler på saker og prosesser der de tillitsvalgte har fått informasjon for sent, og at det dermed ikke har vært reell medvirkning fra tillitsvalgtapparatet. Videre fremhever enkelte at det også er forbedringspotensial for å få innkalling med saksliste tidlig nok, slik at de tillitsvalgte får tilstrekkelig tid til å sette seg inn i saker, drøfte med medlemmene og deretter få komme med sitt synspunkt ovenfor arbeidsgiver.

Kommunen har de senere årene vært gjennom noen omorganiseringsprosesser. Mange av de tillitsvalgte fremhever til revisjonen at disse prosessene ikke har vært gode, dette har i all hovedsak vært knyttet til etableringen av kommunalområdet Samfunn. Det påpekes her at de tillitsvalgte opplevde å bli koblet på for sent i prosessen, at det fremstod som at beslutninger allerede var tatt og at de tillitsvalgte ikke opplevde at det var reell medvirkning.

En tillitsvalgt påpeker videre at hvem som sitter i toppledelsen, har betydning for hvordan de tillitsvalgte blir involvert og hvordan medvirkning ivaretas i kommunen. Det har den senere tiden vært en del utskiftninger i sentrale stillinger i administrasjonen, og den tillitsvalgte sier at det virker som kommunen har fått bedre praksis på å involvere tillitsvalgtapparatet fra et tidligere tidspunkt. Også flere av de andre tillitsvalgte påpeker at det har vært en positiv utvikling i informasjonsflyten den senere tiden, men det fremheves fortsatt som viktig å sikre at de tillitsvalgte får rett informasjon til rett tid.

Medbestemmelsesmøter i enhetene

Ifølge kommunens personalhåndbok skal det også avholdes lokale medbestemmelsesmøter i enhetene. Det er ikke spesifisert hvor ofte slike møter skal avholdes, hvem som skal delta i møtene eller hva disse møtene skal inneholde - utover at det er vist til lov- og avtaleverk. Revisjonen bemerker at personalhåndboken er utarbeidet før omorganiseringen, der kommunen gikk over til å ha kommunalområder.

Kommunalområde oppvekst og kultur

Innenfor kommunalområde oppvekst og kultur, herunder for barnehage og skole, er medbestemmelsesmøtene ulikt organisert. De to skolene har felles medbestemmelsesmøter der plasstillitsvalgte, verneombud og ledere deltar, mens den enkelte barnehage har egne medbestemmelsesmøter mellom plasstillitsvalgt og styrer.

Barnehage

For barnehagene er det etablert faste medbestemmelsesmøter som avholdes månedlig. Det er utarbeidet et årshjul/møteplan med faste saker som skal tas opp til bestemte tider. Av saker som tas opp i disse møtene nevnes det for eksempel bemanning, utlysning av stillinger, budsjett og økonomi samt mer generelt om hva som rører seg i enheten. De tillitsvalgte forteller videre at det er løpende dialog mellom tillitsvalgt og leder, slik at dersom det oppstår noe spesielt tas dette opp fortløpende.

De tillitsvalgte fremhever at det er godt samarbeid med ledelsen, og de opplever at de får den informasjon de skal ha som tillitsvalgte, både når det gjelder forhold som omhandler egen enhet og også mer generelt for kommuneorganisasjonen.

Skole

Skolene har som nevnt felles medbestemmelsesmøter der plasstillitsvalgte, verneombud og ledelsen deltar. Det er utarbeidet et årshjul/møteplan for møtene med ulike tema som tas opp gjennom året, i tillegg kan de tillitsvalgte spille inn saker eller ta opp spørsmål. Det avholdes månedlige møter.

De tillitsvalgte forteller at det er godt klima i møtene, og at det er en åpen kultur med rom for å stille spørsmål. Det opplyses fra de tillitsvalgte at de opplever å få den informasjonen de trenger og at de blir involvert i ulike saker og prosesser. En tillitsvalgt forteller at hun opplever at de tillitsvalgte blir hørt og at ledelsen tar med seg de innspillene som kommer, mens en annen tillitsvalgt påpeker at ledelsen ofte benytter seg av styringsretten og at det kan være vanskelig å få gehør for sine synspunkt/argumenter.

Kommunalområde helse og omsorg

Innenfor kommunalområdet helse og omsorg, er det etablert medbestemmelsesmøter for kommunalområde der hovedtillitsvalgte, verneombud og ledere deltar. Det er kommunalsjef for helse og omsorg som har ansvar for å kalle inn til møter og skrive referat fra møtene. Møtene skal i utgangspunktet avholdes en gang i måneden, men vi blir fortalt at det varierer om møtene gjennomføres i henhold til planen. Det presiseres likevel at det er jevnlig møter innenfor kommunalområdet.

Det opplyses videre at det er etablert et årshjul for medbestemmelsesmøtene, med ulike tema som skal tas opp til bestemte tidspunkt. Økonomi og personal nevnes som eksempler på saker. De tillitsvalgte forteller at de har anledning til å spille inn saker til møtet, eller stille spørsmål i møtet som de ønsker å få svar på. De tillitsvalgte opplever at møtene fungerer bra, men det påpekes fra en av de tillitsvalgte at det er litt varierende oppmøte blant deltagerne i medbestemmelsesmøtet. Dersom ikke alle stiller opp i møtene, mister møtene litt av sin funksjon.

Fra enkelte plasstillitvalgte opplyses det også at det er egne medbestemmelsesmøter i enheten, dette er gjerne knyttet til planlegging av turnus og lignende.

Kommunalområde samfunn

Innenfor kommunalområde samfunn forteller de tillitsvalgte at det ikke er etablert faste medbestemmelsesmøter mellom de tillitsvalgte og ledelsen. En av de tillitsvalgte forteller at hun er kjent med at de i utgangspunktet skal slike møter, men at dette ikke blir praktisert.

6.1.4 Ansettelsesprosesser

Det følger av hovedavtalen og kommunens egne retningslinjer at tillitsvalgte skal være involvert i ansettelsesprosesser.

Kommunalsjef for organisasjon og HR forteller at kommunen har rutiner og prosedyrer for ansettelser og for hvordan tillitsvalgte skal få medvirke i denne forbindelse. Kommunalsjefen sier at de tillitsvalgte er med i ansettelsesprosesser, men opplyser at det enkelte ganger har vært uenigheter internt mellom forbundene om hvilket forbund som skal være med i den enkelte ansettelsen.

Revisjonen har også snakket med de tillitsvalgte i kommunen om de blir involvert i ansettelser. Tillitsvalgte opplyser at de blir involvert i ansettelser som er aktuelle for eget forbund og arbeidssted. Flere tillitsvalgte sier at dette er noe som fungerer godt i kommunen, og det oppleves her at det er involvering og medvirkning fra de tillitsvalgte.

6.1.5 Evaluering av samarbeidet (hovedavtalen)

Det fremgår av hovedavtalens del B, § 1-5, at de lokale partene skal gjennomføre årlige evalueringsmøter om hovedavtalen. På møtet skal det «drøftes erfaringer knyttet til samarbeidet mellom de tillitsvalgte og arbeidsgiveren om den praktiske tilretteleggingen av arbeidet (...)»⁴⁷. Det skal føres referat fra møtene.

Revisjonen har gjennomgått referater fra informasjons- og drøftingsmøte på sentralt nivå for perioden 2023-2025 for å undersøke om samarbeidet har blitt evaluert.

- I juni 2023 ble samarbeidet diskutert på en samling der tillitsvalgte, hovedverneombud og ledergruppa deltok. Det hadde i forkant blitt sendt ut to spørsmål: *Hvordan skal vi samarbeide (struktur, form m.m)? og Hvilke forventninger har vi til hverandre?* Av referatet fremgår det at det hadde vært en fri diskusjon og at det hadde kommet mange gode innspill. Ett forbund ga uttrykk for misnøye med samarbeidet, og ønsket bedre oppfølging av de formelle arenaene, åpenhet og opplæring i hovedavtalen. Når det gjelder forventningene til hverandre, går det frem av referatet at det er viktig å ha fokus på at de er samarbeidspartnere, at de skal tørre å gi hverandre tilbakemeldinger, at det skal være stor takhøyde og rom for uenighet, at begge parter skal bidra aktivt inni prosesser samt at kommunen skal ha en kultur for merinvolvering – ikke bare for de tillitsvalgte, men for alle ansatte⁴⁸.
- Videre var det i februar 2024 evaluering av prosess og samarbeid i informasjons- og drøftingsmøte. Av referatet fremgår det at det kom ulike innspill fra forbundene, blant annet at drøftinger må komme så tidlig som mulig i prosessene, at alle bør kunne hovedavtalen og at noen synes at samarbeidet er blitt bedre. Videre står det «Oppsummert er alle enige om at tillit må være tilstede og at alle jobber mot et godt samarbeid»⁴⁹.

Revisjonen kan ikke se at samarbeidet/hovedavtalen har blitt evaluert i 2025.

6.1.6 Revisjonens oppsummering og vurdering

Revisjonen har i dette delkapittelet sett nærmere på medvirkning fra tillitsvalgtapparatet i Bygland kommune. I både hovedavtalen og arbeidsmiljøloven skisseres det hvordan tillitsvalgte skal få anledning til å medvirke i kommunen.

Gjennomgangen viser at de tillitsvalgte har fått opplæring og har kjennskap til hovedavtalen, jf. hovedavtalen del B § 1-5. Dette har skjedd både i regi av de respektive fagforeningene og gjennom fellesopplæring gitt av kommunen. Det påpekes

---

⁴⁷ KS, *Hovedavtalen*, s.22, hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/b065b41ac7874b8291f38e54695a942f/Hovedavtalen-KS-2024-2025.pdf>

⁴⁸ Bygland kommune, *Referat – møte mellom tillitsvalgte, HVO og ledergruppa 7 og 8 juni 2023*, hentet fra kommunens arkiv

⁴⁹ Bygland kommune, *Møtereferat informasjons- og drøftingsmøte 05.02.24, sak 002*, hentet fra kommunens arkiv

imidlertid fra både tillitsvalgte og administrasjonen, at det er viktig at kommunen fortsetter å ha jevnlig opplæring for tillitsvalgte og ledere for å sikre at begge parter har tilstrekkelig kjennskap til de plikter og rettigheter som ligger i hovedavtalen. Etter revisjonens vurdering er dette sentralt for at kommunen skal kunne ivareta medvirkning fra de tillitsvalgte.

Videre viser gjennomgangen at kommunen har etablert ulike møteplasser som skal bidra til å ivareta medvirkning fra de tillitsvalgte, jf. hovedavtalen § 3-1 og aml. § 8-1. Det er etablert informasjons- og drøftingsmøte på sentralt nivå i kommunen, og det er også etablert ordninger på kommunal- og enhetsnivå. Gjennomgangen viser at det er ulik organisering av medbestemmelsesmøtene på lokalt nivå i kommunen, – og det er heller ikke alle enheter/kommunalområder som har etablert praksis for medbestemmelsesmøter. Revisjonen vurderer at kommunen bør sikre at det gjennomføres lokale medbestemmelsesmøter i alle enheter/kommunalområder. Det kan videre være hensiktsmessig at kommunen i egne rutiner/retningslinjer tydeliggjør hvilke aktører som skal delta i møtene og hvor ofte det skal avholdes møter, jf. problemstilling 1.

Av intervjuene fremkommer det at mange av de tillitsvalgte opplever at de får informasjon og at de blir involvert i saker og prosesser som vedrører arbeidstakerne. Det påpekes samtidig at det har vært prosesser og saker der tillitsvalgte har opplevd at de har fått informasjon for sent, og at det har fremstått som om beslutninger har blitt fattet før de tillitsvalgte har blitt hørt. Revisjonens inntrykk fra samtalene med de tillitsvalgte er at kommunen den senere tiden har hatt økt fokus på å gi informasjon og involvere de tillitsvalgte fra ett tidlig tidspunkt, og revisjonen vurderer det som viktig at kommunen overholder dette også i fremtiden.

Når det gjelder ansettelse, viser revisjonens gjennomgang at kommunen har etablert rutiner og praksis for å sikre at tillitsvalgte blir involvert i ansettelsesprosesser, jf. hovedavtalen § 3-1 d). Ifølge de tillitsvalgte fungerer dette godt, og dette er dermed et område hvor de tillitsvalgte blir involvert og får anledning til å medvirke i kommunen.

Det fremgår videre av hovedavtalen del B § 1-5, at hovedavtalen/samarbeidet skal evalueres årlig. Revisjonens gjennomgang viser at dette er gjort i noen grad i 2023 og 2024, men revisjonen kan ikke se at samarbeidet har blitt evaluert i 2025. Etter revisjonens vurdering bør kommunen sørge for at det foretas en årlig evaluering av samarbeidet, og at dette referatføres. Dette vil kunne bidra til å sikre at samarbeidet mellom tillitsvalgte og arbeidsgiver fungerer som forutsatt, og at en får anledning til å ta tak i eventuelle utfordringer og forbedringspunkter i samarbeidet.

6.2 Verneombudsordningen

I dette delkapittelet ser vi nærmere på verneombudenes mulighet for medvirkning i Bygland kommune. Verneombudet skal fungere som et bindeledd mellom arbeidstakere og arbeidsgiver ved å hjelpe arbeidsgiver i det forebyggende HMS-arbeidet, og er en viktig del av arbeidstakernes rett til medvirkning på arbeidsplassen⁵⁰. Revisjonen har formulert følgende revisjonskriterier:

- Kommunen skal ha verneombud med klart avgrensede verneområder
- Kommunen skal ha et hovedverneombud som har ansvar for å samordne verneombudene
- Arbeidsgiver skal sørge for at verneombudene får nødvendig opplæring
- Verneombudene skal tas med på råd under planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet innenfor ombudets verneområde

6.2.1 Verneombudsordningen i Bygland kommune

Revisjonen fikk i oppstarten av prosjektet tilsendt dokumentet «Tillitsvalgtordninga og vernetenesta i Bygland kommune». Det fremgår her at:

Arbeidsmiljøloven seier at alle verksemder er pålagde å ha verneteneste og verneombod, jf. Aml kapittel 6. Verneombodet skal vareta interessene til arbeidstakarane i saker som gjeld arbeidsmiljøet. Verneombodet skal sjå til at verksemda er innretta og vedlikehalde, og at arbeidet blir utført på ein slik måte at omsynet til tryggleiken, helse og velferda til arbeidstakarane er vareteken i samsvar med føresegnene. I tillegg er det blir det valt eit Hovudverneombod blant Verneombod, som då er medlem av Arbeidsmiljøutvalget.

I dokumentet vises det videre til vernetjenestens organisering slik den ser ut pr. 28.05.2025.

Revisjonen har fjernet navn, arbeidssted og kontaktinformasjon for det enkelte verneombud.

Verneområde	
Hovudverneombod	Open omsorg
Verneombod	Nesmoen verksted m.m. + 2 renses anlegg og 4 vannverk.
Verneombod	Bygland skule, Bygland Kulturscene, Byglandshallen og Bygland Barnehage
Verneombod	Byglandsfjord skule og SFO, inkl. Årdalshallen, Byglandsfjord barnehage.
Verneombod	Fjordtunet boliger. (Tilsette med kontor på Kommunehuset kommer innunder vernerunde der).
Verneombud (Vara Hovudverneombod)	Kommunehuset. Gjelder alle tilsette på kommunehuset
Verneombod	Byglandsheimen, inkl. kjøkken, pleie og omsorg

⁵⁰ Arbeidstilsynet, *Verneombud*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/verneombud/>

6.2.2 Verneområder og samordning mellom verneombudene

Det fremgår av arbeidsmiljøloven at hvert verneombud skal ha et klart avgrenset verneområde, og at verneområdet ikke må være større enn at verneombudet kan ha full oversikt og kunne ivareta sine oppgaver på en forsvarlig måte. Virksomheter som har flere verneombud, skal ha hovedverneombud som har ansvar for å samordne verneombudenes virksomhet, jf. aml. § 6-1 (3).

Som tabellen på forrige side viser, har Bygland kommune etablert en verneombudsordning med verneombud og hovedverneombud samt stedfortreder for hovedverneombudet. Kommunen har per i dag 7 verneombud (inkludert hovedverneombud), som har ansvar for hvert sitt verneområde. Verneombudene gir i samtale med revisjonen uttrykk for at de har et klart avgrenset verneområde.

Det er videre valgt et hovedverneombud i kommunen. I intervjuer med hovedverneombud og verneombudene oppgis det at det ikke er etablert noe formelt samarbeid mellom verneombudene og hovedverneombudet. Det opplyses at hovedverneombud sender ut info eller ber om innspill fra verneombudene på mail, men at det ikke er noen faste treffpunkt mellom dem utover felles vernesamlinger som arrangeres 1-2 ganger i året.

Hovedverneombudet sier til revisjonen at hun er usikker på om hun skulle gjort noe mer for å samordne verneombudene, da hun opplever at kommunen ikke har noen klare retningslinjer for dette. Hun påpeker videre at kommunen generelt sett har få rutiner/retningslinjer for verneombudene, og det er ikke noen skriftlige dokumenter som sier noe om rolle- og ansvarsfordeling. Hun forteller at kommunen begynte på en HMS-håndbok, men at dette arbeidet ikke er blitt slutført.

I samtale med de øvrige verneombudene er det ulike meninger om det er behov for et tydeligere samarbeid eller samordning mellom verneombudene. Et av verneombudene mener at det burde være et mer fast og formelt samarbeid mellom ombudene og hovedverneombudet i kommunen. Dette både når organisasjonen går gjennom ulike prosesser, men også mer generelt for verneombudenes virksomhet. Verneombudet sier at han har inntrykk av at de ulike verneombudene jobber litt ulikt i kommunen, og opplever også at han får lite informasjon fra arbeidet som gjøres i arbeidsmiljøutvalget, der hovedverneombudet er representert. Dette kunne de i større grad diskutert hvis det var etablert noen faste treffpunkt mellom verneombudene. De øvrige verneombudene sier imidlertid til revisjonen at de opplever at de får informasjon fra hovedverneombud og at de vet at de kan kontakte hovedverneombudet hvis det er noe de skulle være i tvil om eller noe de ønsker å drøfte.

6.2.3 Opplæring

Arbeidsgiver skal sørge for at verneombud får nødvendig opplæring til å utøve vervet på en forsvarlig måte. Ifølge forskrift om organisering, ledelse og medvirkning skal opplæringen normalt sett være minst 40 timer, og opplæringen skal gis så snart mulig etter nyvalg.

Administrasjonen forteller at kommunens verneombud får opplæring gjennom 40-timers HMS-kurs. Revisjonen har spurt det enkelte verneombud om de har gjennomført slik opplæring. Verneombudene vi har snakket med har ulik erfaring som verneombud;

noen har vært verneombud over flere over år, mens enkelte har vært verneombud i kortere tid.

De som har hatt vervet som verneombud over flere år, bekrefter at de har gjennomført opplæring i form av 40-timers HMS-kurs. Enkelte av ombudene forteller at de har gjennomført slike kurs flere ganger. Da revisjonen snakket⁵¹ med verneombudene, var to av ombudene relativt nye. Det ene personen hadde vært verneombud i ca. 6 måneder, mens den andre hadde vært verneombud i ca. en måned. Ingen av de to hadde gjennomført opplæring, og de hadde heller ikke blitt informert om at de skulle få opplæring. Det ene verneombudet forteller at hun håper at hun skal få opplæring, da det er mye å sette seg inn i som nytt verneombud.

I tillegg til å gi verneombudene HMS-kurs, forteller kommunalsjef for organisasjon og HR at det blir avholdt felles samlinger for vernetjenesten 1-2 ganger i året. Hovedverneombudet sier at tema for disse samlingene har vært verneombudenes rolle og lignende.

6.2.4 Medvirkning fra verneombudene

Det følger av arbeidsmiljøloven § 6-2 (4) at verneombudene skal tas med på råd under planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet innenfor ombudets verneområde. Dette inkluderer etablering, utøvelse og vedlikehold av det systematiske HMS-arbeidet, jf. aml. § 3-1.

Som nevnt i forrige kapittel om rutiner for medvirkning, er det flere av verneombudene som sier at kommunen ikke har eller at de ikke er kjent med at kommunen har, noen overordnede rutiner for hvordan verneombudene skal få medvirke i kommunen. Verneombudene fremhever likevel at de får anledning til å medvirke gjennom medbestemmelsesmøter, gjennom arbeidet med vernerunder og gjennom dialog med sin leder.

Informasjons- og drøftingsmøter og medbestemmelsesmøter

Flere verneombud forteller at de deltar på de faste medbestemmelsesmøtene i kommunen. Det vises her til kapittel 6.1.3 i rapporten hvor det er nærmere redegjort for medbestemmelsesmøter på sentralt- og lokalt nivå i Bygland kommune.

- Hovedverneombudet deltar i informasjons- og drøftingsmøte på sentralt nivå i kommunen. Hovedverneombudet sier at det generelt sett har vært arbeidsgiver som har tatt opp saker i informasjons- og drøftingsmøte, men at hun som hovedverneombud har anledning til å melde inn saker til møtet. Hun forteller at hun har spilt inn noen få saker i disse møtene. I tillegg er hovedverneombudet medlem i arbeidsmiljøutvalget (AMU), som vi omtaler nærmere i neste delkapittel.
- Flere av de andre verneombudene forteller at de deltar i de faste medbestemmelsesmøtene som avholdes i enhetene/kommunalområdene. Dette gir dem mulighet til å få informasjon fra arbeidsgiver, til å stille spørsmål og ta opp eventuelle saker fra sitt verneområde. Medbestemmelsesmøtene oppleves dermed å være et fora hvor verneombudene både kan få og gi informasjon om forhold som knytter seg til arbeidsmiljøet.

---

⁵¹ Revisjonen snakket med verneombudene i november/desember 2025.

Enkelte av verneombudene forteller at de ikke deltar i slike medbestemmelsesmøter, og at de heller ikke har noen andre formaliserte treffpunkt med ledelsen innenfor eget verneområde. Dette gjelder for verneområdet kommunehuset og verneområdet Nesmoen verkstad m.m. rensesannlegg og vannverk. Det ene verneombudet forteller at han har inntrykk av alt fungerer bra innenfor sitt verneområde, og at det ikke har vært behov for å ha noen formaliserte treffpunkt med ledelsen. Det andre verneombudet forteller derimot at det har vært en krevende situasjon innenfor hans verneområdet, og at det har vært behov for dialog med ledelsen for å kunne ivareta arbeidsmiljøet. Verneombudet påpeker at selv om det ikke er etablert faste treffpunkt mellom verneombud og leder, har det likevel vært mye uformell kontakt mellom dem. Verneombudet sier samtidig at et mer formalisert samarbeid med faste møter ville bidratt til å sikre bedre kontinuitet og oppfølging av de sakene/forholdene som verneombudet har tatt opp med ledelsen.

Et av verneombudene forteller videre at han har vært involvert i omorganiseringsprosesser i kommunen. Verneombudet forteller at han opplevde at kommuneledelsen ventet for lenge med å gi informasjon til de ansatte, og verneombudets inntrykk var at utfallet av prosessen var bestemt på forhånd. Når verneombudet forsøkte å si ifra eller komme med innspill, opplevde han enten å ikke få tilbakemelding eller å ikke bli hørt. Verneombudet sier videre at medvirkningen fra verneombud og tillitsvalgte ikke ble oppfattet som reell i denne prosessen.

Vernerunder

En sentral del av verneombudets mulighet for medvirkning og samarbeid med ledelsen, er gjennom arbeidet med vernerunder. Vernerunder er ikke lovpålagt i seg selv, men er en metode for å identifisere risikofaktorer og sikre at arbeidsmiljøet i virksomheten følges systematisk opp⁵².

I kommunens kvalitetssystem er det utarbeidet ulike rutiner/prosedyrer og skjema til bruk i vernerundene. Om vernerundens formål fremgår det at: «Ein vernerunde er ein forbyggande HMS-aktivitet der formålet er å hindre at uheldige arbeidsmiljøtilhøve oppstår, avdekke eventuelle risikotilhøve samt sikre at forbetringar vert utført (...)»⁵³. Vernerunden ligger videre inne i kommunens HMS-årshjul, og skal gjennomføres årlig i april/mai.

Alle verneombudene oppgir at det gjennomføres årlige vernerunder innenfor deres verneområde. Her deltar verneombudet sammen med leder, og ofte er det også med en person fra drift og forvaltning når de går den fysiske runden. De senere årene har i tillegg bedriftshelsetjenesten bistått i gjennomføringen av vernerunden. Revisjonen bemerker at to av verneombudene var relativt nye da vi snakket med dem, og de hadde derfor ikke selv deltatt i vernerundene.

Ifølge kommunens rutiner og prosedyrer, fremgår det at det i vernerunden skal være fokus på både fysisk- og psykososialt arbeidsmiljø. Rutiner og prosedyrer for vernerunder ble siste revidert i 2022. Et av verneombudene påpeker til revisjonen at det har blitt gjort endringer i kommunens praksis for gjennomføring av vernerunder, uten at det har blitt gjort endringer i rutiner og prosedyrer. Verneombudet forteller at verneombudene tidligere hadde fokus på både fysisk- og psykososialt miljø i vernerundene, men

⁵² Arbeidstilsynet, *Verneombud*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/verneombud/>

⁵³ Bygland kommune, *Vernerunde*, hentet fra Compilo

at dette skal ha blitt endret til at verneombudene primært skal ha fokus på det fysiske miljøet i vernerunden og at forhold vedrørende det psykososiale miljøet skal ivaretas av leder. Verneombudet tenker at det er viktig at verneombudet er en tillitsperson som også har fokus på det psykososiale miljøet. De andre verneombudene som har deltatt i vernerundene, forteller imidlertid til revisjonen at psykososialt arbeidsmiljø fortsatt er en del av vernerundene på deres arbeidsplass/verneområde. Ett verneombud forteller at det for eksempel sendes ut mail til de ansatte i forkant av vernerunden om det er noe de ønsker å ta opp vedrørende det psykososiale arbeidsmiljøet, og dette informeres det også om i personalmøter i forkant av vernerunden.

Etter at vernerunden er gjennomført, lages det en rapport for vernerunden. Her fremgår hovedfunnene for vernerunden, hva som eventuelt bør følges videre opp og hvem som har ansvar for oppfølgingen. Disse rapportene sendes videre til Arbeidsmiljøutvalget (AMU). Det er videre ulike meninger blant verneombudene om hvordan vernerundene følges opp i kommunen / i det enkelte verneområdet:

- Et verneombud opplever at det som kommer frem gjennom vernerunden ikke blir tilstrekkelig fulgt opp. Det gis eksempler på forhold som fremkommer av vernerunden over flere år, uten at dette har blitt tatt tilstrekkelig tak i. Dersom arbeidsgiver ikke følger opp funnene fra vernerunden og det er forhold som fremgår av vernerunden over år, her vernerunden liten verdi. Verneombudet forteller at dette blant annet har dreid seg om det psykososiale arbeidsmiljøet i verneområdet.
- Andre verneombud forteller derimot at de opplever at det er god oppfølging av vernerunden. De forteller at det lages en tydelig plan for hva som skal følges opp og hvem som har ansvar for videre oppfølging. Et verneombud påpeker samtidig at kommunens økonomiske situasjon også er av betydning, slik at det ikke nødvendigvis er alle forhold som de får gjort noe med.

Dialog med leder og ansatte

Videre er det flere av verneombudene som oppgir at de har dialog med leder(ne) i verneområdet utover de faste treffpunktene. Dette kan for eksempel hvis det oppstår noe spesielt eller det rører seg noe i arbeidsmiljøet, som verneombud eller leder tenker at det er nødvendig å informere hverandre om eller ta videre tak i. Et verneombud forteller for eksempel at de innenfor hennes verneområde tidligere hadde noen utfordringer i arbeidsmiljøet. Verneombudet tok dette opp med sin leder, og det ble da igangsatt tiltak for å bedre situasjonen – blant annet ved hjelp av bedriftshelsetjenesten.

Et annet verneombud påpeker at det på hans arbeidsplass er mange felles treffpunkt for alle ansatte. Dette gjør at alle ansatte får informasjon, og at de får anledning til å være med å diskutere og stille spørsmål i eventuelle saker og prosesser fra et tidlig tidspunkt. Verneombudet opplever at de på denne måten klarer å være i forkant på arbeidsplassen, slik at saker ikke får utvikle seg til å bli noe større enn det egentlig er.

6.2.5 Revisjonens oppsummering og vurdering

Revisjonens gjennomgang viser at kommunen har en verneombudsordning med verneombud og hovedverneombud, jf. aml § 6-1. Verneombudene har tydelig avgrensede verneområder, men det er begrenset samordning og samarbeid mellom verneombudene. Hovedverneombudet har etter arbeidsmiljøloven et ansvar for å samordne

verneombudenes virksomhet, jf. aml § 6-1 (3). Som følge av at kommunen har få rutiner og retningslinjer for verneombudene, vurderer revisjonen at kommunen ved revidering av HMS-håndboken bør tydeliggjøre rolle- og ansvarsfordelingen i HMS-arbeidet; både for hovedverneombud, verneombud og arbeidsgiver.

Revisjonens gjennomgang viser videre at kommunen har sikret at flere av verneombudene har fått opplæring til å utøve sitt verv, jf. aml § 6-5 (1). To av verneombudene som revisjonen har snakket med har ikke fått opplæring, men revisjonen vil påpeke at begge ombudene var relativt nyvalgte (innenfor 6 mnd). Etter revisjonens vurdering bør kommunen likevel sørge for at alle verneombudene får nødvendig opplæring så snart som mulig etter nyvalg, jf. forskrift om organisering, medvirkning og ledelse § 3-20. Dette vil kunne bidra til å sikre at verneombudene har nødvendig kunnskap om verneombudets ansvar og oppgaver, og hvordan de skal kunne medvirke på arbeidsplassen.

Det følger videre av arbeidsmiljøloven at verneombudene skal tas med på råd, både gjennom det systematiske HMS-arbeidet og under planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet, jf. aml § 6-2 (4), jf. aml. § 3-1. Revisjonens gjennomgang viser at dette ivaretas på flere måter i kommunen, hovedsakelig gjennom medbestemmelsesmøter, vernerunder og dialog mellom verneombud og leder. Flertallet av verneombudene oppgir at de deltar i medbestemmelsesmøter i enheten/kommunalområdene samt at hovedverneombud deltar i informasjons- og drøftingsmøte på sentralt nivå. Dette legger til rette for involvering fra verneombudene i planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet. Dette praktiseres imidlertid ikke i alle enheter, jf. kap 6.1.3, og kommunen bør som følge av dette sikre at også disse verneombudene har noen faste, formaliserte treffpunkt med ledelsen innenfor sitt verneområde.

Videre beskriver verneombudene at gjennomføring av vernerunder er et godt utgangspunkt for det systematiske HMS-arbeidet i kommunen. Revisjonen har inntrykk av at det er ulike forståelser av hvordan vernerundene skal gjennomføres, hva som er verneombudenes rolle/ansvar i vernerunden og hvordan vernerunden følges opp. Kommunens rutiner og prosedyrer har ikke blitt revidert på flere år, og vi får opplyst at kommunens HMS-håndbok er under revidering. Kommunen bør i det videre arbeidet med HMS-håndboken sikre at rutiner og prosedyrer for vernerunder er oppdatert, og at alle verneombudene blir gjort tilstrekkelig kjent med disse.

6.3 Arbeidsmiljøutvalg

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) skal i henhold til lovverket virke for gjennomføring av et fullt forsvarlig arbeidsmiljø i virksomheten. AMU skal delta i planleggingen av verne- og miljøarbeidet og følge nøye utviklingen i spørsmål som angår arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd, jf. aml § 7-2 (1). Arbeidsmiljøutvalget skal bestå av medlemmer fra arbeidsgiver- og arbeidstakersiden, og er et sentralt utvalg for å sikre ansattes rett til medvirkning i arbeidsmiljøspørsmål. Vi har utledet følgende revisjonskriterier:

- *Arbeidsmiljøutvalget skal bestå av likt antall medlemmer fra arbeidstaker - og arbeidsgiversiden. Hovedverneombud skal være representert i utvalget.*
- *Arbeidsgiver skal sørge for at medlemmene får nødvendig opplæring, herunder minimum 40 timers HMS-kurs.*
- *Utvalget skal behandle saker som angår arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd*
- *Utvalget skal hvert år avgi rapport om sin virksomhet til kommunens styrende organer*

6.3.1 Arbeidsmiljøutvalget i Bygland kommune

Bygland kommune har etablert et arbeidsmiljøutvalg bestående av arbeidstaker- og arbeidsgiversiden, der hovedverneombud er fast medlem. I tillegg deltar bedriftshelsetjenesten (Mdco) i møtene.

Utvalget velges for to år av gangen, og oversikten til høyre viser utvalgets medlemmer pr. desember 2025. Arbeidsgiver- og arbeidstakersiden veksler på hvem som har lederen, det siste året (2025) er det arbeidstakersiden som har hatt ledervervet.

Arbeidsmiljøutvalet - AMU

Medlem	Arbeidstakar/Arbeidsgivar	Varamedlem
Anne Vegusdal (leiar)	Arbeidstakar	Rune Larsson
Siv Eline Jacob	Arbeidstakar	Inge Olav Fjalestad
Gunnveig Viki	Arbeidstakar	Liv Elin Frøysnes Berg
Aslak J. Brekke	Arbeidsgivar	Simon Ellingsberg
Leif Sigurd Helle	Arbeidsgivar	Simon Ellingsberg
Jahn-Tore Fjeldstad	Arbeidsgivar	Knut Olav Forgard

Kommunen har ikke utarbeidet et eget reglement for utvalget, men i kommunens kvalitetssystem er det lagt ved link til arbeidsmiljøutvalgets oppgaver etter arbeidsmiljøloven § 7-2 og til arbeidstilsynets nettside om «roller i HMS-arbeidet», der arbeidsmiljøutvalgets oppgaver og ansvar er utdypet.

De senere årene har kommunen utarbeidet et årshjul for HMS-aktiviteter for arbeidsmiljøutvalget. Her er det faste poster/aktiviteter som utvalget skal gjennomføre i løpet av året. Det blir i tillegg vedtatt en årsplan for utvalget, hvor det fremgår at utvalget skal ha fire møter i året.

6.3.2 Opplæring

Arbeidsgiver har ansvar for at medlemmene i arbeidsmiljøutvalget får nødvendig opplæring. Minimumskravet er likt som for verneombud, dvs. minimum 40 timers opplæring som skal gjennomføres så snart som mulig etter nyvalg, jf. forskrift om organisering, ledelse og medvirkning §§ 3-19 og 3-20.

Ifølge AMUs årsrapport for 2023 fremgår det at kommunen, i samarbeid med bedriftshelsetjenesten, kurset verneombud/hovedverneombud og medlemmene av arbeidsmiljøutvalget i 40 timers HMS-kurs⁵⁴. Det ble i 2024 valgt nytt arbeidsmiljøutvalg, og revisjonen kan ikke se at det har blitt utarbeidet tilsvarende årsrapport med dokumentasjon over opplæringen for dette utvalget. Revisjonen har derfor spurt kommunen om dagens medlemmer av arbeidsmiljøutvalget har fått opplæring.

Kommunen oppgir at de fleste medlemmene har gjennomført opplæring, men det er en av representantene fra arbeidstakersiden som ikke har fått opplæring. Representanten var i utgangspunktet vara-medlem i utvalget, men gikk inn som fast medlem våren 2025. Det opplyses videre at enkelte av medlemmene har gjennomført opplæringen for lengre tid siden, og at det dermed er behov for oppfriskningskurs. Ny kommunalsjef for organisasjon og HR sier at gjennomføring av HMS-kurs vil tas opp på AMUs første møte i 2026.

6.3.3 Møtevirksomhet

Det følger av forskrift om organisering, ledelse og medvirkning at arbeidsmiljøutvalget selv fastsetter hvor ofte det skal avholdes møter, men det skal normalt holdes fire møter pr år, jf. § 3-16 første ledd. Av AMUs møteplaner fremgår det at utvalget skal ha fire møter i året, og revisjonens gjennomgang viser at det ble avholdt fire møter i både 2023 og 2024, mens det i 2025 er blitt avholdt tre møter.

Møtene er i utgangspunktet interne møter for kommunen, men tillitsvalgte og verneombud har tidligere ønsket at møtene i AMU blir lagt ut i kommunens oversikt over politiske møter på hjemmesiden. Dette for at både tillitsvalgte, verneombud og andre ansatte skal få mulighet til å få innsikt i hvilke saker som behandles i utvalget og hva utvalget eventuelt vedtar. Revisjonen har gjennomgått møtemodulen på hjemmesiden, og det er for de fleste møtene lagt ut møteinnkalling med saksliste, men uten saksfremlegg og eventuelle vedlegg. For flere av møtene er det ikke lagt ut protokoll. Revisjonen har gjennom dette forvaltningsrevisjonsprosjektet snakket med både tillitsvalgte og verneombud i kommunen, og enkelte fremhever at det fortsatt er forbedringspotensial for å gjøre AMUs virksomhet kjent for kommunens ansatte.

Revisjonen har gjennomgått innkallinger og protokoller for utvalget for perioden 2023 – 2025. Revisjonen har hentet dette fra kommunens arkiv, men bemerker at det også her var mangler ifht til utvalgets møtevirksomhet. Kommunen har derfor oversendt ulike dokumenter/vedlegg til revisjonen på e-post.

Gjennomgangen viser at faste poster i møtene er referatsaker, orientingssaker og eventuelt. Fra slutten av 2023 er overordnet sykefraværstatistikk tatt med som et fast punkt under orientingssaker. Videre har arbeidsmiljøutvalget i perioden behandlet ulike saker som angår virksomhetens HMS-arbeid; herunder for eksempel årshjul for HMS-aktiviteter, handlingsplaner for bedriftshelsetjenesten, planlegging og oppfølging av vernerunder, medarbeiderundersøkelsen (Great Place to work), omorganiseringsprosesser, årsrapporter fra Bedriftshelsetjenesten, HMS-avvik, budsjett- og økonomiplan med videre.

---

⁵⁴ Bygland kommune, *Årsrapport 2023 Arbeidsmiljøutvalget (Behandlet i AMU 13.03.24, sak 5/24)*, hentet fra kommunens arkiv.

Kommunalsjef for organisasjon og HR forteller at det i arbeidsmiljøutvalget har vært mye informasjon fra administrasjonen, og færre saker som er blitt løftet opp av de ansattes representanter. Dette bekreftes av leder for AMU, som for denne perioden (2025) har vært fra arbeidstakersiden. En av de ansattes representanter i utvalget påpeker imidlertid at arbeidsmiljøutvalget er et fora hvor de ansatte har mulighet til å medvirke og spille inn aktuelle saker.

6.3.4 Årsrapport

Arbeidsmiljøutvalget skal hvert år avgi en rapport for arbeidet sitt, jf. aml. § 7-2 (6). Rapporten skal legges frem for virksomhetens styrende organer og arbeidstakernes organisasjoner. Det fremgår ikke av lovverket hva årsrapporten skal inneholde, men ifølge arbeidstilsynet bør rapporten inneholde hovedpunktene i utvalgets arbeid og fakta om utvalget⁵⁵.

Revisjonen har i denne forvaltningsrevisjonen gjennomgått dokumentasjon fra årene 2023-2025. For 2023 er det, som tidligere nevnt, blitt utarbeidet en årsrapport for arbeidsmiljøutvalget⁵⁶. Årsrapporten viser blant annet til arbeidsmiljøutvalgets sammensetning, møtevirksomhet i løpet av året, hvilke saker utvalget har behandlet samt hvilken opplæring utvalget har fått. Revisjonen kan ikke se at det er utarbeidet årsrapport for AMU for 2024, og en eventuell årsrapport for 2025 vil først legges frem i 2026.

Det fremgår videre av arbeidsmiljøloven at årsrapporten skal legges frem for virksomhetens styrende organer, og dette vil i kommunens tilfelle være for kommunestyret⁵⁷. Revisjonen har gjennomgått innkallinger/protokoller for kommunestyret i perioden 2023 –2025, og kan ikke se at årsrapporter fra AMU er lagt frem for kommunestyret.

6.3.5 Revisjonens oppsummering og vurdering

Revisjonens gjennomgang viser at Bygland kommune har etablert et arbeidsmiljøutvalg i tråd med arbeidsmiljøloven. Utvalget består av likt antall medlemmer fra arbeidsgiver- og arbeidstakersiden, og kommunens hovedverneombud er representert i utvalget.

Arbeidsgiver skal sikre at medlemmene i AMU får nødvendig opplæring til utføre vervet på en forsvarlig måte, opplæringen skal som hovedregel være på minst 40 timer, jf. forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 3-19. Gjennomgang viser at de fleste medlemmene i AMU har gjennomført opplæring, men det er ett av medlemmene som ikke har fått opplæring. Revisjonen vurderer at kommunen bør sikre at alle medlemmene i AMU får opplæring slik at de har nødvendig kompetanse til å ivareta vervet i arbeidsmiljøutvalget.

Gjennomgangen viser videre at arbeidsmiljøutvalget har behandlet ulike saker som omhandler arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd jf. aml. § 7-2 andre ledd.

---

⁵⁵ Arbeidstilsynet, *Arbeidsmiljøutvalg (AMU)*, hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/arbeidsmiljoutvalg-amu/>

⁵⁶ Bygland kommune, *Møteinnkalling/protokoll Arbeidsmiljøutvalet 13.03.24*, hentet fra https://prod01.elementscloud.no/publikum/964966397_PROD-964966397/DmbMeeting/498

⁵⁷ Kommunal rapport, *Bernt svarer: Kommunestyret har det overordnede arbeidsgiveransvaret*, hentet fra <https://www.konsek.no/wp-content/uploads/2023/02/0018-Vedlegg-Kommunestyret-har-det-overordnede-arbeidsgiveransvaret-%E2%80%93-Kopi.pdf>

Utvalget arbeider etter et årshjul der det er lagt inn ulike HMS-aktiviteter som arbeidsmiljøutvalget skal ivareta. Både administrasjonen og hovedverneombud forteller at det i arbeidsmiljøutvalget har vært mange saker som har blitt løftet opp fra administrasjonen, og færre saker som har blitt løftet opp fra arbeidstakersiden. Enkelte tillitsvalgte og verneombud har videre etterlyst informasjon om arbeidsmiljøutvalgets virksomhet. Ved å i større grad tilgjengeliggjøre innkallinger og protokoller fra møtene i arbeidsmiljøutvalget, vil dette etter revisjonens vurdering kunne bidra til å sikre større åpenhet rundt utvalgets virksomhet samt bidra til at dette er et fora hvor de ansatte kan medvirke i arbeidsmiljøspørsmål.

Arbeidsmiljøutvalget skal videre utarbeide en årsrapport som skal legges frem for kommunestyret, jf. aml § 7-2 (6). Arbeidsmiljøutvalget har utarbeidet årsrapport for 2023, men revisjonen finner ikke at det er utarbeidet årsrapport for 2024. Årsrapporten for 2023 er ikke lagt frem for kommunestyret. Revisjonen vurderer at kommunen bør sikre at arbeidsmiljøutvalget årlig utarbeider en årsrapport, og at denne legges frem for kommunestyret. Dette for å sikre at kommunestyret som øverste myndighet har tilstrekkelig kjennskap til arbeidsmiljøutvalgets virksomhet, og også for at øvrige ansatte skal få anledning til å se hva utvalget har jobbet med gjennom året.

6.4 Partssammensatt utvalg (administrasjonsutvalg)

Alle kommuner har plikt etter kommuneloven § 5-11 å opprette ett eller flere partssammensatte utvalg (administrasjonsutvalg) for behandling av saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen som arbeidsgiver. Tilsvarende bestemmelse finner vi i hovedavtalen del B § 4, hvor det er utdypet at: «utvalget foreslår og behandler overordnede retningslinjer for kommunens personalpolitikk, herunder tiltak for likestilling og inkluderende arbeidsliv. Utvalget drøfter dessuten kvalitets-, fornyings- og utviklingstiltak, oppfølging og implementering av nasjonalt vedtatte reformer».

Partssammensatte utvalg skal settes sammen av representanter for kommunen (folkevalgte) og for de ansatte. Flertallet i utvalget skal bestå av representanter for kommunen, og de ansatte skal være representert med minimum to representanter, jf. hovedavtalen del B § 4.

Revisjonen har utledet følgende revisjonskriterier:

- *Kommunen skal ha et partssammensatt utvalg / administrasjonsutvalg*
- *Utvalget skal bestå av minimum to representanter fra de ansatte*
- *Utvalget skal behandle saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen som arbeidsgiver*

6.4.1 Partssammensatt utvalg i Bygland

Partssammensatt utvalg i Bygland kommune heter administrasjonsutvalget. Utvalget for perioden 2023-2027 består av formannskapetets medlemmer, i tillegg til to representanter fra de ansatte (som velges for to år av gangen). Oversikten til høyre er hentet fra kommunens nettside, pr. desember 2025.

I kommunens politiske reglement er det vist til kommunelovens § 5-11 og hovedavtalens del B § 4 når det gjelder utvalgets oppgaver og ansvar. Det er ikke konkretisert noe ytterligere om hvilke type saker utvalget skal behandle utover det som fremkommer av teksten i lov – og avtaleverket.

6.4.2 Møtevirksomhet

Administrasjonsutvalget har ifølge politisk møtekalender på kommunens hjemmeside avholdt følgende møter i perioden 2023-2025:

- 2023: 1 møte
- 2024: 1 møte
- 2025: 5 møter

Administrasjonsutvalet

Medlem	Politisk/administrasjon	Varamedlem
Runar Flåt Granheim	Politisk	May Britt Stenjør
Tor Kasin	Politisk	Jørund Kvaale Hansen
Vigdís Beisland	Politisk	Anne Løyland
	Politisk	Åsulv Haugetveit
	Politisk	Finn Håkon Borgi
Anne Eikerapen	Politisk	Knut Vatsend
Kjell Rune Heia	Politisk	Aslaug Simonstad Sitje
	Politisk	Markus Åsen
Herborg Nyhaven	Tilsette	Gunnveit E. Viki
Gunnstein Attestog	Tilsette	Inge Olav Fjalestad

Revisjonen har gjennomgått møteinnkalling og møteprotokoll fra disse møtene. Vi bemerker at for fire av møtene er det ikke lagt ut protokoll på kommunens hjemmeside, og revisjonen har derfor hentet ut protokollene fra kommunens arkiv.

Av innkallinger og protokoller fremgår det at orienteringssaker og referatsaker er faste saker på sakslisten i møtene, fra og med 06.06.24 er også «førespurnad» tatt med som et fast punkt på sakslisten. Det har i den undersøkte tidsperioden ikke vært referatsaker eller «førespurnader», men det har vært enkelte orienteringssaker.

Av andre saker som har vært til behandling i årene 2023 og 2024, har dette vært knyttet til omorganiseringsprosesser i kommunen. Dette gjelder sammenslåing av pleie/omsorg og helseenhetene og sammenslåing av drift og forvaltning og samfunn, inkludert evaluering av prosessen for nye samfunn. Det har disse årene ikke blitt behandlet noen andre saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen som arbeidsgiver.

I 2025 har utvalget hatt flere møter enn de foregående årene. Dette skyldes blant annet at administrasjonsutvalget ble valgt til «intervju- og innstillingsutval» for rekruttering av ny kommunedirektør, jf kommunestyrets vedtak i sak 28/25, og flere av utvalgets møter har blitt avholdt i denne forbindelse. Utover dette, har utvalget i 2025 også behandlet andre saker, som for eksempel «gjennomgang av struktur og ressursbruk innan oppvekst», «deltaking i oppfølgingsordninga for Bygland kommune» og «budsjett 2026 og handlings- og økonomiplan 2026-2029».

6.4.2.1 Uttalelser fra medlemmer i administrasjonsutvalget

Som følge av at administrasjonsutvalget i Bygland har vært relativt lite brukt de senere årene, har revisjonen snakket med leder av administrasjonsutvalget og de som pt. representerer de ansatte i utvalget.

Leder av administrasjonsutvalget bekrefter at utvalget har blitt lite brukt i Bygland kommune. Ifølge leder har dette blant annet skyldtes føringer fra tidligere kommunedirektør om hvilket mandat utvalget hadde og hvilke saker utvalget skulle involveres i. Leder av administrasjonsutvalget forteller at han opplever at kommunen i disse årene ikke har klart å ivareta formålet til administrasjonsutvalget på en riktig måte. Han påpeker imidlertid at det i politisk møteplan for 2026 er lagt opp til faste møter i administrasjonsutvalget, i forkant av formannskapetets møter. Han fremhever videre at det kan være behov for opplæring og bedre rutiner for å sikre at utvalget behandler og er involvert i de sakene som de skal etter lov- og avtaleverk.

De ansattes representanter sier også at det har vært lite møteaktivitet og saker i administrasjonsutvalget. Det presiseres samtidig fra de ansattes representanter at de har opplevd at politikerne har vært opptatt av å samarbeide og få innspill fra de tillitsvalgte når det først har vært avholdt møter.

6.4.3 Revisjonens oppsummering og vurdering

Revisjonens gjennomgang viser at Bygland kommune har opprettet et partssammensatt utvalg (administrasjonsutvalg), der to av medlemmene er representanter for de ansatte, jf. kommuneloven § 5-11 og hovedavtalen del B § 4.

Utvalget har vært relativt lite brukt de senere årene, og det virker for revisjonen som at det har vært uklarheter i hva som er utvalgets mandat og hvilke saker som skal behandles i administrasjonsutvalget. I kommunens politiske reglement vises det til utvalgets formål og oppgaver slik det fremgår av lov- og avtaleverk, og etter revisjonens vurdering kan det være hensiktsmessig at kommunen i eget reglement gir eksempler på og tydeliggjør hvilke saker utvalget skal behandle. Dette vil kunne bidra til å sikre at utvalget behandler saker i henhold til formålet i lov- og avtaleverk, og at administrasjonsutvalget i større grad er et fora der ansatte kan få anledning til å medvirke i kommunen.

7 KONKLUSJON

Agder Kommunerevisjon IKS har i dette forvaltningsrevisjonsprosjektet undersøkt medvirkning i Bygland kommune. Undersøkelsen er avgrenset til å omhandle *indirekte medvirkning*, det vil si medvirkning som skjer gjennom tillitsvalgte, verneombud og ansattes representanter i arbeidsmiljøutvalget og administrasjonsutvalget.

Forvaltningsrevisjonen har hatt to problemstillinger, og i dette kapittelet konkluderer vi på de to problemstillingene:

1) Har Bygland kommune utarbeidet rutiner som sikrer ansattes rett til medvirkning?

Det følger av både lov- og avtaleverk at arbeidstakere har rett til å medvirke på arbeidsplassen. Arbeidstilsynet skriver på sine veiledningssider at det er viktig å utarbeide rutiner for å ivareta arbeidsmiljølovens krav til medvirkning, og i kommunelovens internkontrollbestemmelse vektlegges også utarbeidelse av rutiner/prosedyrer. For å besvare problemstillingen har revisjonen gjennomgått sentrale dokumenter i kommunens kvalitetssystem Compilo, dokumenter i kommunens arkiv og intervjuet administrasjonen, tillitsvalgte og verneombud i kommunen.

Revisjonens gjennomgang viser at kommunen ikke har en overordnet rutine eller dokument som beskriver hvordan kommunen skal ivareta medvirkning fra de ansatte. Kommunen har likevel utarbeidet noen skriftlige dokumenter og rutiner/prosedyrer som kan knyttes opp imot medvirkning. Flere av disse dokumentene/rutinene er av eldre dato og har ikke blitt revidert på flere år, men administrasjonen påpeker at kommunen arbeider med å revidere sentrale styringsdokumenter som arbeidsgiverstrategi og HMS – håndbok. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne få betydning for kommunens videre arbeid med medvirkning.

I mange av dagens dokumenter/rutiner er det lagt ved link til lov- og avtaleverk og til veiledning fra Arbeidstilsynet. Dette uten at det er tydeliggjort i kommunens egne dokumenter hvordan lov- og avtaleverk skal forstås, hva det innebærer for kommunen eller hva det i praksis betyr for den enkelte tillitsvalgte eller verneombud. Revisjonen synes at det er positivt at kommunen viser til hvor ansatte kan finne mer informasjon om samarbeidet mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte/verneombud og om ansattes rettigheter og plikter i denne forbindelse. Revisjonen mener samtidig at det er behov for å tydeliggjøre hvordan bestemmelser i lov- og avtaleverk skal praktiseres i kommunen for at de skal kunne fungere som operasjonelle rutiner for medvirkning.

Revisjonen konkluderer med at kommunen bør videreutvikle rutiner og systemer som skal bidra til å sikre medvirkning fra de ansatte i Bygland kommune. Det bør i større grad tydeliggjøres hva de ulike aktørenes roller og ansvar er, og det bør synliggjøres hvilke formelle treffpunkt kommunen skal ha for å ivareta medvirkning fra de ansatte. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne bidra til at medvirkningsarbeidet i kommunen blir satt mer i system, sikre lik praksis i hele kommunens organisasjon samt bidra til at alle ansatte får bedre kjennskap til hvordan kommunen ivaretar medvirkning og medbestemmelse.

2) I hvilken grad ivaretar Bygland kommune ansattes rett til medvirkning?

Revisjonen har i den andre problemstillingen undersøkt hvordan kommunen ivaretar ansattes rett til medvirkning i praksis. Vi har i denne problemstillingen sett nærmere på medvirkning gjennom tillitsvalgtapparatet, gjennom verneombudsordningen og gjennom arbeidsmiljøutvalg og partssammensatt utvalg (administrasjonsutvalg). Problemstillingen er besvart ved hjelp av dokumentgjennomgang og intervjuer med ansatte i kommunen.

Oppsummert viser revisjonens undersøkelse at Bygland kommunen har etablert ulike samarbeidsfora som kan bidra til å ivareta medvirkning fra de ansattes representanter. Det er etablert informasjons- og drøftingsmøte på sentralt nivå i kommunen, medbestemmelsesmøter i enheter/kommunalområder samt etablert arbeidsmiljøutvalg og administrasjonsutvalg. Etter revisjonens vurdering er dette et godt utgangspunkt for at kommunen skal kunne ivareta medvirkning fra de ansattes representanter. Revisjonens gjennomgang viser imidlertid at det er forskjeller i hvordan de ulike samarbeidsordningene fungerer i praksis.

Revisjonen har gjennom forvaltningsrevisjonsprosjektet snakket med mange ansatte i kommunen, herunder tillitsvalgte, verneombud og representanter i arbeidsmiljøutvalget og administrasjonsutvalget. Disse har ulik erfaring fra sine verv; noen har hatt vervet over lengre tid, mens andre har kortere erfaring - dette vil naturligvis kunne påvirke deres oppfatning av hvordan kommunen ivaretar medvirkning. Oppsummert finner revisjonen at de ansattes representanter har til dels ulike opplevelser av hvordan kommunen ivaretar medvirkning; mange er positive og opplever at kommunen i stor grad ivaretar medvirkning fra de ansattes representanter, mens enkelte påpeker at det er forbedringspunkter og at det mangler overordnede strukturer og retningslinjer for hvordan kommunen skal ivareta medvirkning.

Som følge av at kommunen har relativt begrensede rutiner for hvordan medvirkningsarbeidet i kommunen skal praktiseres (jf. problemstilling 1), får dette etter revisjonens vurdering også konsekvenser for hvordan medvirkning ivaretas i praksis. Revisjonen vurderer derfor at kommunen bør etablere noen tydeligere retningslinjer for hvordan kommunen skal sikre medvirkning fra de ansatte.

Medvirkning er i lov- og avtaleverk et mål i seg selv, men medvirkning har også andre viktige funksjoner; blant annet å bidra til et godt arbeidsmiljø og at ansatte føler seg sett og hørt. Bygland kommune vil i årene fremover måtte gjennomgå ulike omstillingsprosesser, og revisjonen mener derfor at det er viktig at kommunen jobber videre med hvordan de skal ivareta medvirkning fra de ansatte. Dette både gjennom å etablere rutiner og strukturer for hvordan medvirkning skal ivaretas i kommunen – og ved å sikre at disse følges opp i praksis.

Revisjonen konkluderer med at Bygland kommunen bør styrke sitt arbeid med å ivareta medvirkning på arbeidsplassen. I rapportens neste kapittel gir vi flere anbefalinger til kommunens videre arbeid med medvirkning.

8 ANBEFALINGER

Revisjonen vil gi følgende anbefalinger for Bygland kommunes videre arbeid med medvirkning:

- Kommunen bør etablere en overordnet rutine/struktur for hvordan kommunen skal ivareta medvirkning (jf. kapittel 5.3).
- Kommunen bør sikre at det avholdes medbestemmelsesmøter på lokalt nivå i alle enheter/kommunalområder (jf. kapittel 6.1.6).
- Kommunen bør sikre at samarbeidet (hovedavtalen) evalueres årlig (jf. kapittel 6.1.6).
- Kommunen bør sikre at alle verneombud får opplæring (jf. kapittel 6.2.5).
- Kommunen bør sikre at det er formaliserte treffpunkt mellom det enkelte verneombud og leder (alternativt gjennom deltagelse i medbestemmelsesmøter) (jf. kapittel 6.2.5).
- Kommunen bør skriftliggjøre rolle- og ansvarsfordeling i HMS-arbeidet (jf. kapittel 6.2.5).
- Kommunen bør sikre at alle medlemmene i arbeidsmiljøutvalget får nødvendig opplæring (jf. kapittel 6.3.5).
- Kommunen bør sikre at det utarbeides årsrapport for arbeidsmiljøutvalget som fremlegges for kommunestyret. (jf. kapittel 6.3.5).
- Kommunen bør vurdere om innkalling/referater fra arbeidsmiljøutvalget skal tilgjengeliggjøres for alle ansatte (jf. kapittel 6.3.5).
- Kommunen bør vurdere om det i eget reglement er behov for å tydeliggjøre hvilke saker administrasjonsutvalget skal behandle (jf. kapittel 6.4.3).

9 HØRINGSUTTALELSE

Rapporten har blitt sendt på høring til Bygland kommune. Revisjonen mottok hørings-svar fra kommunedirektøren 14.04.2026. Nedenfor følger kommunens høringsutta-lelse i sin helhet:

Bygland kommune
Med hjarta i Bygland

Til Agder Kommunerevisjon IKS

Det blir vist til oversendt rapport til høyring vedkomande forvaltningsrevisjonsprosjektet «Arbeidsmiljø; medverknad i Bygland kommune», jf. vedtak i kontrollutvalet i sak 08/25. Bygland kommune stadfestar med dette at rapporten er motteken, og takkar for ei grundig gjennomgang av kommunen sitt arbeid med medverknad og arbeidsmiljø.

1. Overordna vurdering

Kommunen kjenner seg i hovudsak att i revisjonen si skildring av situasjonen. Det er etablert fleire formelle arenaer for medverknad, mellom anna arbeidsmiljøutval, administrasjonsutval og medbestemmingsmøte. Samstundes ser kommunen behov for å vidareutvikle og systematisere arbeidet, særleg når det gjeld overordna rutinar, tydeleggjering av roller og ansvar, samt meir einskapleg praksis på tvers av organisasjonen.

Kommunen vurderer rapporten som eit nyttig bidrag i det vidare utviklingsarbeidet.

2. Kommenterar til revisjonen sine funn

2.1 Rutinar for medverknad

Kommunen er samd i revisjonen si vurdering av at det manglar ein samla og overordna struktur for korleis medverknad skal takast vare på. Samstundes vil kommunen peike på at det finst fleire eksisterande rutinar og dokument som regulerer delar av dette arbeidet, men at desse i for liten grad er samordna og tydeleggjorde.

Kommunen er i gang med revisjon av sentrale styringsdokument, mellom anna arbeidsgjevarstrategi og HMS-handbok. I dette arbeidet vil det bli prioritert å etablere ein heilskapleg og tydeleg struktur for medverknad.

2.2 Medverknad i praksis

Kommunen merkar seg revisjonen si vurdering av at praksis varierer mellom einingar. Dette blir vurdert å ha samanheng med manglande felles struktur og tydelege retningslinjer. Samstundes er det positivt at mange tilsette opplever at medverknad blir ivareteken på ein god måte. Kommunen vil arbeide vidare med å sikre meir einskapleg praksis og tydelegare føringar for korleis medverknad skal gjennomførast i heile organisasjonen.

3. Oppfølging av tilrådingar

Kommunen vil følgje opp revisjonen sine tilrådingar på følgjande måte:

- Det vil bli utarbeidd ein overordna rutine/struktur for medverknad som tydeleggjer roller, ansvar og faste arenaer.
- Det vil bli lagt til rette for at medbestemmingsmøte blir gjennomførte i alle einingar, og det vil bli vurdert behov for felles mal og systematisk oppfølging.
- Det vil bli etablert rutinar for årleg evaluering av samarbeidet i tråd med hovudavtalen.
- Kommunen vil sikre at alle verneombod og medlemmar av arbeidsmiljøutvalet får nødvendig opplæring.
- Rolle- og ansvarsdeling i HMS-arbeidet vil bli tydeleggjord og skriftleggjord i reviderte styringsdokument.
- Det vil bli vurdert etablering av faste møtepunkt mellom verneombod og leiing der dette ikkje alt er ivareteke.
- Arbeidsmiljøutvalet sitt arbeid vil bli styrkt, mellom anna gjennom etablering av årsrapport og vurdering av auka tilgjenge til møteinnkallingar og referat.
- Kommunen vil vurdere behov for tydeleggjering av mandat og sakstypar for administrasjonsutvalet.

4. Vidare oppfølging

Det er i rapporten vist til at ein tillitsvald har opplevd at vervet har hatt negativ påverknad på det daglege arbeidet (s. 29). Dette er alvorleg og vil bli teke opp i arbeidsmiljøutvalet samt i informasjons- og drøftingsmøte; etablering av gode og ryddige rutinar, slik det er tilrådd i rapporten, vil vere eit viktig verkemiddel for å førebyggje eventuelle represaliar.

Oppfølging av rapporten vil inngå som ein del av kommunen sitt vidare arbeid med internkontroll, HMS og organisasjonsutvikling. Tiltaka vil bli følgde opp gjennom leiarlinja og i relevante samarbeidsforum.

5. Avslutning

Bygland kommune ser positivt på revisjonen sitt arbeid og vil nytte rapporten som grunnlag for vidare utvikling av arbeidet med medverknad og arbeidsmiljø.

Ta gjerne kontakt dersom det er behov for ytterlegare avklaringar.

Med helsing

Simon Ellingsberg
Kommunedirektør
Bygland kommune

10 LITTERATURLISTE

Lovverk, forarbeider mv.

Lov av 17.juni 2005 nr.62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-62>

Forskrift av 6 desember 2011 nr 1355 om organisering, ledelse og medvirkning. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-06-1355>

NOU 2010:1. *Medvirkning og medbestemmelse i arbeidslivet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/2a344e075ffa4d839dd8242a91e1b0ce/no/pdfs/nou201020100001000ddd-pdfs.pdf>

Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021). *Veileder; internkontroll i kommunesektoren*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/961e9a785fb34a4d95be4cf2b9cc4c33/no/pdfs/veilder-internkontroll_desember-20212.pdf

KS (2024). *Hovedavtalen (01.01.2024-31.12.2025)*. Hentet fra <https://www.ks.no/contentassets/b065b41ac7874b8291f38e54695a942f/Hovedavtalen-KS-2024-2025.pdf>

Eksterne referanser:

Arbeidstilsynet. *Arbeidsmiljømodellen – arbeidsmiljøloven som veiviser til et godt arbeidsmiljø*. Hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/contentassets/5e0377114dbc43248ca00ed1b9b2bca5/arbeidsmiljomodellen.pdf>

Arbeidstilsynet. *Medvirkning*. Hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidstid-og-organisering/medvirkning/> (03.02.26)

Arbeidstilsynet. *Arbeidsgivers plikt til å sørge for medvirkning*. Hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/arbeidsgiver/arbeidsgivers-plikt-til-a-sorge-for-medvirkning/> (10.02.26)

Arbeidstilsynet. *Verneombud*. Hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/verneombud/> (03.02.26)

Arbeidstilsynet. *Arbeidsmiljøutvalg (AMU)*. Hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/roller-i-hms-arbeidet/arbeidsmiljoutvalg-amu/> (03.02.26)

Kommunal rapport (2023). *Bernt svarer: Kommunestyret har det overordnede arbeidsgiveransvaret* (publisert 17.04.2023). Hentet fra <https://www.konsek.no/wp-content/uploads/2023/02/0018-Vedlegg-Kommunestyret-har-det-overordnede-arbeidsgiveransvaret-%E2%80%93Kopi.pdf>

NKRF (2023). *Veileder i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll*. Hentet fra https://www.nkrf.no/filar-kiv/File/Publikasjoner/Veileder_forvaltningsrevisjon_og_eierskapskontroll_10_2023_FERDIG.pdf

NKRF (2020). *RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon*. Hentet fra https://www.nkrf.no/filar-kiv/File/Publikasjoner/RSK_RevisjonsStandard_Kommune/RSK_001_Standard_for_forvaltningsrevisjon_200812.pdf

Referanser fra Bygland kommune:

Bygland kommune, *Møtebok kontrollutvalet 05.05.25, sak 08/25*, hentet fra <https://bygland.kommune.no/f/p1/i1f6c45d5-6216-4fde-a5f0-8462ee8b7d77/motebok-050525.pdf>

Bygland kommune. Møteprotokoll kommunestyret, 13.03.25, sak 28/25. Hentet fra https://prod01.elementscloud.no/publikum/964966397_PROD-964966397/DmbMeeting/518

Bygland kommune (2025). *Møtebok kontrollutvalet 10.02.25, Eventuelt*. Hentet fra <https://bygland.kommune.no/f/p1/ide9bf84c-bcc8-49f8-b2d1-e7e403fef913/motebok-100225.pdf>

Bygland kommune (2024). *Møtebok kontrollutvalet 18.11.2024, PS 20/24*. Hentet fra <https://bygland.kommune.no/f/p1/ib73a5c94-3049-4579-aaf2-96e352895744/motebok-181124.pdf>

Bygland Kommune (2024). *Møteprotokoll kommunestyret 05.11.2024, PS 121/24*. Hentet fra https://prod01.elementscloud.no/publikum/964966397_PROD-964966397/DmbMeeting/452

Bygland kommune (2024). *Politisk reglement for Bygland kommune 2024-2027*. (PS 28/24). Hentet fra https://prod01.elementscloud.no/publikum/964966397_PROD-964966397/DmbMeeting/447

Bygland kommune (2024). *Årsrapport 2023 Arbeidsmiljøutvalget (Behandlet i AMU 13.03.24, sak 5/24)*. Hentet fra kommunens arkiv.

Bygland kommune (2024). *Møtereferat informasjons- og drøftingsmøte 05.02.24, sak 002*. Hentet fra kommunens arkiv

Bygland kommune (2023). *Referat – møte mellom tillitsvalgte, HVO og ledergruppa 7 og 8 juni 2023*. Hentet fra kommunens arkiv

Bygland kommune (2017, revidert 2022). *Vernerunde*. Hentet fra kommunens kvalitetssystem Compilo.

Bygland kommune (2016, revidert 2022). *Personalhåndbok*. Hentet fra kommunens kvalitetssystem Compilo.

Bygland kommune (2016, revidert 2022). *HMT-håndbok*. Hentet fra kommunens kvalitetssystem, Compilo.

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 10/26

Møtedato: 27.04.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 10/26 OVERSENDT SAK OM HABILITET

Vedlegg:

Oversending av sak knytt til habilitet i behandling av kommuneplanens samfunns- og arealdel, datert 02.03.26 (vedlegg i e post)

Bakgrunn for saka:

Kontrollutvalet v/ sekretariatet har motteke ei oversending knytt til habilitet ved behandling av kommuneplanens samfunns- og arealdel. Vedlagt følger relevante juridiske vurderingar, bestillingar av desse, samt protokollar frå behandlinga av planane.

I samband med Statkraft sitt planinitiativ for Urdehei vart det reist spørsmål om habilitet knytt til tidlegare behandling av kommunen sin samfunnsdel og arealdel. Planinitiativet vart trekt før kommunestyremøtet 12.02.2026, og saka vart difor ikkje behandla.

Den 06.02.2026 mottok kommunedirektøren ei førespurnad frå Kjell Rune Heia, uavhengig kommunestyrerepresentant. Førespurnaden inneheldt ei juridisk vurdering utarbeidd av advokat Børre Eskedahl (Eik Advokater), og omhandla behandlinga av samfunnsdel og arealdel.

Ved tidlegare behandling vart Jørund Kvaale Hansen ikkje vurdert som ugild, basert på ei juridisk vurdering frå KS-advokat. Det vart orientert om dette i kommunestyret, men ikkje fatta formelt vedtak om habilitet.

Etter at Statkraft trekte planinitiativet, vart det votert over å fjerne saka frå sakskartet. I denne voteringa vart Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin vurdert som ugilde.

Kommunedirektøren tok deretter opp habilitetsspørsmålet i si orientering til kommunestyret og foreslo å oversende saka til kontrollutvalet for vidare behandling. Kommunestyret slutta seg til dette.

Kommunedirektør er invitert til møte for å orientera om saka og svare på eventuelle spørsmål.

Vurderingar:

Kontrollutvalet arbeider på oppdrag frå kommunestyret, og fleirtalet i kommunestyret kan oppmode eller påleggje kontrollutvalet å undersøkje konkrete saker på vegner av kommunestyret.

Sekretariatet vurderer denne saka som ei bestilling frå kommunestyret om å undersøkje habilitet og føresegner i kommunelova nærare.

Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet følger opp bestillinga frå kommunestyret ved å be Agder Kommunerevisjon IKS undersøkje saka.

Mandat, framdriftsplan og ressursbruk bør så langt det er mogleg drøftast og avklarast i møte.

Kontrollutvalet har ein budsjettpost for «andre konsulenttenester» på kr 72 800 som kan nyttast. Ei bestilling av ei undersøking frå Agder Kommunerevisjon IKS vil innebere at kontrollutvalet ikkje har høve til å bestille eit nytt forvaltningsrevisjonsprosjekt innanfor gjeldande budsjettramme. I så fall må ein eventuelt be kommunestyret om ei tilleggsøyving.

Saka vert lagt fram utan framlegg til vedtak. Kontrollutvalet drøfter saka i møte.

Framlegg til vedtak:

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS
Postboks 4
4685 NODELAND

Vår ref.:
2026/321-1

Sakshandsamar:
Simon Ellingsberg
simon.ellingsberg@bygland.kommune.no

Dato
02.03.2026

OVERSENDING TIL KONTROLLUTVALET I SAKA OM HABILITET KNYTTA TIL BEHANDLING AV KOMMUNEPLANENS SAMFUNNS- OG AREALDEL

Kommunedirektøren oversender med dette sak til behandling i kontrollutvalet i Bygland kommune. Oversendest etter avtale med Inger Lise Austrud.

I samband med Statkraft sitt planinitiativ for Urdehei vart det reist spørsmål om habilitet knytt til tidlegare behandling av kommunen sin samfunnsdel og arealdel.

Statkraft trekte planinitiativet sitt, og det var difor ikkje sak til behandling i kommunestyremøtet 12.02.2026. Saka hadde i forkant vore behandla i plan-, miljø- og ressursutvalet (PMR) 28.01.2026 og i formannskapet 29.01.2026. Ved behandlinga i PMR vart Jørund Kvaale Hansen (Sp) kjend ugild, og i formannskapet vart Tor Kasin (Sp) kjend ugild. Dei vart òg kjende ugilde då Statkraft orienterte kommunestyret om arbeidet sitt 15.10.2025.

06.02.2026 mottok kommunedirektøren ei førespurnad frå Kjell Rune Heia, som inneheldt ei juridisk vurdering frå advokat Børre Eskedahl – Eik Advokater. Kjell Rune Heia er politisk representant med fast plass i kommunestyret og formannskapet i Bygland kommune. Frå nyttår 2026 møter han som uavhengig representant.

Førespurnaden gjaldt behandlinga av kommunen sin samfunnsdel og arealdel. Under behandlinga av desse planane vart Jørund Kvaale Hansen ikkje kjend ugild. Dette vart avklart av dåverande kommunedirektør gjennom ei vurdering frå KS-advokat Erna Larsen. Saka og vurderinga vart orientert om i kommunestyret, men det vart ikkje gjennomført votering over habilitet. Det ligg difor ikkje føre faktiske voteringar om habilitet i arbeidet med samfunns- og arealdelen når det gjeld representanten Jørund Kvaale Hansen.

Kommunedirektøren vurderte i forkant av kommunestyremøtet 12.02.2026 at saka ikkje skulle utsetjast eller trekkjast på bakgrunn av førespurnaden frå Kjell Rune Heia.

Sidan Statkraft trekte saka 11.02.2026, vart det bede om at saka vart fjerna frå sakskartet i kommunestyret dagen etter. Ved votering over om saka skulle trekkjast, vart Jørund Kvaale Hansen kjend ugild. Det same gjaldt Tor Kasin.

Då det ikkje lenger låg føre ei sak til behandling, tok kommunedirektøren under si orientering opp saka oversend frå Kjell Rune Heia om habiliteten til Jørund Kvaale Hansen. Problemstillinga gjeld ikkje berre vurderinga knytt til vindkraft og Statkraft sitt planinitiativ i Urdehei, men grunnlaget for heile samfunns- og arealdelen i kommuneplanen.

Kommunedirektøren foreslo difor å oversende saka til kontrollutvalet for vidare behandling. Det var semje om dette i kommunestyret.

Kommunedirektøren oversender med dette vidare arbeid med problemstillinga knytt til habilitet for Jørund Kvaale Hansen i politisk handsaming og førearbeid til handsaming av samfunns- og arealdelen av kommuneplanen til kontrollutvalet.

Vedlagt følgjer dei juridiske vurderingane, samt bestillingane av desse frå kommunen til KS-advokat. Protokollar frå sakshandsaminga av samfunns- og arealdelen er òg vedlagde. Sjølve saksframlegga ligg ope tilgjengeleg i politisk kalender.

Kommunedirektøren og administrasjonen stiller sjølvstilt til disposisjon for å framskaffe ytterlegare dokumentasjon, og for orientering eller svar på spørsmål i samband med behandlinga i kontrollutvalet.

Følgjande dokumenter oversendast:

Vedlegg:	Saksnummer arkiv:	Namn dokument:	Kommentar:
1	2026/321-3	Juridisk vurdering KS-advokat Erland Aamodt	Bestilling til KS
2	2026/321-2	Henvendelse fra Kjell Rune Heia, inkludert vedlegg frå advokat Børre Eskedahl – Eik Advokater	
3	2023/699-5 2023/699-3	Vurdering av habilitet – bekymringsmelding og Juridisk vurdering	Henvendelse til KS-advokat. Juridisk vurdering KS-advokat Erna Larsen
4	2020/273-360	Saksprotokoll Kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 – vedtaksbehandling	PS 70/25
5	2020/273-304	Saksprotokoll Kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 – 2. gongs høyring	PS 30/25
6	2020/273-270	Saksprotokoll Endringar i forslag til kommuneplanen sin arealdel etter 1. gongs høyring	PS 20/24
7	2020/273-226	Saksprotokoll Behandling av uttalar etter 1. gongs høyring av kommuneplanen sin arealdel	PS 82/23
8	2020/273-156	Saksprotokoll Kommuneplanen sin arealdel – siling av innspel	PS 5/22
9	2020/373-157	Saksprotokoll Vurdering av nye byggeområde og uregulerte gjeldande fritidsbustadområde til ny arealdel	PS 52/23
10	2022/374-50	Saksprotokoll Kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 – sluttbehandling	PS 31/25
11	2022/374-14	Saksprotokoll Vedtak om høyring av planforslag	PS 96/24

		for kommuneplanen sinsamfunnsdel	
--	--	-------------------------------------	--

Med helsing
Bygland kommune

Simon Ellingsberg
Kommunedirektør

Om Bygland kommune har sendt dette dokumentet elektronisk, vil det mangle underskrift.

Hei

Legger med Vurdering av Habilitet fra Advokat Børre Eskedahl, Eik Advokatene.
Samt vurderingen som ble gjort av KS advokat Erna Larsen.

Jeg vil med denne mailen be om at Sak PS 5/26 tas ut av listen over saker i kommende kommunestyre torsdag 12 Februar.
Bakgrunn for å be om at denne tas vekk er at jeg har hatt en advokat til å gå gjennom den habilitetsvurderingen som ble gjort av KS advokat Erna Larsen.

Habilitet som det stilles spørsmål med gjelder Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin begge SP.

Jeg mener at her må det tas en grundig gjennomgang og at vi ber statsforvalter ta en gjennomgang av denne.
Jeg mener og at dersom det skulle vise seg at statsforvalter kommer til samme konklusjon at her burde det vært en vurdering til inhabil og ikke at de var habile må vi og vurdere gyldigheten av følgende.

Proessen i forhold til den revideringen og nye framlagte (KPS) planen der leder for PMR da har vært inhabil under utredninger, det poengteres og at noe av grunnlaget for at det ble vurdert til å kunne definere at han var habil var at dette var overordnede planer over lange tidsperspektiver, saken i kommende kommunestyre sier noe annet.

Vil og poengtere at habilitet ikke ble tatt opp til votering med bakgrunn i at dette ble framlagt fra Ordfører som avklart og helt klart i samråd med KS advokat, min tolkning av denne er kanskje ikke at det var så helt klart avklart og burde vært lagt fram for kommunestyret for behandling.

Videre så mener jeg at gyldighet av både KPS og KPA som har vært oppe og vedtatt i denne kommunestyre perioden må vurderes for gyldighet og om nødvendig starte prosessene på nytt, inkludert nye høringsrunder da forutsetningene om at dette var en prosess som ville ta lang tid men fakta viser at ved å vedta de vedtatte endringene så har vi nå 1 reelt planinitiativ på bordet og vi vet om to stykker til.

Det må jo i ettertid vise at vi kanskje ikke helt har opplyst om hva disse endringene innebar i foregående høringer.

Kjell Rune Heia
Mail: kjell.heia@containertech.no
Mobile +47 45074000

Kjell Rune Heia

Eik Advokater DA:
Advokat Alf Ånund Breive
Advokat Kjell Rune Holvik
Advokat Olaf Vaboen
Advokat Trine Løland Gundersen
Advokat Øyvind Aas
Advokat Elise Kristine Valvik
Advokat Børre Eskedahl
Org nr. 884 058 872 MVA

Advokat Christian Faye Ree
Org.nr. 824 915 032 MVA

Advokat Finn Audun Dahl
Org.nr. 935 725 143 MVA

Medlemmer i Den Norske
Advokatforening

Vår ref.: 62079 / 28600

Dato: 05.02.2026

VURDERING AV HABILITET

1. INNLEDNING

Det vises til kontakt i forbindelse med å få en vurdering av habilitetsspørsmål ved Bygland kommunes behandling av kommuneplan.

Til grunn for vurderingen foreligger epost fra deg og Anne Eikerapen 02.02.2026, og supplerende opplysninger fra deg i epost av i dag. Videre foreligger notat fra advokat Erna Larsen datert 05.12.2023.

Fra Eikerapens epost siteres:

«Bed med dette om ei vurdering på habiliteten av 2 kommunestyrerepresentantar frå Senterpartiet i samband med arbeid/handsaming av planer/saker i Bygland kommune.

I protokollen frå kommunestyremøtet den 23/4-25 står m.a. dette:

PS 41/25 Orienteringssaker

Kommunestyret si handsaming av sak 41/2025 i møte den 23.04.2025:

Handsaming:

Ordførar orienterte om:

- *Avklaring om ugildskap i høve prosjekt og at det er to grunneigarar i kommunestyret. Jurist i KS har vurdert habiliteten.*

Det ble i den forbindelse vist til vurdering fra KS Advokat Erna Larsen, som i uttalelse den 05.12.2023 konkluderte med:

«Totalt sett heller jeg mot at verken politikerne som er grunneiere eller har inngått avtaler selv, eller der noen som står dem nær har inngått avtaler med utbyggere er å anse som inhabile ved behandling av en sak om å fjerne bestemmelsen i kommuneplanen. Dette fordi muligheten til å oppnå gevinst er på dette stadiet for fjern. Konklusjonen er at de aktuelle politikerne er ikke inhabile til å behandle en sak om kommunen skal beholde eller fjerne bestemmelsen i kommuneplanen.»

De aktuelle politikerne er grunneiere og representanter fra Senterpartiet, Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin. Begge har deltatt ved behandlingen av kommunens revidering og behandling av kommuneplan,

herunder kommuneplanens samfunnsdel (KPS) og kommuneplanens arealdel (KPA). Dette gjelder saker som gjelder vindkraft i Bygland kommune. Den gamle KPS ble vedtatt 14.02.2020, og ny ble vedtatt den 13.03.2025. Den gamle KPA ble vedtatt i februar 2011, og ny ble vedtatt i kommunestyret den 19.06.2025.

Gammel plan hadde bestemmelse om at fornybar energi i Bygland ikke skal være vindkraft. Denne bestemmelsen ble ved nevnte endring fjernet fra kommuneplanen, og slik at en da åpnet opp for vindkraftutbygging i Bygland kommune.

Bygland kommune v/planutvalget behandlet den 27.01.2026 planinitiativ for Urdehei vindkraft som fremlagt av Statskraft januar 2026 i medhold av Plan- og bygningsloven §12-8. Jørun Kvaale Hansen erklærte seg da inhabil. Planutvalget stemte 3-2 for å godkjenne planinitiativet for Urdehei vindkraftverk, og at det gjennomføres oppstartsmøte med Statskraft og NVE.

Bygland kommune v/formannskapet behandlet saken i møte den 29.01.2026. Tor Kasin erklærte seg da inhabil. Formannskapet godkjente planinitiativet og at det gjennomføres oppstartsmøte med Statskraft og NVE.

Planinitiativet skal behandles i kommunestyremøte den 12.02.2026.

2. PROBLEMSTILLING

Spørsmålet som er stilt knytter seg til om de nevnte representantene fra SP var inhabile i forbindelse med endring av kommuneplan den 13.03.2025 og 19.06.2025.

Det er dette spørsmålet som vurderes i det følgende.

3. RETTSLIG UTGANGSPUNKT

Kommuneloven §11-10, 1. ledd fastslår at bestemmelsene om inhabilitet i forvaltningsloven kapittel II gjelder ved behandlingen av saker i folkevalgte organer. Det vises da særlig til forvaltningsloven §6. I relasjon til spørsmålet som her er stilt, så er det §6, 2. ledd som vil være relevant. Bestemmelsen lyder:

«Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.»

Spørsmålet som dermed vurderes er om representantene fra SP skal anses inhabile fordi det foreligger «andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til» deres upartiskhet.

Sivilombudet har i uttalelse inntatt i SOMB 2004-65 (2004 s 244) uttalt om forståelsen av bestemmelsen at:

«En eventuell inhabilitet i den foreliggende saken synes å måtte følge av forvaltningsloven § 6 annet ledd, jf. § 10, hvorefter A må anses som inhabil «når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet». Det fremgår videre av bestemmelsen at det bl.a. skal legges vekt «på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til». Videre skal det også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part. At forholdet skal være særegent innebærer at han må være i en situasjon som til en viss grad skiller ham fra situasjonen svært mange er i, uten at det stilles krav om at forholdet er unikt. At vedkommende er én av mange som kan få fordeler av et vedtak i fremtiden, vil ikke utelukke inhabilitet. Vurderingstemaet er for øvrig ikke om avgjørelsen vil kunne innebære en særlig fordel eller ulempe, men om det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten.»

Dersom en ordfører – eller en som står han nær – har særlige personlige interesser i en sak, vil dette kunne være egnet til å gi inntrykk av å kunne få innflytelse på avgjørelsen. Dermed svekkes også tilliten til forvaltningen. Spørsmålet i den foreliggende saken er om det forelå slike «særegne forhold» som var «egnet til å svekke tilliten» til As upartiskhet og om A derfor ikke skulle ha deltatt under behandlingen av kommuneplanen. Jeg presiserer at kravet er at forholdet må være «egnet til» å gi inntrykk av å være uheldig. Det er ikke nødvendig at vedkommende faktisk har opptrådt partisk.»

Uttalelsen ble gitt i sak hvor det ble reist habilitetsinnsigelse ved behandling av kommuneplan, ved at A var grunneier i området omfattet av kommuneplan. Uttalelsen er derfor av betydning for vår sak.

4. FAKTISKE FORHOLD SOM GRUNNLAG FOR HABILITETSINNSIGELSE

Fra epost fra Eikerapen gis her en punktvis oppsummering av relevante momenter:

- Manglende bakgrunnsinformasjon: Det er ikke opplyst i saksfremstillingen tidligere at grunneierne i Urdeheii inngikk samarbeid med Askø om vindkraft allerede i 2019, eller at grunneierne i Lauvdalsheia inngikk avtale med Fred Olsen Renewables (FOR) i 2018/2019. Dette kan ha betydning for vurderingen av personlige interesser.
- Personlige økonomiske interesser:
  - Jørund Kvaale Hansen foreslo på vegne av Grunneigarlaget Urdeheii Energi å sette av 16 km² (inkludert egen eiendom) til vindkraftutbygging.
  - Even Simensen, på vegne av Lauvdalsheia grunneierlag, foreslo å sette av ca. 40 000 daa (inkludert eiendom til kona til varaordfører Tor Kasin) til vindkraft og eventuelt solcellanlegg.
  - Det er kjent at flere grunneiere i Lauvdalsheia mottar årlige "ventepenger" fra FOR, men det er uklart om dette gjelder varaordførers ektefelle.
- Saksbehandling og utelatelse av innspill:
  - Innspillene fra Urdeheii Energi og Lauvdalsheia grunneierlag ble ikke tatt med i første gangs høring av KPA, fordi gjeldende KPS eksplisitt utelukket vindkraft i Bygland kommune.
  - Dette fremgår av saksfremlegg og tidligere vedtak.
- Politisk behandling:
  - Det ble foreslått å videreføre forbud mot vindkraft i ny KPS, men dette ble nedstemt av Ap/Sp/BP.
- Rolle og påvirkningsmulighet:
  - Jørund Kvaale Hansen var leder i PMR/styringsgruppene for KPS og KPA.
  - Tor Kasin er varaordfører, og hans ektefelle er grunneier i et aktuelt område.
  - Begge har potensielt store personlige økonomiske interesser i utfallet av planarbeidet.

Det legges til at det fra planinitiativet fra Statskraft i januar 2026 fremgår at:

«Statskraft har inngått avtaler med følgende grunneiere innenfor planområdet, gårds- og bruksnummer 25/2, 28/5, 29/1, 29/2, 32/1, 36/2, 37/1, 37/5, 39/3, 43/1, 43/4 og 43/5.»

Jørund Kvaale Hansen er eier av gnr. 36 bnr. 2. Det er uklart hvor mye av dette som ligger innenfor aktuelt planområde.

Tor Kasins ektefelle er Aslaug Haugå, eier av gnr. 46 bnr. 1 som ligger innenfor området kalt Lauvdalsheia, og hvor det foreligger avtale med Fred Olsen Renewables.

5. VURDERING

Spørsmålet er om det for representantene foreligger «andre særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet». Det skal legges vekt på om avgjørelsen i saken «kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe» for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til.

Advokat Erna Larsen har i uttalelsen fra 2023 skrevet:

«Behandling av kommuneplanen og spørsmål om å beholde eller fjerne en konkret bestemmelse, vil være en konkret sak som kan utløse inhabilitet. Det skal imidlertid mye til for å bli inhabil ved behandling av kommuneplanen. Dette fordi kommuneplanen er en overordnet plan for arealforvaltningen i kommunen og gir i utgangspunktet ikke rettigheter for innbyggerne. Det kan stille seg annerledes når det er tale om å fjerne en bestemmelse som kan utløse en fremtidig rettighet, her rett til å igangsette prosess for å få etablert vindkraftanlegg dersom dette ønskes eller oppnå en avtalt økonomisk gevinst.

Spørsmålet er om det å være grunneier til areal som kan benyttes til vindkraft, i seg selv vil være et slikt særegent forhold at man er å anse som inhabil ved behandlingen av en sak om å beholde eller fjerne bestemmelsen om at fornybar energi ikke skal være vindkraft fordi det kan utløse en økonomisk gevinst. Pr i dag åpner ikke kommuneplanen for at det kan planlegges for vindkraftanlegg uten dispensasjon fra kommuneplanen i henhold til plan og bygningsloven (plb) kap 19.

Det er ikke tvilsomt at fjerning av bestemmelsen i kommuneplanen vil utløse en rett til å kunne planlegge for vindkraftutbygging slik at det kan søkes konsesjon etter energiloven, enten grunneier gjør det selv eller gjennom avtale med en vindkraftutbygger. Det er heller ikke tvilsomt at det vil kunne utløse en økonomisk gevinst. Det er derfor grunn til å tro at politikerne som er grunneiere til et område som er mulig for vindkraftutbygging, har en særlig interesse i å få fjernet bestemmelsen i kommuneplanen som svekker tilliten til deres partiskhet. Dette er et moment som taler for at dette er et særegent forhold som utløser inhabilitet.

For det første kreves det en godkjent områdeplan. Det følger av plan og bygningsloven § 12-1, tredje ledd at: «Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de overordnede arealmessige forutsetningene som er relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget.»

For det andre er det ikke avklart hvilke områder det vil tillates vindkraftutbygging på. Det er heller ikke gitt hvem som vil få godkjent en områdeplan for vindkraftutbygging. Dermed er det svært usikkert om de aktuelle politikerne vil oppnå «en særlig fordel for seg selv eller andre som står de nær.»

Sivilombudet har i uttalelse SOMB 2004-65, jf. ovenfor, utalte seg i forhold til ordførers habilitet ved kommuneplanbehandling. Saksforholdet kan sammenfattes slik:

«Et reguleringsplanvedtak som innebar tildeling av hyttetomter på en eiendom hvor ordførerens (As) svigerfar hadde eierinteresser, ble brakt inn for ombudsmannen. Klagerne – fem andre grunneiere i området – reiste bl.a. spørsmål ved ordførerens habilitet både ved reguleringsplanbehandlingen og en forutgående kommuneplanbehandling med meklingsmøter.

Ombudsmannen konkluderte med at det forelå «særegne forhold» som var egnet til å svekke tilliten til As upartiskhet under kommuneplanbehandlingen. Selv om kommuneplanen gjaldt hele kommunen, måtte den likevel sies å ha spesiell stor betydning for As svigerfar. Ombudsmannen viste til at kommuneplanen ikke bare tok stilling til antall hyttetomter, men også i en viss grad til plasseringen av tomtene. Kommuneplanbehandlingen – hvor det under meklingsmøte ble enighet om hyttetomter også i reguleringsplanområdet – måtte sies å ha hatt stor betydning for det fremsatte reguleringsplanforslaget. Reguleringsplanen var også innsendt og tatt til behandling av kommunen da forhandlingene pågikk.

Videre uttaler Sivilombudet:

«I praksis skal det mye til før en kommunestyrerepresentant anses inhabil i forhold til behandlingen av en

kommuneplan. Foreliggende sak må imidlertid sies å være spesiell. Selv om kommuneplanen gjelder hele kommunen, må den likevel sies å ha spesielt stor betydning for ordførers svigerfar. Kommuneplanbehandlingen tok ikke bare stilling til antall hyttetomter, men også til en viss grad til plasseringen av tomtene. Selv om kommuneplanen ikke tok stilling til den nærmere fordelingen av utbyggingstomtene, må det likevel sies å ha vært av stor betydning for reguleringsplanen for --- at det ble enighet under kommuneplanbehandlingen om hyttetomter også sør for ---.»

I vår sak er det nærhet i tid mellom endring i kommuneplan og nå fremsatt planinitiativ fra Statskraft. Videre må en anta at Statskraft på tidspunktet for behandlingen av endring av kommuneplan allerede hadde utarbeidet planinitiativet. Det vises også til at det forelå avtaler med grunneiere, herunder representantene Hansen og Kasin. En må derfor kunne legge til grunn som sannsynlig at planforslaget fra Statskraft var kjent da kommuneplan ble behandlet, og at behandlingen av kommuneplan dermed tilrettela for planinitiativet fra Statskraft.

Representantene, men særlig Hansen, har representert grunneierinteressene som leder av grunneierlaget i det aktuelle området siden 2019. I samme tidsrom har grunneierlaget hatt avtale med utbygger. Forslag fra Grunneierlaget Urdeheii Energi om å avsette areal til vindkraftutbygging, sammenfaller med det som Statskraft har foreslått som planområde.

Koblingen mellom egne eierinteresser og økonomiske motiv, og den innflytelse representantene har på kommunens avgjørelse, er det som i dette tilfellet er «egnet til» å gi inntrykk av å kunne få innflytelse på avgjørelsen, og dermed det som i så fall begrunner inhabilitet. Det er med andre ord ikke avgjørende om vedkommende faktisk har opptrådt partisk eller har oppnådd en fordel.

Selv om kommuneplan gjelder generelt for kommunen, er det spesielle ved denne saken at det forelå grunneieravtaler og en konkret plan, og som forutsatte endring av vilkår i kommuneplan som dermed åpnet for vindkraftutbygging.

Endelig bemerkes at begge representantene ved behandling av planinitiativ nå i januar 2026 har erklært seg inhabile. Dersom endring av kommuneplan i realiteten kun var å fjerne et hinder for et allerede kjent planalternativ, så er det vanskelig å se at advokat Larsens motforestillinger mot inhabilitet er aktuelle.

Det foreligger antakelig omfattende opplysninger i saken, og vurderingen baserer seg på den informasjonen som til nå er fremlagt av deg og Eikerapen. Jeg understreker at det kan være ytterligere relevante opplysninger – herunder avtaler mellom representantene og utbygger, samt dokumentasjon på kontakt og kommunikasjon mellom disse – som kan ha betydning for den rettslige vurderingen.

For å sikre at vurderingen blir så korrekt og fullstendig som mulig, vil det ved en ny gjennomgang av habilitetsspørsmålet være nødvendig å gjennomgå alle tilgjengelige dokumenter og opplysninger, herunder eventuelle avtaler, korrespondanse og annen relevant informasjon knyttet til prosessen frem mot beslutningene om endring av kommuneplanen mv.

6. OPPSUMMERING

Samlet finner jeg grunnlag for å mene at spørsmålet om habilitet burde ha vært grundigere utredet før det ble fattet vedtak i 2025.

Slik dette er presentert av deg og Eikerapen, så er jeg av den oppfatning at det forelå inhabilitet for representanten Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin ved behandlingen av kommuneplan i 2025.

Med vennlig hilsen
Eik Advokater DA

Børre Eskedahl
Advokat

You don't often get email from erland.aamodt@ks.no. [Learn why this is important](#)

Hei, og ref. samtale.

Her er mine kontaktopplysninger.

Vennlig hilsen

Erland Aamodt

advokat

KS Advokatene

Mobil 906 85 765

KOMMUNESKTORENS ORGANISASJON

The Norwegian Association of Local and Regional Authorities

Denne e-post er kun beregnet for den person den er rettet til. E-posten kan inneholde taushetsbelagte opplysninger i advokat- og klientforhold. I tilfelle feiloverføring/feilsending skal e-posten slettes. Det gjøres oppmerksom på at enhver form for bruk av opplysningene ikke er tillatt. Vennligst kontakt avsender eller: advadm@ks.no

---

Fra: Ellingsberg, Simon < >

Sendt: fredag 6. februar 2026 14:45

Til: Erna Larsen <Erna.Larsen@ks.no>

Emne: VS: Utsettelse av Sak PS 5/26 Planinitiativ - Urdehei vindkraftverk grunnet behov for habelitetsavklaring

Hei,

Hos oss i Bygland står planinitiativ for vindkraft på saksliste til kommunestyremøte kommende torsdag. Saken har allerede vært gjennom plan, miljø og ressursutvalg (PMR) og formannskapsmøte.

Habiliteten det stilles spørsmål ved er ikke til saksbehandling nå, men vurderinger knyttet til arbeid med kommuneplan samfunnsdel (KPS) og kommuneplanens arealdel (KPA). Dette er tilbake til 2023 og vurdering som du var involvert om også den gangen.

Per nå tenker jeg at jeg lar saken stå på sakslista. Det beste vil etter mitt syn trolig være bedre og få saken til en lovlighetskontroll, da jeg tror den ender opp der uansett utfall.

En ting er planinitiativet som kan bli utsatt, det er ikke noe krise.

Prinsipielt er jo dette mye større enn selve planinitiativet, dette er jo en omkamp på både kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel. Står denne seg vil jo begge planene bli tilsidesatt. Ikke bare selve planene, men også forarbeidet. I hvert fall forarbeidet til arealdelen.

Kan du/dere se på saken og gi en tilbakemelding på innspillet som har kommet. De som står bak denne dialog med Eik-advokater er Kjell Rune Heia som er kommunestyrerepresentant i kommunen.

Spør gjerne hvis det er noe du trenger informasjon på.

Med vennleg helsing

Simon Ellingsberg

Kommunedirektør

M +47 975 70 196 | **E** simon.ellingsberg@bygland.kommune.no

[Web](#) | [Facebook](#) | [LinkedIn](#)

Bygland kommune
Med hjarta i Bygland

Fra: Kjell Rune Heia <kjell.heia@containertech.no>

Sendt: fredag 6. februar 2026 13:45

Til: BYG.Bygland kommune, Post <post@bygland.kommune.no
runar.flat.granheim@politiker.bygland.no>; Ellingsberg, Simon
<Simon.Ellingsberg@bygland.kommune.no>

Emne: Utsettelse av Sak PS 5/26 Planinitativ - Urdehei vindkraftverk grunnet behov for habelitetsavklaring

Hei

Legger med Vurdering av Habilitet fra Advokat Børre Eskedahl, Eik Advokatene.
Samt vurderingen som ble gjort av KS advokat Erna Larsen.

Jeg vil med denne mailen be om at Sak PS 5/26 tas ut av listen over saker i kommende kommunestyre torsdag 12 Februar.

Bakgrunn for å be om at denne tas vekk er at jeg har hatt en advokat til å gå gjennom den habelitetsvurderingen som ble gjort av KS advokat Erna Larsen.

Habilitet som det stilles spørsmål med gjelder Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin begge SP.

Jeg mener at her må det tas en grundig gjennomgang og at vi ber statsforvalter ta en gjennomgang av denne.

Jeg mener og at dersom det skulle vise seg at statsforvalter kommer til samme konklusjon at her burde det vært en vurdering til inhabil og ikke at de var habile må vi og vurdere gyldigheten av følgende.

Prosessen i forhold til den revideringen og nye framlagte (KPS) planen der leder for PMR da har vært inhabil under utredninger, det poengteres og at noe av grunnlaget for at det ble vurdert til å kunne definere at han var habil var at dette var overordnede planer over lange tidsperspektiver, saken i kommende kommunestyre sier noe annet.

Vil og poengtere at habilitet ikke ble tatt opp til votering med bakgrunn i at dette ble framlagt fra Ordfører som avklart og helt klart i samråd med KS advokat, min tolkning av denne er kanskje ikke at det var så helt klart avklart og burde vært lagt fram for kommunestyret for behandling.

Videre så mener jeg at gyldighet av både KPS og KPA som har vært oppe og vedtatt i denne kommunestyre perioden må vurderes for gyldighet og om nødvendig starte prosessene på nytt, inkludert nye høringsrunder da forutsetningene om at dette var en prosess som ville ta lang tid men fakta viser at ved å vedta de vedtatte endringene så har vi nå 1 reelt planinitiativ på bordet og vi vet om to stykker til.

Det må jo i ettertid vise at vi kanskje ikke helt har opplyst om hva disse endringene innebar i foregående høringer.

Kjell Rune Heia

Mail: kjell.heia@containertech.no

Mobile +47 45074000

Kjell Rune Heia

Eik Advokater DA:
Advokat Alf Ånund Breive
Advokat Kjell Rune Holvik
Advokat Olaf Vaboen
Advokat Trine Løland Gundersen
Advokat Øyvind Aas
Advokat Elise Kristine Valvik
Advokat Børre Eskedahl
Org nr. 884 058 872 MVA

Advokat Christian Faye Ree
Org.nr. 824 915 032 MVA

Advokat Finn Audun Dahl
Org.nr. 935 725 143 MVA

Medlemmer i Den Norske
Advokatforening

Vår ref.: 62079 / 28600

Dato: 05.02.2026

VURDERING AV HABILITET

1. INNLEDNING

Det vises til kontakt i forbindelse med å få en vurdering av habilitetsspørsmål ved Bygland kommunes behandling av kommuneplan.

Til grunn for vurderingen foreligger epost fra deg og Anne Eikerapen 02.02.2026, og supplerende opplysninger fra deg i epost av i dag. Videre foreligger notat fra advokat Erna Larsen datert 05.12.2023.

Fra Eikerapens epost siteres:

«Bed med dette om ei vurdering på habiliteten av 2 kommunestyrerepresentantar frå Senterpartiet i samband med arbeid/handsaming av planer/saker i Bygland kommune.

I protokollen frå kommunestyremøtet den 23/4-25 står m.a. dette:

PS 41/25 Orienteringssaker

Kommunestyret si handsaming av sak 41/2025 i møte den 23.04.2025:

Handsaming:

Ordførar orienterte om:

• Avklaring om ugildskap i høve prosjekt og at det er to grunneigarar i kommunestyret. Jurist i KS har vurdert habiliteten.

Det ble i den forbindelse vist til vurdering fra KS Advokat Erna Larsen, som i uttalelse den 05.12.2023 konkluderte med:

«Totalt sett heller jeg mot at verken politikerne som er grunneiere eller har inngått avtaler selv, eller der noen som står dem nær har inngått avtaler med utbyggere er å anse som inhabile ved behandling av en sak om å fjerne bestemmelsen i kommuneplanen. Dette fordi muligheten til å oppnå gevinst er på dette stadiet for fjern. Konklusjonen er at de aktuelle politikerne er ikke inhabile til å behandle en sak om kommunen skal beholde eller fjerne bestemmelsen i kommuneplanen.»

De aktuelle politikerne er grunneiere og representanter fra Senterpartiet, Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin. Begge har deltatt ved behandlingen av kommunens revidering og behandling av kommuneplan,

herunder kommuneplanens samfunnsdel (KPS) og kommuneplanens arealdel (KPA). Dette gjelder saker som gjelder vindkraft i Bygland kommune. Den gamle KPS ble vedtatt 14.02.2020, og ny ble vedtatt den 13.03.2025. Den gamle KPA ble vedtatt i februar 2011, og ny ble vedtatt i kommunestyret den 19.06.2025.

Gammel plan hadde bestemmelse om at fornybar energi i Bygland ikke skal være vindkraft. Denne bestemmelsen ble ved nevnte endring fjernet fra kommuneplanen, og slik at en da åpnet opp for vindkraftutbygging i Bygland kommune.

Bygland kommune v/planutvalget behandlet den 27.01.2026 planinitiativ for Urdehei vindkraft som fremlagt av Statskraft januar 2026 i medhold av Plan- og bygningsloven §12-8. Jørun Kvaale Hansen erklærte seg da inhabil. Planutvalget stemte 3-2 for å godkjenne planinitiativet for Urdehei vindkraftverk, og at det gjennomføres oppstartsmøte med Statskraft og NVE.

Bygland kommune v/formannskapet behandlet saken i møte den 29.01.2026. Tor Kasin erklærte seg da inhabil. Formannskapet godkjente planinitiativet og at det gjennomføres oppstartsmøte med Statskraft og NVE.

Planinitiativet skal behandles i kommunestyremøte den 12.02.2026.

2. PROBLEMSTILLING

Spørsmålet som er stilt knytter seg til om de nevnte representantene fra SP var inhabile i forbindelse med endring av kommuneplan den 13.03.2025 og 19.06.2025.

Det er dette spørsmålet som vurderes i det følgende.

3. RETTLIG UTGANGSPUNKT

Kommuneloven §11-10, 1. ledd fastslår at bestemmelsene om inhabilitet i forvaltningsloven kapittel II gjelder ved behandlingen av saker i folkevalgte organer. Det vises da særlig til forvaltningsloven §6. I relasjon til spørsmålet som her er stilt, så er det §6, 2. ledd som vil være relevant. Bestemmelsen lyder:

«Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.»

Spørsmålet som dermed vurderes er om representantene fra SP skal anses inhabile fordi det foreligger «andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til» deres upartiskhet.

Sivilombudet har i uttalelse inntatt i SOMB 2004-65 (2004 s 244) uttalt om forståelsen av bestemmelsen at:

«En eventuell inhabilitet i den foreliggende saken synes å måtte følge av forvaltningsloven § 6 annet ledd, jf. § 10, hvorefter A må anses som inhabil «når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet». Det fremgår videre av bestemmelsen at det bl.a. skal legges vekt «på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til». Videre skal det også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part. At forholdet skal være særegent innebærer at han må være i en situasjon som til en viss grad skiller ham fra situasjonen svært mange er i, uten at det stilles krav om at forholdet er unikt. At vedkommende er én av mange som kan få fordeler av et vedtak i fremtiden, vil ikke utelukke inhabilitet. Vurderingstemaet er for øvrig ikke om avgjørelsen vil kunne innebære en særlig fordel eller ulempe, men om det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten.

Dersom en ordfører – eller en som står han nær – har særlige personlige interesser i en sak, vil dette kunne være egnet til å gi inntrykk av å kunne få innflytelse på avgjørelsen. Dermed svekkes også tilliten til forvaltningen. Spørsmålet i den foreliggende saken er om det forelå slike «særegne forhold» som var «egnet til å svekke tilliten» til As upartiskhet og om A derfor ikke skulle ha deltatt under behandlingen av kommuneplanen. Jeg presiserer at kravet er at forholdet må være «egnet til» å gi inntrykk av å være uheldig. Det er ikke nødvendig at vedkommende faktisk har opptrådt partisk.»

Uttalelsen ble gitt i sak hvor det ble reist habilitetsinnsigelse ved behandling av kommuneplan, ved at A var grunneier i området omfattet av kommuneplan. Uttalelsen er derfor av betydning for vår sak.

4. FAKTISKE FORHOLD SOM GRUNNLAG FOR HABILITETSINNSIGELSE

Fra epost fra Eikerapen gis her en punktvis oppsummering av relevante momenter:

- Manglende bakgrunnsinformasjon: Det er ikke opplyst i saksfremstillingen tidligere at grunneierne i Urdeheii inngikk samarbeid med Asko om vindkraft allerede i 2019, eller at grunneierne i Lauvdalsheia inngikk avtale med Fred Olsen Renewables (FOR) i 2018/2019. Dette kan ha betydning for vurderingen av personlige interesser.
- Personlige økonomiske interesser:
  - Jørund Kvaale Hansen foreslo på vegne av Grunneigarlaget Urdeheii Energi å sette av 16 km² (inkludert egen eiendom) til vindkraftutbygging.
  - Even Simensen, på vegne av Lauvdalsheia grunneierlag, foreslo å sette av ca. 40 000 daa (inkludert eiendom til kona til varaordfører Tor Kasin) til vindkraft og eventuelt solcellanlegg.
  - Det er kjent at flere grunneiere i Lauvdalsheia mottar årlige "ventepenger" fra FOR, men det er uklart om dette gjelder varaordførers ektefelle.
- Saksbehandling og utelatelse av innspill:
  - Innspillene fra Urdeheii Energi og Lauvdalsheia grunneierlag ble ikke tatt med i første gangs høring av KPA, fordi gjeldende KPS eksplisitt utelukket vindkraft i Bygland kommune.
  - Dette fremgår av saksfremlegg og tidligere vedtak.
- Politisk behandling:
  - Det ble foreslått å videreføre forbud mot vindkraft i ny KPS, men dette ble nedstemt av Ap/Sp/BP.
- Rolle og påvirkningsmulighet:
  - Jørund Kvaale Hansen var leder i PMR/styringsgruppene for KPS og KPA.
  - Tor Kasin er varaordfører, og hans ektefelle er grunneier i et aktuelt område.
  - Begge har potensielt store personlige økonomiske interesser i utfallet av planarbeidet.

Det legges til at det fra planinitiativet fra Statskraft i januar 2026 fremgår at:

«Statskraft har inngått avtaler med følgende grunneiere innenfor planområdet, gårds- og bruksnummer 25/2, 28/5, 29/1, 29/2, 32/1, 36/2, 37/1, 37/5, 39/3, 43/1, 43/4 og 43/5.»

Jørund Kvaale Hansen er eier av gnr. 36 bnr. 2. Det er uklart hvor mye av dette som ligger innenfor aktuelt planområde.

Tor Kasins ektefelle er Aslaug Haugå, eier av gnr. 46 bnr. 1 som ligger innenfor området kalt Lauvdalsheia, og hvor det foreligger avtale med Fred Olsen Renewables.

5. VURDERING

Spørsmålet er om det for representantene foreligger «andre særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet». Det skal legges vekt på om avgjørelsen i saken «kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe» for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til.

Advokat Erna Larsen har i uttalelsen fra 2023 skrevet:

«Behandling av kommuneplanen og spørsmål om å beholde eller fjerne en konkret bestemmelse, vil være en konkret sak som kan utløse inhabilitet. Det skal imidlertid mye til for å bli inhabil ved behandling av kommuneplanen. Dette fordi kommuneplanen er en overordnet plan for arealforvaltningen i kommunen og gir i utgangspunktet ikke rettigheter for innbyggerne. Det kan stille seg annerledes når det er tale om å fjerne en bestemmelse som kan utløse en fremtidig rettighet, her rett til å igangsette prosess for å få etablert vindkraftanlegg dersom dette ønskes eller oppnå en avtalt økonomisk gevinst.

Spørsmålet er om det å være grunneier til areal som kan benyttes til vindkraft, i seg selv vil være et slikt særegent forhold at man er å anse som inhabil ved behandlingen av en sak om å beholde eller fjerne bestemmelsen om at fornybar energi ikke skal være vindkraft fordi det kan utløse en økonomisk gevinst. Pr i dag åpner ikke kommuneplanen for at det kan planlegges for vindkraftanlegg uten dispensasjon fra kommuneplanen i henhold til plan og bygningsloven (plb) kap 19.

Det er ikke tvilsomt at fjerning av bestemmelsen i kommuneplanen vil utløse en rett til å kunne planlegge for vindkraftutbygging slik at det kan søkes konsesjon etter energiloven, enten grunneier gjør det selv eller gjennom avtale med en vindkraftutbygger. Det er heller ikke tvilsomt at det vil kunne utløse en økonomisk gevinst. Det er derfor grunn til å tro at politikerne som er grunneiere til et område som er mulig for vindkraftutbygging, har en særlig interesse i å få fjernet bestemmelsen i kommuneplanen som svekker tilliten til deres partiskhet. Dette er et moment som taler for at dette er et særegent forhold som utløser inhabilitet.

For det første kreves det en godkjent områdeplan. Det følger av plan og bygningsloven § 12-1, tredje ledd at: «Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de overordnede arealmessige forutsetningene som er relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget.»

For det andre er det ikke avklart hvilke områder det vil tillates vindkraftutbygging på. Det er heller ikke gitt hvem som vil få godkjent en områdeplan for vindkraftutbygging. Dermed er det svært usikkert om de aktuelle politikerne vil oppnå «en særlig fordel for seg selv eller andre som står de nær.»

Sivilombudet har i uttalelse SOMB 2004-65, jf. ovenfor, utalte seg i forhold til ordførers habilitet ved kommuneplanbehandling. Saksforholdet kan sammenfattes slik:

«Et reguleringsplanvedtak som innebar tildeling av hyttetomter på en eiendom hvor ordførerens (As) svigerfar hadde eierinteresser, ble brakt inn for ombudsmannen. Klagerne – fem andre grunneiere i området – reiste bl.a. spørsmål ved ordførerens habilitet både ved reguleringsplanbehandlingen og en forutgående kommuneplanbehandling med meklingsmøter.

Ombudsmannen konkluderte med at det forelå «særegne forhold» som var egnet til å svekke tilliten til As upartiskhet under kommuneplanbehandlingen. Selv om kommuneplanen gjaldt hele kommunen, måtte den likevel sies å ha spesiell stor betydning for As svigerfar. Ombudsmannen viste til at kommuneplanen ikke bare tok stilling til antall hyttetomter, men også i en viss grad til plasseringen av tomtene. Kommuneplanbehandlingen – hvor det under meklingsmøte ble enighet om hyttetomter også i reguleringsplanområdet – måtte sies å ha hatt stor betydning for det fremsatte reguleringsplanforslaget. Reguleringsplanen var også innsendt og tatt til behandling av kommunen da forhandlingene pågikk.

Videre uttaler Sivilombudet:

«I praksis skal det mye til før en kommunestyrerepresentant anses inhabil i forhold til behandlingen av en

kommuneplan. Foreliggende sak må imidlertid sies å være spesiell. Selv om kommuneplanen gjelder hele kommunen, må den likevel sies å ha spesielt stor betydning for ordførers svigerfar. Kommuneplanbehandlingen tok ikke bare stilling til antall hyttetomter, men også til en viss grad til plasseringen av tomtene. Selv om kommuneplanen ikke tok stilling til den nærmere fordelingen av utbyggingstomtene, må det likevel sies å ha vært av stor betydning for reguleringsplanen for --- at det ble enighet under kommuneplanbehandlingen om hyttetomter også sør for ---.»

I vår sak er det nærhet i tid mellom endring i kommuneplan og nå fremsatt planinitiativ fra Statskraft. Videre må en anta at Statskraft på tidspunktet for behandlingen av endring av kommuneplan allerede hadde utarbeidet planinitiativet. Det vises også til at det forelå avtaler med grunneiere, herunder representantene Hansen og Kasin. En må derfor kunne legge til grunn som sannsynlig at planforslaget fra Statskraft var kjent da kommuneplan ble behandlet, og at behandlingen av kommuneplan dermed tilrettela for planinitiativet fra Statskraft.

Representantene, men særlig Hansen, har representert grunneierinteressene som leder av grunneierlaget i det aktuelle området siden 2019. I samme tidsrom har grunneierlaget hatt avtale med utbygger. Forslag fra Grunneierlaget Urdeheii Energi om å avsette areal til vindkraftutbygging, sammenfaller med det som Statskraft har foreslått som planområde.

Koblingen mellom egne eierinteresser og økonomiske motiv, og den innflytelse representantene har på kommunens avgjørelse, er det som i dette tilfellet er «egnet til» å gi inntrykk av å kunne få innflytelse på avgjørelsen, og dermed det som i så fall begrunner inhabilitet. Det er med andre ord ikke avgjørende om vedkommende faktisk har opptrådt partisk eller har oppnådd en fordel.

Selv om kommuneplan gjelder generelt for kommunen, er det spesielle ved denne saken at det forelå grunneieravtaler og en konkret plan, og som forutsatte endring av vilkår i kommuneplan som dermed åpnet for vindkraftutbygging.

Endelig bemerkes at begge representantene ved behandling av planinitiativ nå i januar 2026 har erklært seg inhabile. Dersom endring av kommuneplan i realiteten kun var å fjerne et hinder for et allerede kjent planalternativ, så er det vanskelig å se at advokat Larsens motforestillinger mot inhabilitet er aktuelle.

Det foreligger antakelig omfattende opplysninger i saken, og vurderingen baserer seg på den informasjonen som til nå er fremlagt av deg og Eikerapen. Jeg understreker at det kan være ytterligere relevante opplysninger – herunder avtaler mellom representantene og utbygger, samt dokumentasjon på kontakt og kommunikasjon mellom disse – som kan ha betydning for den rettslige vurderingen.

For å sikre at vurderingen blir så korrekt og fullstendig som mulig, vil det ved en ny gjennomgang av habilitetsspørsmålet være nødvendig å gjennomgå alle tilgjengelige dokumenter og opplysninger, herunder eventuelle avtaler, korrespondanse og annen relevant informasjon knyttet til prosessen frem mot beslutningene om endring av kommuneplanen mv.

6. OPPSUMMERING

Samlet finner jeg grunnlag for å mene at spørsmålet om habilitet burde ha vært grundigere utredet før det ble fattet vedtak i 2025.

Slik dette er presentert av deg og Eikerapen, så er jeg av den oppfatning at det forelå inhabilitet for representanten Jørund Kvaale Hansen og Tor Kasin ved behandlingen av kommuneplan i 2025.

Med vennlig hilsen
Eik Advokater DA

Børre Eskedahl
Advokat

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.»

I forarbeidene til Ny forvaltningslov - Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven NOU 2019:5 kap 16.1 er uttalt følgende om inhabilitet:

«Inhabilitet er et uttrykk for at det foreligger omstendigheter som gir en særlig og nær tilknytning til saken, slik at vedkommende ikke skal behandle den i forvaltningsorganet. Det betyr ikke at saksbehandleren er uprofesjonell, uetisk eller har gjort noe feil. Det er ikke kritikkverdig å være inhabil så lenge vedkommende lar være å behandle saken. Bare unntaksvis kan noen kritiseres for å ha satt seg i en slik situasjon at vedkommende blir inhabil til å behandle en sak. Det oppstår først en saksbehandlingsfeil når en inhabil saksbehandler har behandlet en sak på tross av at han eller hun var inhabil.

Regler om inhabilitet skal tjene flere formål. For det første skal de legge til rette for materielt riktige og formålstjenlige avgjørelser. Nær tilknytning til saken eller dens parter kan lede til at saksbehandleren lar seg overbevise av den ene sides argumenter uten at det er saklig grunnlag for det, eller behandler den andre siden for hardt. Det kan også lede til at saksbehandleren blir nervøs for at tilknytningen vil påvirke saksbehandlingen, eller at utenforstående skal tro det, og av den grunn behandler saken for forsiktig. Inhabilitetsreglene skal også bidra til å bygge og opprettholde tillit til at forvaltningen treffer sine avgjørelser på saklig og uhildet grunnlag.

Etter § 6 annet ledd kan en person bli inhabil etter en konkret vurdering dersom det foreligger «andre særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet». Loven legger opp til at det skal foretas en bred helhetsvurdering av om personen har en slik tilknytning til en sak eller dens parter at det er egnet til å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet i saken. Ved vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelsen i saken kan medføre «særlig fordel, tap eller ulempe» for personen selv eller noen han eller hun har nær personlig tilknytning til, og om inhabilitetsinnsigelse er blitt reist av noen som er part i saken. Inhabilitetsgrunnene som uten videre leder til inhabilitet, jf. første ledd, kan gi en viss veiledning om hva som fører til inhabilitet etter annet ledd.

Ordlyden i annet ledd viser at to kumulative vilkår må være oppfylt: Det må foreligge «særegne» forhold som er «egnet til å svekke tilliten» til personens upartiskhet. Det er som utgangspunkt ikke aktuelt med inhabilitet i generelle saker eller saker som gjelder en større og ubestemt krets med personer».

Vurdering

Det må anses klart at ingen av de aktuelle er i en slik situasjon at det faller inn under forvaltningsloven § 6, første ledd. Vurderingen må derfor avgjøres etter forvaltningsloven (fvl) § 6, annet ledd.

Spørsmålet er om det foreligger et slikt særegent forhold for disse politikerne som er grunneiere at det gjør dem inhabile til å behandle og avgjøre en sak der spørsmålet blant annet vil være om kommunen skal

beholde eller fjerne bestemmelsen om at fornybare energi ikke skal være vindkraft. Bestemmelsen legger opp til en bred vurdering av den tilknytningen den det er reist inhabilitetsinnsigelse mot har til saken, og om den kan svekke tilliten til at vedkommende behandler saken på en nøytral måte. Det følger av bestemmelsen at det i vurderinga blant anna skal legges vekt på om en avgjørelse i saken kan innebære en «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen han har en nær personlig tilknytning til».

Det stilles ikke mindre strenge krav til folkevalgtes habilitet enn til tjenestemenns habilitet når det gjelder inhabilitet på grunn av private særinteresser.

Innledningsvis skal påpekes at man blir ikke inhabil bare fordi man er grunneier i kommunen til areal som kan være mulig for vindkraftutbygging. Habilitetsspørsmål må knyttes til en konkret sak.

Behandling av kommuneplanen og spørsmål om å beholde eller fjerne en konkret bestemmelse, vil være en konkret sak som kan utløse inhabilitet. Det skal imidlertid mye til for å bli inhabil ved behandling av kommuneplanen. Dette fordi kommuneplanen er en overordnet plan for arealforvaltningen i kommunen og gir i utgangspunktet ikke rettigheter for innbyggerne. Det kan stille seg annerledes når det er tale om å fjerne en bestemmelse som kan utløse en fremtidig rettighet, her rett til å igangsette prosess for å få etablert vindkraftanlegg dersom dette ønskes eller oppnå en avtalt økonomisk gevinst.

Spørsmålet er om det å være grunneier til areal som kan benyttes til vindkraft, i seg selv vil være et slikt særegent forhold at man er å anse som inhabil ved behandlingen av en sak om å beholde eller fjerne bestemmelsen om at fornybar energi ikke skal være vindkraft fordi det kan utløse en økonomisk gevinst. Pr i dag åpner ikke kommuneplanen for at det kan planlegges for vindkraftanlegg uten dispensasjon fra kommuneplanen i henhold til plan og bygningsloven (plb) kap 19.

Det er ikke tvilsomt at fjerning av bestemmelsen i kommuneplanen vil utløse en rett til å kunne planlegge for vindkraftutbygging slik at det kan søkes konsesjon etter energiloven, enten grunneier gjør det selv eller gjennom avtale med en vindkraftutbygger. Det er heller ikke tvilsomt at det vil kunne utløse en økonomisk gevinst. Det er derfor grunn til å tro at politikerne som er grunneiere til et område som er mulig for vindkraftutbygging, har en særlig interesse i å få fjernet bestemmelsen i kommuneplanen som svekker tilliten til deres partiskhet. Dette er et moment som taler for at dette er et særegent forhold som utløser inhabilitet.

Imidlertid vil muligheten til å oppnå økonomisk gevinst ikke bare gjelde for de aktuelle politikerne som er nevnt. Den mulighet vil gjelde alle i kommunen som er grunneiere til arealer som kan egne seg for vindkraftutbygging. Dermed er det en større krets som er i samme situasjon. Det kan tale for at det ikke foreligger en tilstrekkelig særinteresse til at de er inhabile.

Situasjonen kan stille seg annerledes for leder av planutvalget og andre politikere som har gått så langt at de har inngått avtaler med vindkraftutbyggere. Disse har aktivt vist en konkret interesse som strekker seg lengre enn at de bare er grunneiere. For leder av plan utvalget og eventuelt andre politikere som har inngått avtaler med vindkraftutbyggere, er det åpenbart at disse har en særlig interesse i å få opphevet bestemmelsen i kommuneplanen. Dette er et moment som taler i retning av inhabilitet.

Det som svekker situasjonen også for de som har inngått avtaler, er at det skal mye til før en økonomisk gevinst vil materialisere seg. Det er flere prosesser man må igjennom før det vil kunne være mulig å få en økonomisk gevinst.

For det første kreves det en godkjent områdeplan. Det følger av plan og bygningsloven § 12-1, tredje ledd at: «*Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter [energiloven](#) skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de overordnede arealmessige forutsetningene som er relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget.*»

For det andre er det ikke avklart hvilke områder det vil tillates vindkraftutbygging på. Det er heller ikke gitt hvem som vil få godkjent en områdeplan for vindkraftutbygging. Dermed er det svært usikkert om de aktuelle politikerne vil oppnå «en særlig fordel for seg selv eller andre som står de nær».

Dette betyr at selv om bestemmelsen i kommuneplanen vedtas fjernet, er det svært usikkert om disse politikerne vil oppnå en økonomisk gevinst, enten de har en avtale med en utbygger eller ikke. Dette taler for at selv om det å ha en avtale med en utbygger utgjør et særlig forhold, er det svært usikkert om de vil kunne oppnå en økonomisk gevinst. Hvem som på dette stadiet vil kunne få en fordel av at bestemmelsen i kommuneplanen fjernes, er ikke mulig å si noe om. Dette taler mot at vilkårene i fvl § 6, annet ledd er oppfylt.

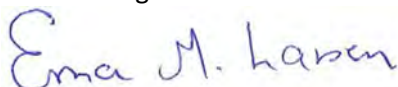
Det må forventes et større engasjement fra disse som har inngått en avtale med utbyggere, enten selv eller andre som står en nær. Det kan i seg selv tilsa inhabilitet. Det som likevel taler imot inhabilitet også for disse politikerne, er at en avtale med en utbygger i seg selv ikke utgjør et særlig forhold fordi de er ikke alene om å ha inngått slike avtaler. Det er, slik jeg har forstått det, flere grunneiere i kommunen som har inngått slike avtaler. Er det mange grunneier som har inngått avtaler, taler dette for at det ikke er særegent forhold.

Når det gjelder saksbehandleren, vil spørsmålet være om denne vil være inhabil til å være med å tilrettelegge saken om fjerning eller beholde bestemmelsen i kommuneplanen. Denne er i samme situasjon som politikerne. Det vil si at vedkommende ikke er å anse som inhabil til å være med å tilrettelegge en slik sak.

Konklusjon:

Totalt sett heller jeg mot at verken politikerne som er grunneiere eller har inngått avtaler selv, eller der noen som står dem nær har inngått avtaler med utbyggere er å anse som inhabile ved behandling av en sak om å fjerne bestemmelsen i kommuneplanen. Dette fordi muligheten til å oppnå gevinst er på dette stadiet for fjern. Konklusjonen er at de aktuelle politikerne er ikke inhabile til å behandle en sak om kommunen skal beholde eller fjerne bestemmelsen i kommuneplanen.

Med vennlig hilsen

Erna M. Larsen
advokat

Telefon: 90 18 35 27

E-post: Erna.Larsen@ks.no

-----Opprinnelig melding-----

Fra: John Salve Sigridnes

Sendt: tirsdag 21. november 2023 11:52

Til: Erna Larsen <Erna.Larsen@ks.no>

Kopi: Aslak Jørundland Brekke <Aslak.Brekke@bygland.kommune.no>

Emne: VS: Bekymrings melding inhabilitet

Hei Erna,

Håper du har hatt en fin ferie. Oversender en henvendelse angående vår leder av planutvalget. Videresender også en henvendelse om en saksbehandler fra samme person i egen mail. Tematikken er fornybar energi i begge henvendelsene.

Vi er jo kjent med de generelle bestemmelsene i forvaltningsloven angående vurderinger av habilitet (sak for sak og individuelt mm), men vil gjerne ha et møte med deg og en vurdering på disse henvendelsene. Vi har forstått ny politisk ledelse dithen at de vil begynne å jobbe med et kunnskapsgrunnlag på fornybar energi (inkludert vind og sol som er konfliktfylt). Dette er i seg selv helt uproblematisk, men flertallet av våre saksbehandlere sitter på eiendommer i kommunen som kan gi potensiell inntekt, og flere politikere og administrativt ansatte sitter på konfidensielle avtaler med potensielle utbyggere.

Noen spørsmål:

- Vil leder av PMR kunne behandle en arealdel som åpner opp områder for vindkraft, gitt at innholdet i meldingen er korrekt?
- Hvis han er inhabil, er da hele utvalget inhabile?
- Kan en administrativt ansatt jobbe med et kunnskapsgrunnlag som belyser blant annet økonomiske gevinster samtidig som en selv sitter på eiendom som kan gi en slik gevinst i neste omgang?

Det er oppsummert svært mange på adm og politisk side som kan ha interesser i denne potensielt vanskelige saken og vi ønsker å stå på et godt juridisk grunnlag i inngangen.

Setter leder av Samfunn på kopi.

Hører fra deg.

Mvh.

John S. Sigridnes

Kommunedirektør

Bygland kommune

T: 99 09 46 63

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Carl Omlie <carl.omlie@gmail.com>

Sendt: mandag 20. november 2023 13:48

Til: ila@asekretariat.no; John Salve Sigridnes
<John.Salve.Sigridnes@bygland.kommune.no>;

Runar.Flat.Granheim@politiker.bygland.no

Emne: Bekymrings melding inhabilitet

[Du mottar ikke ofte e-post fra carl.omlie@gmail.com. Finn ut hvorfor dette er viktig på <https://aka.ms/LearnAboutSenderIdentification>]

Heisann

Dette gjeld habiliten til Jørund Kvaale Hansen, kommunestyre medlem

og leder i PMR utvalg.

håpar det vert tatt opp sanarast.

mvh Carl Omlie

2 vedlegg

Tonstad 15/10/2023

Bygland kommune
Sentrum 18
4745 Bygland

Bekymringsmelding om Jørund Kvaale Hansens habilitet.

Eg vil her stille Jørund Kvaale Hansens habilitet i tvil, etter forvaltningslova kapitel II § 6 ledd a og b.

Han er kommunestyremedlem i Bygland kommune.
Han er grunneigar, styreleiar og kontaktperson i Grunneigarlaget Uderhei Energi.
Org nr. 926 910 728
Dette firma har som formål å bygge vindkraft og annen fornybar energi i Bygland kommune.
Og han vil personleg ha store økonomiske fordel av dette.

Eg meiner og hans inhabilitet gjeld handsaming av den komande arealplanen og arbeide som leder i PMR utvalget.

Mvh, Carl Omlie
Indregarden 7, 4440 Tonstad.

Eit vedlegg sndeast samman med denne e-mail.

Fekk tak i ein advokat som er god på dette emne.

mvh Carl

Bestemmelsen åpner for en bred, skjønnsmessig vurdering av hvorvidt den folkevalgte har en slik tilknytning til saken eller partene at tilliten til at hun eller han vil behandle saken på en nøytral måte kan bli svekket. Dersom den folkevalgte har flere tilknytninger til saken eller partene, må forholdene vurderes samlet. Det vil i den skjønnsmessige vurderingen også ha betydning om en part har reist inhabilitetsinnsigelse (i tvilstilfeller).

Jeg vil nå kort gjennomgå vilkårene i § 6, andre ledd, som lyder:

«Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.» (Min understrekning.)

For det første må det altså foreligge et særegent forhold. En uttømmende beskrivelse av hvilke forhold dette kan være er ikke mulig å gi.

Det er imidlertid klart at om man står overfor et tilfelle som er av samme art som de tilfeller som rammes av § 6 første ledd, men der ordlyden ikke direkte rammer, så kan personen bli vurdert som inhabil etter andre ledd. I veilederen gis det et eksempel der et søskenbarn er part i en sak. Her rammes ikke tilknytningen av ordlyden i første ledd, og personen er i utgangspunktet habil. Det må imidlertid noe mer til, enn at tilfellet er av samme art, for at forholdet skal være «særegent». Dersom den folkevalgte i eksempelet har en nær personlig kontakt med sitt søskenbarn, kan dette utgjøre et slikt særegent forhold, og den folkevalgte vil da kunne være inhabil etter andre ledd.

Andre eksempler på særegne forhold kan være at den folkevalgte har et nært vennskap, eller et sterkt motsetningsforhold til en part i en forvaltningssak. Men at man kjenner hverandre, eller er kollegaer, vil i seg selv ikke være tilstrekkelig til å konstatere inhabilitet.

Fra veilederen vil jeg fremheve følgende avsnitt som særlig viktig i de vurderinger man står overfor i nærværende sak, da især det jeg her har understreket.

«At man er faglig eller politisk uenig med parten er normalt heller ikke tilstrekkelig til å bli inhabil. At noen har et privat engasjement i en sak vil som hovedregel ikke medføre

inhabilitet. Folkevalgte har en meget vid anledning til å uttrykke politiske standpunkter, for eksempel i media, uten å bli inhabil til å behandle saker om dette tema. Men dette kan stille seg annerledes hvis en tjenestemann har gitt uttrykk for bestemte meninger om utfallet av en individuell sak eller har ledet en aksjon i tilknytning til en bestemt sak.»

Et annet viktig moment i vurderingen av om man står overfor andre særegne forhold, er hvorvidt man er i det som kan beskrives som en dagligdags situasjon som mange befinner seg i. Da vil det neppe foreligge et særegent forhold, i motsetning til de situasjoner hvor utfallet av en sak vil innebære en særlig fordel eller ulempe for bare et bestemt medlem av kommunestyret.

For det andre må det særegne forholdet være egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet.

Her følger det av ordlyden at det i denne vurderingen *blant annet* skal legges vekt på om avgjørelsen **kan** innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til.

Det er tilstrekkelig at det særegne forholdet er **egnet** til å svekke tilliten til hans upartiskhet. **Dette innebærer at det kan foreligge inhabilitet i tilfeller hvor det reelt sett ikke foreligger noen grunn til å tro at den folkevalgte vil la seg påvirke.**

Denne tilliten må vurderes *utenfra*, dvs. den folkevalgte kan anses inhabil på grunn av innbyggernes alminnelige forventninger til og oppfatning av omstendighetene. At den folkevalgte selv mener at han ikke lar seg påvirke er derfor ikke avgjørende.

Endelig følger det av bestemmelsen at det også skal legges vekt på om inhabilitetsinnsigelse er reist av en part. Dette får først og fremst betydning i de tilfellene hvor det foreligger usikkerhet knyttet til hvorvidt en folkevalgt er inhabil eller ikke. I de tilfeller hvor det ikke foreligger tvil, spiller det således liten rolle hvorvidt en part har reist innsigelser.

(Utover de momenter som er nevnt ovenfor, kan det naturligvis også være øvrige momenter som er relevante i en inhabilitetsvurdering. Dette følger av ordene «blant annet».)

Bygland kommune

Vår referanse: 23/04777-6
Ansvarlig advokat: Erna M. Larsen
Deres referanse:

4745 Bygland

Dato: 05.12.2023

Vurdering av habilitet - bekymringsmeldinger

Innledning

Det vises til dialog knyttet til å få vurdert bekymringsmeldinger om inhabilitet for varaordfører, leder av planutvalget, en vara til kommunestyret og en saksbehandler og møte der det ble reist spørsmål om noen av disse vil være inhabile til å behandle spørsmål om å fjerne en konkret bestemmelse i kommuneplanens samfunnsdel.

Det er opplyst at for den ene politikeren har dennes ektefelle som også er grunneier, inngått avtale med en vindkraftutbygger. Denne situasjonen gjelder ikke bare ektefellen. Det er det også flere andre grunneiere i kommunen som har gjort. Innholdet i disse avtalene er ikke kjent, men det er grunn til å tro, av erfaring at disse avtalene vil gi grunneierne økonomisk gevinst dersom det i fremtiden tillates vindkraftutbygging på deres eiendommer.

I dag har kommuneplanen en bestemmelse om at fornybar energi skal ikke være vindkraft. Bekymringsmeldingene er rest fordi de nevnte personene er grunneiere av eiendom som mulig kan benyttes til vindkraftutbygging. I første omgang er det spørsmål om å få vurdert om disse vil inhabile til å behandle en sak der det er spørsmål om å fjerne eller beholde den aktuelle bestemmelsen i kommuneplanen

Rettsreglene

Det følger av forvaltningsloven § 6, første ledd at: «*En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak*

a. når han selv er part i saken;

b. når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken;

c. når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;

d. når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken be

e. når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for

1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller

2. et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, ful
part i saken.

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.»

I forarbeidene til Ny forvaltningslov - Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven NOU 2019:5 kap 16.1 er uttalt følgende om inhabilitet:

«Inhabilitet er et uttrykk for at det foreligger omstendigheter som gir en særlig og nær tilknytning til saken, slik at vedkommende ikke skal behandle den i forvaltningsorganet. Det betyr ikke at saksbehandleren er uprofesjonell, uetisk eller har gjort noe feil. Det er ikke kritikkverdig å være inhabil så lenge vedkommende lar være å behandle saken. Bare unntaksvis kan noen kritiseres for å ha satt seg i en slik situasjon at vedkommende blir inhabil til å behandle en sak. Det oppstår først en saksbehandlingsfeil når en inhabil saksbehandler har behandlet en sak på tross av at han eller hun var inhabil.

Regler om inhabilitet skal tjene flere formål. For det første skal de legge til rette for materielt riktige og formålstjenlige avgjørelser. Nær tilknytning til saken eller dens parter kan lede til at saksbehandleren lar seg overbevise av den ene sides argumenter uten at det er saklig grunnlag for det, eller behandler den andre siden for hardt. Det kan også lede til at saksbehandleren blir nervøs for at tilknytningen vil påvirke saksbehandlingen, eller at utenforstående skal tro det, og av den grunn behandler saken for forsiktig. Inhabilitetsreglene skal også bidra til å bygge og opprettholde tillit til at forvaltningen treffer sine avgjørelser på saklig og uhildet grunnlag.

Etter § 6 annet ledd kan en person bli inhabil etter en konkret vurdering dersom det foreligger «andre særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet». Loven legger opp til at det skal foretas en bred helhetsvurdering av om personen har en slik tilknytning til en sak eller dens parter at det er egnet til å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet i saken. Ved vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelsen i saken kan medføre «særlig fordel, tap eller ulempe» for personen selv eller noen han eller hun har nær personlig tilknytning til, og om inhabilitetsinnsigelse er blitt reist av noen som er part i saken. Inhabilitetsgrunnene som uten videre leder til inhabilitet, jf. første ledd, kan gi en viss veiledning om hva som fører til inhabilitet etter annet ledd.

Ordlyden i annet ledd viser at to kumulative vilkår må være oppfylt: Det må foreligge «særegne» forhold som er «egnet til å svekke tilliten» til personens upartiskhet. Det er som utgangspunkt ikke aktuelt med inhabilitet i generelle saker eller saker som gjelder en større og ubestemt krets med personer».

Vurdering

Det må anses klart at ingen av de aktuelle er i en slik situasjon at det faller inn under forvaltningsloven § 6, første ledd. Vurderingen må derfor avgjøres etter forvaltningsloven (fvl) § 6, annet ledd.

Spørsmålet er om det foreligger et slikt særegent forhold for disse politikerne som er grunneiere at det gjør dem inhabile til å behandle og avgjøre en sak der spørsmålet blant annet vil være om kommunen skal

beholde eller fjerne bestemmelsen om at fornybare energi ikke skal være vindkraft. Bestemmelsen legger opp til en bred vurdering av den tilknytningen den det er reist inhabilitetsinnsigelse mot har til saken, og om den kan svekke tilliten til at vedkommende behandler saken på en nøytral måte. Det følger av bestemmelsen at det i vurderinga blant anna skal legges vekt på om en avgjørelse i saken kan innebære en «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen han har en nær personlig tilknytning til».

Det stilles ikke mindre strenge krav til folkevalgtes habilitet enn til tjenestemenns habilitet når det gjelder inhabilitet på grunn av private særinteresser.

Innledningsvis skal påpekes at man blir ikke inhabil bare fordi man er grunneier i kommunen til areal som kan være mulig for vindkraftutbygging. Habilitetsspørsmål må knyttes til en konkret sak.

Behandling av kommuneplanen og spørsmål om å beholde eller fjerne en konkret bestemmelse, vil være en konkret sak som kan utløse inhabilitet. Det skal imidlertid mye til for å bli inhabil ved behandling av kommuneplanen. Dette fordi kommuneplanen er en overordnet plan for arealforvaltningen i kommunen og gir i utgangspunktet ikke rettigheter for innbyggerne. Det kan stille seg annerledes når det er tale om å fjerne en bestemmelse som kan utløse en fremtidig rettighet, her rett til å igangsette prosess for å få etablert vindkraftanlegg dersom dette ønskes eller oppnå en avtalt økonomisk gevinst.

Spørsmålet er om det å være grunneier til areal som kan benyttes til vindkraft, i seg selv vil være et slikt særegent forhold at man er å anse som inhabil ved behandlingen av en sak om å beholde eller fjerne bestemmelsen om at fornybar energi ikke skal være vindkraft fordi det kan utløse en økonomisk gevinst. Pr i dag åpner ikke kommuneplanen for at det kan planlegges for vindkraftanlegg uten dispensasjon fra kommuneplanen i henhold til plan og bygningsloven (plb) kap 19.

Det er ikke tvilsomt at fjerning av bestemmelsen i kommuneplanen vil utløse en rett til å kunne planlegge for vindkraftutbygging slik at det kan søkes konsesjon etter energiloven, enten grunneier gjør det selv eller gjennom avtale med en vindkraftutbygger. Det er heller ikke tvilsomt at det vil kunne utløse en økonomisk gevinst. Det er derfor grunn til å tro at politikerne som er grunneiere til et område som er mulig for vindkraftutbygging, har en særlig interesse i å få fjernet bestemmelsen i kommuneplanen som svekker tilliten til deres partiskhet. Dette er et moment som taler for at dette er et særegent forhold som utløser inhabilitet.

Imidlertid vil muligheten til å oppnå økonomisk gevinst ikke bare gjelde for de aktuelle politikerne som er nevnt. Den mulighet vil gjelde alle i kommunen som er grunneiere til arealer som kan egne seg for vindkraftutbygging. Dermed er det en større krets som er i samme situasjon. Det kan tale for at det ikke foreligger en tilstrekkelig særinteresse til at de er inhabile.

Situasjonen kan stille seg annerledes for leder av planutvalget og andre politikere som har gått så langt at de har inngått avtaler med vindkraftutbyggere. Disse har aktivt vist en konkret interesse som strekker seg lengre enn at de bare er grunneiere. For leder av plan utvalget og eventuelt andre politikere som har inngått avtaler med vindkraftutbyggere, er det åpenbart at disse har en særlig interesse i å få opphevet bestemmelsen i kommuneplanen. Dette er et moment som taler i retning av inhabilitet.

Det som svekker situasjonen også for de som har inngått avtaler, er at det skal mye til før en økonomisk gevinst vil materialisere seg. Det er flere prosesser man må igjennom før det vil kunne være mulig å få en økonomisk gevinst.

For det første kreves det en godkjent områdeplan. Det følger av plan og bygningsloven § 12-1, tredje ledd at: «*Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter [energiloven](#) skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de overordnede arealmessige forutsetningene som er relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget.*»

For det andre er det ikke avklart hvilke områder det vil tillates vindkraftutbygging på. Det er heller ikke gitt hvem som vil få godkjent en områdeplan for vindkraftutbygging. Dermed er det svært usikkert om de aktuelle politikerne vil oppnå «en særlig fordel for seg selv eller andre som står de nær».

Dette betyr at selv om bestemmelsen i kommuneplanen vedtas fjernet, er det svært usikkert om disse politikerne vil oppnå en økonomisk gevinst, enten de har en avtale med en utbygger eller ikke. Dette taler for at selv om det å ha en avtale med en utbygger utgjør et særlig forhold, er det svært usikkert om de vil kunne oppnå en økonomisk gevinst. Hvem som på dette stadiet vil kunne få en fordel av at bestemmelsen i kommuneplanen fjernes, er ikke mulig å si noe om. Dette taler mot at vilkårene i fvl § 6, annet ledd er oppfylt.

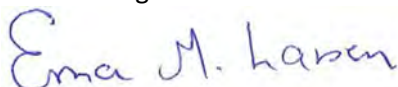
Det må forventes et større engasjement fra disse som har inngått en avtale med utbyggere, enten selv eller andre som står en nær. Det kan i seg selv tilsa inhabilitet. Det som likevel taler imot inhabilitet også for disse politikerne, er at en avtale med en utbygger i seg selv ikke utgjør et særlig forhold fordi de er ikke alene om å ha inngått slike avtaler. Det er, slik jeg har forstått det, flere grunneiere i kommunen som har inngått slike avtaler. Er det mange grunneier som har inngått avtaler, taler dette for at det ikke er særegent forhold.

Når det gjelder saksbehandleren, vil spørsmålet være om denne vil være inhabil til å være med å tilrettelegge saken om fjerning eller beholde bestemmelsen i kommuneplanen. Denne er i samme situasjon som politikerne. Det vil si at vedkommende ikke er å anse som inhabil til å være med å tilrettelegge en slik sak.

Konklusjon:

Totalt sett heller jeg mot at verken politikerne som er grunneiere eller har inngått avtaler selv, eller der noen som står dem nær har inngått avtaler med utbyggere er å anse som inhabile ved behandling av en sak om å fjerne bestemmelsen i kommuneplanen. Dette fordi muligheten til å oppnå gevinst er på dette stadiet for fjern. Konklusjonen er at de aktuelle politikerne er ikke inhabile til å behandle en sak om kommunen skal beholde eller fjerne bestemmelsen i kommuneplanen.

Med vennlig hilsen

Erna M. Larsen
advokat

Telefon: 90 18 35 27

E-post: Erna.Larsen@ks.no

Saksmappe: 2020/273
Sakshandsamar: SLS
Dato: 28.05.2025

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utval	Møtedato
26/25	Rådet for eldre og personar med funksjonsnedsettingar	04.06.2025
25/25	Bygland ungdomsråd	04.06.2025
54/25	Plan, miljø- og ressursutvalet	10.06.2025
46/25	Levekårsutvalet	11.06.2025
57/25	Formannskapet	12.06.2025
70/25	Kommunestyret	19.06.2025

Kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 - vedtaksbehandling

Kommunedirektøren sin innstilling:

Kommunestyret vedtar planforslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036, planID 202201, med heimel i plan- og bygningslova § 11-15.

Planforslaget består av følgjande dokument:

- Planomtale, datert 26.05.2025
- Føresegner og retningslinjer, datert 26.05.2025
- Plankart, datert 26.05.2025
- Temakart
  - Kart 2 Fare snøskred og steinsprang, datert 04.02.2025
  - Kart 3 Fare jord- og flaumskred, datert 04.02.2025
  - Kart 4 Fare flaum, datert 04.02.2025
  - Kart 5 Verna vassdrag, datert 04.02.2025
- Konsekvensutgreiing inkl. risiko- og sårbarheitsanalyse, datert 14.03.2025

Arealrekneskap blir ferdigstilt etter politisk behandling og vedtak.

Følgjande planar blir oppheva ved vedtak av kommuneplanen sin arealdel 2025-2036:

196901	Bruflyt hyttefelt, gnr.54, bnr. 2	197102	Utbyggingsplan for Dalsøyane I og II
196902	Longerakstronda, gnr. 54, bnr. 39	197103	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr.1
197001	Disp.plan for del av Dale 56/3	197104	Skomeneset hyttefelt, gnr. 34 og bnr. 5
197002	Disposisjonsplan for gnr. 54, bnr. 3	197201	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr. 3
197101	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr. 9	197301	Disposisjonsplan for gnr. 67, bnr. 7

197302	Disposisjonsplan for gnr. 4, bnr. 1
197303	Disposisjonsplan for gnr.38 og bnr.1
197401	Disp.plan hyttetomter på 57/7
197701	Stuttstog
197801	Disposisjonsplan for gnr.12, bnr.4
197802	Myklestøylen hytteområde
197901	Åraksbø bustadfelt
197902	Disposisjonsplan for gnr. 43, bnr. 1, Nerhus
198101	Disposisjonsplan for gnr.54. bnr. 4
198401	Røynestøyl
198501	Vassendøya industriområde
200703	Kommunedelplan Frøysnes
201101	Kommuneplan 2011 – 2022
2013001	KDP1 Bygland nord
2013002	KDP2 Bygland sør
2013003	KDP3 Byglandsfjord nord
2013004	KDP4 Byglandsfjord sør
2013005	KDP5 Dalskilen

2013006	KDP6 Frøyarak
2013007	KDP7 Frøysnes
2013008	KDP8 Fånefjell
2013009	KDP9 Grendi
2013010	KDP10 Heggland Tveit Sordal
2013011	KDP11 Horverak Bø
2013012	KDP12 Langeid Granheim
2013013	KDP Lauvdal sør
2013014	KDP14 Lauvdalsodden
2013015	KDP15 Longerak
2013016	KDP16 Ose Austad
2013017	KDP17 Rakkenes friområde
2013018	KDP18 Rakkenes hyttefelt
2013019	KDP19 Sandnes
2013020	KDP20 Skomedal
2013021	KDP21 Strondelene
2013022	KDP22 Åraksbø
2013023	KDP23 Øyane i Byglandsfjorden

Rådet for eldre og personar med funksjonsnedsettingar si handsaming av sak 26/2025 i møte den 04.06.2025:

Handsaming:

Kommunedirektøren si innstilling blei samrøystes vedteken

Uttale/vedtak:

Kommunestyret vedtar planforslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036, planID 202201, med heimel i plan- og bygningslova § 11-15.

Planforslaget består av følgjande dokument:

- Planomtale, datert 26.05.2025
- Føresegner og retningsliner, datert 26.05.2025
- Plankart, datert 26.05.2025
- Temakart
  - Kart 2 Fare snøskred og steinsprang, datert 04.02.2025

- Kart 3 Fare jord- og flaumskred, datert 04.02.2025
- Kart 4 Fare flaum, datert 04.02.2025
- Kart 5 Verna vassdrag, datert 04.02.2025
- Konsekvensutgreiing inkl. risiko- og sårbarheitsanalyse, datert 14.03.2025

Arealrekneskap blir ferdigstilt etter politisk behandling og vedtak.

Følgjande planar blir oppheva ved vedtak av kommuneplanen sin arealdel 2025-2036:

196901	Brufлот hyttefelt, gnr.54, bnr. 2
196902	Longerakstronda, gnr. 54, bnr. 39
197001	Disp.plan for del av Dale 56/3
197002	Disposisjonsplan for gnr. 54, bnr. 3
197101	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr. 9
197102	Utbyggingsplan for Dalsøyane I og II
197103	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr.1
197104	Skomeneset hyttefelt, gnr. 34 og bnr. 5
197201	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr. 3
197301	Disposisjonsplan for gnr. 67, bnr. 7
197302	Disposisjonsplan for gnr. 4, bnr. 1
197303	Disposisjonsplan for gnr.38 og bnr.1
197401	Disp.plan hyttetomter på 57/7
197701	Stuttstog
197801	Disposisjonsplan for gnr.12, bnr.4
197802	Myklestøylen hytteområde
197901	Åraksbø bustadfelt
197902	Disposisjonsplan for gnr. 43, bnr. 1, Nerhus
198101	Disposisjonsplan for gnr.54. bnr. 4
198401	Røynestøyl
198501	Vassendøya industriområde
200703	Kommunedelplan Frøysnes
201101	Kommuneplan 2011 – 2022
2013001	KDP1 Bygland nord
2013002	KDP2 Bygland sør
2013003	KDP3 Byglandsfjord nord
2013004	KDP4 Byglandsfjord sør
2013005	KDP5 Dalskilen
2013006	KDP6 Frøyarak
2013007	KDP7 Frøysnes
2013008	KDP8 Fånefjell

2013009	KDP9 Grendi
2013010	KDP10 Heggland Tveit Sordal
2013011	KDP11 Horverak Bø
2013012	KDP12 Langeid Granheim
2013013	KDP Lauvdal sør
2013014	KDP14 Lauvdalsodden
2013015	KDP15 Longerak
2013016	KDP16 Ose Austad
2013017	KDP17 Rakkenes friområde
2013018	KDP18 Rakkenes hyttefelt
2013019	KDP19 Sandnes
2013020	KDP20 Skomedal
2013021	KDP21 Strondelene
2013022	KDP22 Åraksbø
2013023	KDP23 Øyane i Byglandsfjorden

Bygland ungdomsråd si handsaming av sak 25/2025 i møte den 04.06.2025:

Handsaming:

Sonja orienterte om kommuneplanen sin arealdel som skal opp til vedtak i dei to råda og kommunestyret. Den nye arealplanen vil vere svært CO2-besparande i høve til arealutbygging, samanlikna med den gjeldande planen.

Røysting over kommunedirektøren si innstilling: Samrøystes.

Uttale/vedtak:

Kommunestyret vedtar planforslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036, planID 202201, med heimel i plan- og bygningslova § 11-15.

Planforslaget består av følgjande dokument:

- Planomtale, datert 26.05.2025
- Føresegner og retningslinjer, datert 26.05.2025
- Plankart, datert 26.05.2025
- Temakart
  - Kart 2 Fare snøskred og steinsprang, datert 04.02.2025
  - Kart 3 Fare jord- og flaumskred, datert 04.02.2025
  - Kart 4 Fare flaum, datert 04.02.2025
  - Kart 5 Verna vassdrag, datert 04.02.2025
- Konsekvensutgreiing inkl. risiko- og sårbarheitsanalyse, datert 14.03.2025

Arealrekneskap blir ferdigstilt etter politisk behandling og vedtak.

Følgjande planar blir oppheva ved vedtak av kommuneplanen sin arealdel 2025-2036:

196901	Bruflot hyttfelt, gnr.54, bnr. 2
196902	Longerakstronda, gnr. 54, bnr. 39
197001	Disp.plan for del av Dale 56/3
197002	Disposisjonsplan for gnr. 54, bnr. 3
197101	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr. 9
197102	Utbyggingsplan for Dalsøyane I og II
197103	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr.1
197104	Skomeneset hyttfelt, gnr. 34 og bnr. 5
197201	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr. 3
197301	Disposisjonsplan for gnr. 67, bnr. 7
197302	Disposisjonsplan for gnr. 4, bnr. 1
197303	Disposisjonsplan for gnr.38 og bnr.1
197401	Disp.plan hyttetomter på 57/7
197701	Stuttstog
197801	Disposisjonsplan for gnr.12, bnr.4
197802	Myklestøylen hytteområde
197901	Åraksbø bustadfelt
197902	Disposisjonsplan for gnr. 43, bnr. 1, Nerhus
198101	Disposisjonsplan for gnr.54. bnr. 4
198401	Røynestøyl

198501	Vassendøya industriområde
200703	Kommunedelplan Frøysnes
201101	Kommuneplan 2011 – 2022
2013001	KDP1 Bygland nord
2013002	KDP2 Bygland sør
2013003	KDP3 Byglandsfjord nord
2013004	KDP4 Byglandsfjord sør
2013005	KDP5 Dalskilen
2013006	KDP6 Frøyrak
2013007	KDP7 Frøysnes
2013008	KDP8 Fånefjell
2013009	KDP9 Grendi
2013010	KDP10 Heggland Tveit Sordal
2013011	KDP11 Horverak Bø
2013012	KDP12 Langeid Granheim
2013013	KDP Lauvdal sør
2013014	KDP14 Lauvdalsodden
2013015	KDP15 Longerak
2013016	KDP16 Ose Austad
2013017	KDP17 Rakkenes friområde
2013018	KDP18 Rakkenes hyttefelt
2013019	KDP19 Sandnes
2013020	KDP20 Skomedal
2013021	KDP21 Strondelene
2013022	KDP22 Åraksbø
2013023	KDP23 Øyane i Byglandsfjorden

Plan, miljø- og ressursutvalet si handsaming av sak 54/2025 i møte den 10.06.2025:

Handsaming:

Ingeniør Liv Elin F. Berg frå administrasjonen forlot møtet under gjennomgang av sak a og uttale/kommentar til kommuneplanen sin arealdel då ho er inhabil.

Endringsforslag frå J. K. Hansen (Sp)

Kommunedirektørens innstilling med følgende endringer:

Formålsområdet i plankart KBA04 (Reiårsfossen camping) blir endra til omsynsone der reguleringsplanen framleis skal gjelde jf §11-18 f.

Punkt h under KBA04 (Reiårsfossen camping) endrast til:

Tillating til heving av terreng til sikker byggehøgde vil ikkje bli gitt før ein har revidert reguleringsplan for Reiårsfossen camp, planID 201107, slik at ein sikrar ei heilskapleg utvikling av området, også med tanke på terrengendringar. Krav til tryggleik mot naturfare gjeld for alle tiltak jf. pbl §§ 28-1 og 29-5.

Punkt g under KBA04 (Reiårsfossen camping) fjernast.

For å klargjere når det er plankrav for eksisterande bustad- og fritidsbustadområde blir følgjande endringar gjort i planføresegnene:

1. Fjerne fotnote 1 på side 9.
2. Endre tekst i punkta 3.1.1.1 e, 3.1.2.1 e, g, i, l, o, r og 4.4.1 rad 3 til «For vidare utbygging er det krav om detaljregulering.»

Samrøystes

Forslag frå J. K. Hansen (Sp)

Arealplanen opnast for revidering. PMR er styringsgruppe, og kjem med framlegg til planprogram for kommunestyret.

Samrøystes

Vedtak:

Kommunedirektørens innstilling med følgende endringer:

Formålsomådet i plankart KBA04 (Reiårsfossen camping) blir endra til omsynsone der reguleringsplanen framleis skal gjelde jf §11-18 f.

Punkt h under KBA04 (Reiårsfossen camping) endrast til:

Tillating til heving av terreng til sikker byggehøgde vil ikkje bli gitt før ein har revidert reguleringsplan for Reiårsfossen camp, planID 201107, slik at ein sikrar ei heilskapleg utvikling av området, også med tanke på terrengendringar. Krav til tryggleik mot naturfare gjeld for alle tiltak jf. pbl §§ 28-1 og 29-5.

Punkt g under KBA04 (Reiårsfossen camping) fjernast.

For å klargjere når det er plankrav for eksisterande bustad- og fritidsbustadområde blir følgjande endringar gjort i planføresegnene:

1. Fjerne fotnote 1 på side 9.
2. Endre tekst i punkta 3.1.1.1 e, 3.1.2.1 e, g, i, l, o, r og 4.4.1 rad 3 til «For vidare utbygging er det krav om detaljregulering.»

Arealplanen opnast for revidering. PMR er styringsgruppe, og kjem med framlegg til planprogram for kommunestyret.

Levekårsutvalet si handsaming av sak 46/2025 i møte den 11.06.2025:

Handsaming:

Endringsforslag frå Sp og Ap
Formålsomådet i plankart KBA04 (Reiårsfossen camping) blir endra til omsynsone der reguleringsplanen framleis skal gjelde jf §11-18 f.
Punkt h under KBA04 (Reiårsfossen camping) endrast til:

Tillating til heving av terreng til sikker byggehøgde vil ikkje bli gitt før ein har revidert reguleringsplan for Reiårsfossen camp, planID 201107, slik at ein sikrar ei heilskapleg utvikling av området, også med tanke på terrengendringar. Krav til tryggleik mot naturfare gjeld for alle tiltak jf. pbl §§ 28-1 og 29-5.

Punkt g under KBA04 (Reiårsfossen camping) fjernast.

For å klargjere når det er plankrav for eksisterande bustad- og fritidsbustadområde blir følgjande endringar gjort i planføresegnene:

Fjerne fotnote 1 på side 9.

Endre tekst i punkta 3.1.1.1 e, 3.1.2.1 e, g, i, l, o, r og 4.4.1 rad 3 til «For vidare utbygging er det krav om detaljregulering.»

Samrøystes

Forslag frå Sp og Ap

Arealplanen skal opnast for revidering. PMR er styringsgruppe, og kjem med framlegg til planprogram for kommunestyret.

Samrøystes

Vedtak:

Kommunedirektørens innstilling med følgjande endringar:

Formålsomådet i plankart KBA04 (Reiårsfossen camping) blir endra til omsynsone der reguleringsplanen framleis skal gjelde jf §11-18 f.

Punkt h under KBA04 (Reiårsfossen camping) endrast til:

Tillating til heving av terreng til sikker byggehøgde vil ikkje bli gitt før ein har revidert reguleringsplan for Reiårsfossen camp, planID 201107, slik at ein sikrar ei heilskapleg utvikling av området, også med tanke på terrengendringar. Krav til tryggleik mot naturfare gjeld for alle tiltak jf. pbl §§ 28-1 og 29-5.

Punkt g under KBA04 (Reiårsfossen camping) fjernast.

For å klargjere når det er plankrav for eksisterande bustad- og fritidsbustadområde blir følgjande endringar gjort i planføresegnene:

1. Fjerne fotnote 1 på side 9.
2. Endre tekst i punkta 3.1.1.1 e, 3.1.2.1 e, g, i, l, o, r og 4.4.1 rad 3 til «For vidare utbygging er det krav om detaljregulering.»

Arealplanen skal opnast for revidering. PMR er styringsgruppe, og kjem med framlegg til planprogram for kommunestyret.

Formannskapet si handsaming av sak 57/2025 i møte den 12.06.2025:

Handsaming:

Forslag frå K. Vatsend (H):

Kommunedirektørens innstilling med følgende endringer:

Formålsomådet i plankart KBA04 (Reiårsfossen camping) blir endra til omsynsone der reguleringsplanen framleis skal gjelde jf §11-8f.

Punkt h under KBA04 (Reiårsfossen camping) endrast til: Tillating til heving av terreng til sikker byggehøgde vil ikkje bli gitt før ein har revidert reguleringsplan for Reiårsfossen camp, planID 201107, slik at ein sikrar ei heilskapleg utvikling av området, også med tanke på terrengendringar. Krav til tryggleik mot naturfare gjeld for alle tiltak jf. pbl §§ 28-1 og 29-5.

Punkt g under KBA04 (Reiårsfossen camping) fjernast.

For å klargjere når det er plankrav for eksisterande bustad- og fritidsbustadområde blir følgjande endringar gjort i planføresegnene: 1. Fjerne fotnote 1 på side 9. 2. Endre tekst i punkta 3.1.1.1 e, 3.1.2.1 e, g, i, l, o, r og 4.4.1 rad 3 til «For vidare utbygging er det krav om detaljregulering.»

Arealplanen skal opnast for revidering. PMR er styringsgruppe, og kjem med framlegg til planprogram for kommunestyret.

Samrøystes

Vedtak:

Kommunedirektørens innstilling med følgende endringer:

Formålsomådet i plankart KBA04 (Reiårsfossen camping) blir endra til omsynsone der reguleringsplanen framleis skal gjelde jf §11-8f.

Punkt h under KBA04 (Reiårsfossen camping) endrast til: Tillating til heving av terreng til sikker byggehøgde vil ikkje bli gitt før ein har revidert reguleringsplan for

Reiårsfossen camp, planID 201107, slik at ein sikrar ei heilskapleg utvikling av området, også med tanke på terrengendringar. Krav til tryggleik mot naturfare gjeld for alle tiltak jf. pbl §§ 28-1 og 29-5.

Punkt g under KBA04 (Reiårsfossen camping) fjernast.

For å klargjere når det er plankrav for eksisterande bustad- og fritidsbustadområde blir følgjande endringar gjort i planføresegnene: 1. Fjerne fotnote 1 på side 9. 2. Endre tekst i punkta 3.1.1.1 e, 3.1.2.1 e, g, i, l, o, r og 4.4.1 rad 3 til «For vidare utbygging er det krav om detaljregulering.»

Arealplanen skal opnast for revidering. PMR er styringsgruppe, og kjem med framlegg til planprogram for kommunestyret.

Kommunestyret si handsaming av sak 70/2025 i møte den 19.06.2025:

Handsaming:

Punktvis røysting over innstillinga frå formannskapet:

Habilitet frå K. W. Bygland (PP)
Spør om han er ugild i endringsforslaga, som gjeld Reiersfossen.

Kommunestyre vedtok samrøystes at han var ugild

Punkter
<p>K.W Bygland (H) forlot møtet under handsaming av dette punktet då han er ugild</p> <p>PUNKT 1: Formålsomådet i plankart KBA04 (Reiårsfossen camping) blir endra til omsynsone der reguleringsplanen framleis skal gjelde jf §11-8f. Punkt h under KBA04 (Reiårsfossen camping) endrast til: Tillating til heving av terreng til sikker byggehøgde vil ikkje bli gitt før ein har revidert reguleringsplan for Reiårsfossen camp, planID 201107, slik at ein sikrar ei heilskapleg utvikling av området, også med tanke på terrengendringar. Krav til tryggleik mot naturfare gjeld for alle tiltak jf. pbl §§ 28-1 og 29-5. Punkt g under KBA04 (Reiårsfossen camping) fjernast.</p> <p>Samrøystes</p> <p>K.W Bygland (H) kom inn i møtet att.</p>
<p>PUNKT 2: Arealplanen skal opnast for revidering. PMR er styringsgruppe, og kjem med framlegg til planprogram for kommunestyret.</p> <p>Samrøystes</p>
<p>PUNKT 3: Kommunedirektørens innstilling med vedtekne endringer.</p>

Samrøystes

PUNKT 4: For å klargjere når det er plankrav for eksisterande bustad- og fritidsbustadområde blir følgjande endringar gjort i planføresegnene: 1. Fjerne fotnote 1 på side 9. 2. Endre tekst i punkta 3.1.1.1 e, 3.1.2.1 e, g, i, l, o, r og 4.4.1 rad 3 til «For vidare utbygging er det krav om detaljregulering.»

Samrøystes

Vedtak:

Kommunedirektørens innstilling med følgjende endringer:

Formålsomådet i plankart KBA04 (Reiårsfossen camping) blir endra til omsynsone der reguleringsplanen framleis skal gjelde jf §11-8f.

Punkt h under KBA04 (Reiårsfossen camping) endrast til: Tillating til heving av terreng til sikker byggehøgde vil ikkje bli gitt før ein har revidert reguleringsplan for Reiårsfossen camp, planID 201107, slik at ein sikrar ei heilskapleg utvikling av området, også med tanke på terrengendringar. Krav til tryggleik mot naturfare gjeld for alle tiltak jf. pbl §§ 28-1 og 29-5.

Punkt g under KBA04 (Reiårsfossen camping) fjernast.

For å klargjere når det er plankrav for eksisterande bustad- og fritidsbustadområde blir følgjande endringar gjort i planføresegnene: 1. Fjerne fotnote 1 på side 9. 2. Endre tekst i punkta 3.1.1.1 e, 3.1.2.1 e, g, i, l, o, r og 4.4.1 rad 3 til «For vidare utbygging er det krav om detaljregulering.»

Arealplanen skal opnast for revidering. PMR er styringsgruppe, og kjem med framlegg til planprogram for kommunestyret.

SAKSUTGREIING

Saksvedlegg

- 1 Planomtale KP arealdel 2025_2036
- 2 Føresegner KP arealdel 2025_2036
- 3 Kart 1 Plankart
- 4 Uttalar til 2gongs høyring med vurdering

Saksvedlegg som ligg på heimesida

Store saksvedlegg blir lagt under «Politikk» og «Dokument og linkar til politisk arbeid» på kommunen si nettside www.bygland.kommune.no

Til denne saka er det følgjande slike vedlegg:

- 5 Kart 2 Fare snøskred og steinsprang
- 6 Kart 3 Fare jord og flaumskred
- 7 Kart 4 Fare flaum
- 8 Kart 5 Verna vassdrag
- 9 Konsekvensutgreiing inkl. risiko og sårbarheitsanalyse
- 10 Samanstilling høyringsuttalar til kommuneplanen sin arealdel

Bakgrunn for saka

Revisjon av kommuneplan starta med vedtak av planprogram våren 2019. Planarbeidet med arealdelen starta hausten 2020.

Planforslaget var på 1. gongs høyring i perioden 7. juli – 12. september 2023. Det kom inn 19 uttalar og motsegn til seks område i planen. Motsegnene vart løyst i dialog med Agder fylkeskommune og Statsforvaltaren i Agder som fremma motsegnene. Meklingsprotokollen vart vedtatt av kommunestyret 19. juni 2024 og av fylkesutvalet 27. august 2024.

Plan, miljø og ressursutvalet gjorde vinteren 2024 vedtak om at tre nye formålsområde skulle inn i planen. Jf. plan og bygningslova § 11-15 må endring av arealbruk som ikkje har vore på høyring, tas opp til ny behandling. Det betydde at endringane i planforslaget måtte på 2. gongs høyring.

Ved politisk behandling av vedtak om 2. gongs høyring i kommunestyret vart dei tre nye formålsområda tatt ut av planen, men planen vart likevel sendt på høyring grunna det totale omfanget av endringar i planforslaget. Ved 2. gongs høyring var det berre endringane etter 1. gongs høyring det kunne gis uttale til.

Planforslaget var på 2. gongs høyring i perioden 20. mars – 2. mai 2025. NVE og Reiårsfossen velforeining fekk utsett frist til 9. mai og Statsforvaltaren i Agder fekk utsett frist til 14. mai. Det kom inn 19 uttalar der ingen hadde motsegn.

I løpet av planprosessen har det blitt gjennomført fleire politiske behandlingar og det har vore gjennomført tre høyringar inkl. høyring av planprogram. Det har vore mange dokument og vedlegg, og desse ligg på kommunen si heimeside [Kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 er under arbeid](#).

Formelt grunnlag

Plan- og bygningslova § 11-15 Vedtak av kommuneplan
Plan- og bygningslova § 12-14 Endring og oppheving av reguleringsplan

Vurderingar og konsekvensar

Høyringsuttalar

Mengda uttalar har vore lik i dei to høyringane, men uttalane har vore mindre komplekse ved 2. gongs høyring. Av dei 19 uttalane til 2. gongs høyring, er 13 uttalar til planendring 83 som gjeld endring av arealformål og krav om ny detaljregulering før nye tiltak på Reiårsfossen camping. Representantar frå

administrasjonen og frå PMR hadde dialogmøte med representantar frå Reiårsfossen velforening 22. mai. I etterkant av møtet mottok kommunen konkrete innspel til planforslaget som var sendt på vegne av Reiårsfossen velforening. Det konkrete innspelet har blitt behandla som tilleggsinformasjon til innspel nr 4, og ligg ved i samledokumentet med alle høyringsuttalane.

To av uttalane gjeld Reiårsvatn hyttefelt og formålsgrense mot vassdraget. Reiårsvatn velforening har hatt dialog med tidlegare og nåverande grunneigar både tidlegare i planprosessen og etter høyringsfristen (eigarskifte mai 2025). Nåverande grunneigar har gjort ei vurdering av innspelet frå velforeninga. Denne har blitt behandla som tilleggsinformasjon til innspel nr. 2, og ligg ved i samledokumentet med alle høyringsuttalane.

Høyringsuttalane fordeler seg slik

- 5 frå offentlege myndigheiter/aktørar
- 2 frå velforeningar eller representantar for desse
- 12 frå privatpersonar, utbyggjarar eller representantar for desse

Alle høyringsuttalane ligg ved saka. Sjå vedlegg «*Samanstilling høyringsuttalar til kommuneplanen sin arealde*».

Endringar

Endringane etter 2. gongs høyring består av justering i plankart og føresegner for Reiårsfossen camping og Reiårsvatn hyttefelt. I tillegg er det gjort mindre endringar i føresegnene basert på faglege råd frå regionale mynde. Kommunedirektøren sin vurdering av uttalane er samanstilt i det vedlagte dokumentet «*Uttalar til 2. gongs høyring med vurdering*».

Endringane er spesifisert i **konklusjon** under kommunedirektøren sin vurdering, og dei er lagt inn i planforslaget slik det ligg føre. Endringane som gjeld føresegner og retningslinjer er spesifisert med raud skrift i plandokumentet. Endringa i plankartet gjeld Reiårsfossen camping, arealformål KBA04, og Reiårsvatn hyttefelt, planID 199601.

Konsekvensane av endringane er ikkje av eit slikt omfang at det er behov for ny høyring.

Planomtala har ikkje oppdatert arealrekneskap etter 2. gongs høyring. Den politiske behandlinga kan gi endringar i arealbruk som også kan påverke arealrekneskapen. Arealrekneskapen blir oppdatert etter politisk behandling og vedtak.

Digitalt plankart som syner planforslag inkludert endringar, finn du i denne [kartløysinga](#).

Planar som blir oppheva

Det er gjennomført prosess for oppheving av 21 reguleringsplanar (inkl. disposisjonsplanar) vedtatt etter pbl frå 1965 (planID 196901-198501). Dette er dei eldste gjeldande planane, og dei møter ikkje plan- og bygningslova sine krav til innhald. Grunneigarar og rørte partar er kontakta og har fått moglegheit til å uttale seg. Planane er erstatta med formålsområde og føresegner basert på status i planområdet.

Kommunedelplanane som utgjer strandsoneplanen, er innarbeidd i planforslaget (planID 2013001-2013023), og blir oppheva med dette vedtaket.

Kommunedelplan Frøysnes, planID 200703, vart vedtatt i 2008 for å legge til rette for ny vegtrase. Den vart ikkje realisert og kommunestyret oppheva tidlegare vedtak i saka i møte 03.11.2021, sak 76/21. Men kommunedelplanen vart ikkje tydeleg og formelt oppheva. Dette blir derfor gjort med dette vedtaket.

I tillegg blir gjeldande kommuneplan 2011-2022 (planID 201101) oppheva.

Alle desse planane finn du i planregisteret [arealplaner.no](#).

Følgjande planar blir derfor oppeva ved vedtak av kommuneplanen sin arealdel 2025-2036:

196901	Brufлот hyttefelt, gnr.54, bnr. 2
196902	Longerakstronda, gnr. 54, bnr. 39
197001	Disp.plan for del av Dale 56/3
197002	Disposisjonsplan for gnr. 54, bnr. 3
197101	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr. 9
197102	Utbyggingsplan for Dalsøyane I og II
197103	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr.1
197104	Skomeneset hyttefelt, gnr. 34 og bnr. 5
197201	Disposisjonsplan for gnr. 34, bnr. 3
197301	Disposisjonsplan for gnr. 67, bnr. 7
197302	Disposisjonsplan for gnr. 4, bnr. 1
197303	Disposisjonsplan for gnr.38 og bnr.1
197401	Disp.plan hyttetomter på 57/7
197701	Stuttstog
197801	Disposisjonsplan for gnr.12, bnr.4
197802	Myklestøylen hytteområde
197901	Åraksbø bustadfelt
197902	Disposisjonsplan for gnr. 43, bnr. 1, Nerhus
198101	Disposisjonsplan for gnr.54. bnr. 4
198401	Røynestøyl
198501	Vassendøya industriområde
200703	Kommunedelplan Frøysnes
201101	Kommuneplan 2011 – 2022

2013001	KDP1 Bygland nord
2013002	KDP2 Bygland sør
2013003	KDP3 Byglandsfjord nord
2013004	KDP4 Byglandsfjord sør
2013005	KDP5 Dalskilen
2013006	KDP6 Frøyrak
2013007	KDP7 Frøysnes
2013008	KDP8 Fånefjell
2013009	KDP9 Grendi
2013010	KDP10 Heggland Tveit Sordal
2013011	KDP11 Horverak Bø
2013012	KDP12 Langeid Granheim
2013013	KDP Lauvdal sør
2013014	KDP14 Lauvdalsodden
2013015	KDP15 Longerak
2013016	KDP16 Ose Austad
2013017	KDP17 Rakkenes friområde
2013018	KDP18 Rakkenes hyttefelt
2013019	KDP19 Sandnes
2013020	KDP20 Skomedal
2013021	KDP21 Strondelene
2013022	KDP22 Åraksbø
2013023	KDP23 Øyane i Byglandsfjorden

Konklusjon

Planforslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 er justert etter vurdering av uttalar ved 2. gongs høyring. Kommunedirektøren tilrår at planforslaget blir vedtatt etter plan- og bygningslova § 11-15 med dei endringane som er spesifisert. Ved vedtak av planforslaget blir 21 disposisjonsplanar, 24 kommunedelplanar og kommuneplan 2011-2022 oppheva.

Bygland, 14.05.2025

Kommunedirektør

Saksmappe: 2020/273
Sakshandsamar: SLS
Dato: 24.02.2025

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utval	Møtedato
5/25	Rådet for eldre og personar med funksjonsnedsettingar	03.03.2025
9/25	Bygland ungdomsråd	03.03.2025
21/25	Plan, miljø- og ressursutvalet	04.03.2025
14/25	Levekårsutvalet	05.03.2025
6/25	Administrasjonsutvalet	06.03.2025
19/25	Formannskapet	06.03.2025
30/25	Kommunestyret	13.03.2025

Kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 - 2. gongs høyring

Kommunedirektøren si innstilling:

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Det er endringane i plandokumentata etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Rådet for eldre og funksjonshemma si handsaming av sak 5/2025 i møte den 03.03.2025:

Handsaming:

Kommunedirektøren si innstilling blei samrøystes vedteken

Uttale/vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Det er endringane i plandokumentata etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Bygland ungdomsråd si handsaming av sak 9/2025 i møte den 03.03.2025:

Handsaming:

Fagleiar plan, Sonja Lien Skjevraak orienterte om saka.

Uttale/vedtak:

Ungdomsrådet har ikkje innspel til arealdelen.

Plan, miljø- og ressursutvalet si handsaming av sak 21/2025 i møte den 04.03.2025:

Handsaming:

Endringsforslag frå H
Kommuneplanen sin arealdel blir lagt frem til vedtak for kommunestyret i tråd med løyste motsegn og utan nye arealføremål. Straks etter vedtak i kommunestyret starter kommunedirektøren revidering av KPA med formål å få med endurobane, andre aktuelle arealformål samt LNF spreidd.

Endringsforslag frå Sp og Ap
Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraaksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelser på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Kommunedirektøren si innstilling
Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

VOTERINGAR

Endringsforslag frå H	Fallen
FOR 1	MOT 3
HØGRE (1/1) Anne Eikerapen	ARBEIDARPARTIET (1/1) Finn Håkon Borgi SENERPARTIET (2/2) Jørund Kvaale Hansen Gro Tove Frafjord Sandnes

Endringsforslag frå Sp og Ap	Vedteke
FOR 3	MOT 1
ARBEIDARPARTIET (1/1) Finn Håkon Borgi SENERPARTIET (2/2) Gro Tove Frafjord Sandnes Jørund Kvaale Hansen	HØGRE (1/1) Anne Eikerapen

Kommunedirektøren si innstilling	Fallen
FOR 0	MOT 4
	ARBEIDARPARTIET (1/1) Finn Håkon Borgi SENERPARTIET (2/2) Jørund Kvaale Hansen Gro Tove Frafjord Sandnes HØGRE (1/1) Anne Eikerapen

Vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentleg ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak

av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelsar på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Levekårsutvalet si handsaming av sak 14/2025 i møte den 05.03.2025:

Handsaming:

FORSLAG

Kommunedirektøren si innstilling
Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentleg ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Endringsforslag frå H
Kommuneplanen sin arealplan blir lagt frem til vedtak for kommunestyret i tråd med løyste motsegn og utan nye arealføremål. Straks etter vedtak i kommunestyre starter kommune direktøren revidering av KPA med formål å ta med endurobanen, andre aktuelle areal formål samt LNF spreidd.

Forslag frå Ap og Sp
Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentleg ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelsar på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

VOTERINGAR

Forslag frå Ap og Sp mot Endringsforslag frå H	Forslag frå Ap og Sp
--	----------------------

Forslag frå Ap og Sp 3	Endringsforslag frå H 1
ARBEIDERPARTIET (2/2) May Britt Stenjør Anne Løyland SENTERPARTIET (1/1) Emil Simonstad Knutsen	HØGRE (1/1) Aslaug Simonstad Stije

Kommunedirektøren si innstilling	Fallen
FOR 0	MOT 4
	SENTERPARTIET (1/1) Emil Simonstad Knutsen HØGRE (1/1) Aslaug Simonstad Stije ARBEIDERPARTIET (2/2) May Britt Stenjør Anne Løyland

Vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentleg ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelser på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Administrasjonsutvalet si handsaming av sak 6/2025 i møte den 06.03.2025:

Handsaming:

Tilleggsforslag frå H

Kommuneplanen sin arealdel blir lagt frem til vedtak for kommunestyret i tråd med løyste motsegn og utan nye arealføremål.

Straks etter vedtak i kommunestyret starter kommunedirektøren revidering av KPA med formål å få med endurobane, andre aktuelle arealformål samt LNF spreidd.

Forslag frå Sp og Ap

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelsar på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Røysting over tilleggsframlegget frå Høgre mot framlegget frå SP/AP:

Tilleggsforslag frå H mot Forslag frå Sp og Ap	Forslag frå Sp og Ap
Tilleggsforslag frå H 2	Forslag frå Sp og Ap 5
HØGRE (2/2) Kjell Rune Heia Anne Eikerapen	SENERPARTIET (1/1) Jørund Kvaale Hansen ARBEIDERPARTIET (1/1) May Britt Stenjør TILLITSVALGT (1/1) Gunnstein Attestog (sett manuelt av Jorunn Sørлие Tveiten) ARBEIDARPARTIET (1/1) Runar Flåt Granheim TILITSVALGT (1/1) Herborg Nyhaven (sett manuelt av Jorunn Sørлие Tveiten)

Vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelser på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Formannskapet si handsaming av sak 19/2025 i møte den 06.03.2025:

Handsaming:

Endringsforslag frå H
Kommuneplanen sin arealdel blir lagt frem til vedtak for kommunestyret i tråd med løyste motsegn og utan nye arealføremål. Straks etter vedtak i kommunestyret starter kommunedirektøren revidering av KPA med formål å få med endurobane, andre aktuelle arealformål samt LNF spreidd.

Forslag frå Sp og Ap
Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelser på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Endringsforslag frå H mot Forslag frå Sp og Ap	Forslag frå Sp og Ap
Endringsforslag frå H 2	Forslag frå Sp og Ap 3

HØGRE (2/2)	ARBEIDERPARTIET (1/1)
Anne Eikerapen	May Britt Stenjør
Kjell Rune Heia	SENERPARTIET (1/1)
	Jørund Kvaale Hansen
	ARBEIDARPARTIET (1/1)
	Runar Flåt Granheim

Vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelser på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Kommunestyret si handsaming av sak 30/2025 i møte den 13.03.2025:

Handsaming:

Habilitet frå K. W. Bygland (PP)
Ein ber om ei vurdering av habilitet i høve saka. Årsak: han er nabo til Endurobanen. Ein bed samstundes om at framlegget frå Høgre ikkje blir sett opp mot innstillinga under votering.
Votering: Knut William Bygland blei samrøystes vedteken som gild.

Tilleggsforslag frå H
Straks etter vedtak i kommunestyret etter 2. gongs høyring starter kommunedirektøren revidering av KPA med formål å få med LNF-spredd og andre aktuelle arealformål.

Røysting over formannskapet si innstilling: Samrøystes

Røysting over tilleggsframlegget frå høgre: Samrøystes

Vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på 2. gongs høyring og lagt ut til offentlig ettersyn i medhald av plan- og bygningslova § 11-14. Med unntak av område for endurobane ved Nesmoen, område for solkraft Skjevraksnuten og solkraft ved Lyngnes, som vert teken ut etter innspel frå regionalt planforum om at det vil komme innsigelsar på desse områda. Det er endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til.

Straks etter vedtak i kommunestyret etter 2. gongs høyring starter kommunedirektøren revidering av KPA med formål å få med LNF-spredd og andre aktuelle arealformål.

SAKSUTGREIING

Saksvedlegg

Kommuneplanen sin arealdel består av planomtale (vedlegg 1), planføresegner (vedlegg 2) og plankart (vedlegg 3) med tilhøyrande temakart (vedlegg 7-10). Det er desse dokumenta saman med konsekvensutgreiing med risiko- og sårbarheitsanalyse (vedlegg 6) som blir lagt ut på høyring og offentlig ettersyn. Andre vedlegg i saka er underlagsdokument.

- 1 Planomtale KP arealdel 2025_2036 2gongs høyring
- 2 Føresegner KP arealdel 2025_2036 2gongs høyring
- 3 Kart 1 Plankart
- 4 Endringar i plandokumenta til 2gongs høyring
- 5 Spesifisering av endringar til 2gongs høyring

Saksvedlegg som ligg på heimesida

Store saksvedlegg blir lagt under «Politikk og innsyn» og «[Vedlegg og presentasjonar til politiske møte](#)» på kommunen si nettside www.bygland.kommune.no

Til denne saka er det følgjande slike vedlegg:

- 6 Konsekvensutgreiing inkl. risiko- og sårbarheitsanalyse (jp 293)

Temakart:

- 7 Kart 2 Fare snøskred og steinsprang (jp 296)
- 8 Kart 3 Fare jord- og flaumskred (jp 296)
- 9 Kart 4 Fare flaum (jp 296)
- 10 Kart 5 Verna vassdrag (jp 296)

Saksframlegg og saksprotokoll til:

- 11 Behandling av uttalar etter 1. gongs høyring av kommuneplanen sin arealdel (03.10.23, sak 82/23) (jp 226)
- 12 Endringar i forslag til kommuneplanen sin arealdel etter 1. gongs høyring (27.02.24, sak 20/24) (jp 270)
- 13 Vedtak av meklingsresultat av kommuneplanen sin arealdel (19.06.24, sak 54/24) (jp 267)

Bakgrunn for saka

Hausten 2020 vart det sett i gang arbeid med å revidere kommuneplanen sin arealdel. Planforslag var på 1. gongs høyring i perioden 07.07-12.09.2023. Det kom inn 19 uttalar og motsegn til seks område i planen. Plan, miljø og ressursutvalet gjorde vinteren 2024 vedtak om at tre nye formålsområde skulle inn i planen. Jf. plan- og bygningslova § 11-15 må endring av arealbruk som ikkje har vore på høyring, tas opp til ny behandling. Det betyr at endringane i planforslaget må ut på 2. gongs høyring.

Formelt grunnlag

Plan- og bygningslova §§ 5-2 (høyring og offentleg ettersyn), 11-14 (høyring av planforslag) og 11-15 (vedtak av kommuneplan).

VURDERINGAR OG KONSEKVEN SAR

Føringar for planarbeidet

Kommuneplanen sin arealdel skal ta utgangspunkt i vedtatt planstrategi og planprogrammet for revisjonen. Planen skal også henge saman med det plangrunnlaget kommunen har frå før. Den skal bygge på samfunnsdelen og følge opp mål og strategiar som er vedtatt der. Denne koplinga er viktig for å sikre at den langsiktige arealpolitikken blir sett i samanheng med utviklinga på andre område i samfunnet.

Politiske behandlingar etter 1. gongs høyring

Forslag til kommuneplanen sin arealdel var på 1. gongs høyring i perioden 7. juli – 12. september 2023. Det kom inn 19 uttalar inkl. motsegn til 5 område. Motsegna kom frå Agder fylkeskommune og Statsforvaltaren i Agder. Uttalane vart vurdert og behandla av plan, miljø og ressursutvalet i møte 3. oktober i sak 82/23.

Kommunedirektøren la fram sak med anbefaling om å løyse motsegnene og vidare ferdigstille og vedta planen utan nye formålsområde. Dette vart behandla av plan, miljø og ressursutvalet i møte 27. februar 2024, sak 20/24. Utvalet gjorde vedtak i saka om å legge inn tre nye formålsområde i planforslaget:

- område for motorsport på Nesmoen
- område for solkraft på Lyngnes
- område for solkraft på Skjevraak

Jf. plan- og bygningslova § 11-15 må endring av arealbruk som ikkje har vore på høyring, tas opp til ny behandling. Nye formålsområde betyr derfor at planforslaget må ut på 2. gongs høyring.

Etter dialogmøte og meklingsmøte med Agder fylkeskommune og Statsforvaltaren i Agder vart dei motsegnene løyst, og meklingsresultatet vart vedtatt av kommunestyret i møte 19. juni 2024 i sak 54/24.

Sjå dei vedlagte saksprotokollane for meir informasjon om dei politisk behandlingane og vedtaka.

Planarbeid fram mot 2. gongs høyring

Det er gjort endringar i plandokumenta basert på behandling av uttalane frå 1. gongs høyring, meklingsresultatet, innspel frå styringsgruppa og frå administrasjonen. Dei tre områda som vart vedtatt tatt med, er lagt inn i planforslaget.

Planprosessen så langt med plandokument frå 1. gongs høyring, ligg på [her](#) på heimesida.

Tida etter 1. gongs høyring er nytta til forbetring av forslag til føresegner spesielt og til oppdatering av temakarta for naturfare. Det er derfor gjort ein del endringar av større og mindre grad i plandokumenta med mål enda betre til rettelegging for ønska utvikling.

Endringane er samanstillt i desse to dokumenta:

Vedlegg 4 Endringar i plandokumenta til 2. gongs høyring

→ Oversikt over alle innspel, vurdering av desse og forslag til endring

Vedlegg 5 Spesifisering av endringar til 2. gongs høyring

→ Syner endringane i føresegner og plankart frå 1. gongs høyring til 2. gongs høyring

Kartløyising som syner planforslaget, finn de [her](#).

Avgrensing av høyringa

Det er berre endringane i plandokumenta etter 1. gongs høyring det kan gis uttale til ved 2. gongs høyring. Det som ikkje er endra, ligg fast i tråd med plandokumenta som var på 1. gongs høyring. Dokumentet «Endringar i plandokumenta til 2. gongs høyring», ligg til grunn for kva det kan gis uttale til.

Vidare prosess

Høyring og offentleg ettersyn er planlagt med frist i starten av mai 2025. Sluttbehandling av kommuneplanen sin arealdel er avhengig av omfanget av innspel i høyringsperioden og behov for endringar, men målsettinga er at endeleg planvedtak kan bli gjort før sommaren 2025.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at forslag til kommuneplanen sin arealdel 2025-2036 blir sendt på høyring og lagt ut til offentleg ettersyn med avgrensing av høyringa til endringane som er gjort i plandokumenta etter 1. gongs høyring.

Bygland, 17.02.2025

Kommunedirektør

Saksmappe: 2020/273
Sakshandsamar: SLS
Dato: 19.02.2024

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utval	Møtedato
20/24	Plan, miljø- og ressursutvalet	27.02.2024

Endringar i forslag til kommuneplanen sin arealdel etter 1. gongs høyring

Kommunedirektøren si innstilling:

Plan-, miljø- og ressursutvalet vedtar at motsegnene blir løyst, og at kommuneplanen sin arealdel blir lagt fram til vedtak for kommunestyret utan nye arealformål.

Tidlegare vedtak i sak 82/23 pkt. 1 blir oppheva.

Plan, miljø- og ressursutvalet si handsaming av sak 20/2024 i møte den 27.02.2024:

Handsaming:

Framlegg frå Jørund Kvaale Hansen (AP/SP):

Følgande innspel til arealplanen vert lagt til arealplanen:

- Endurobane ved Nesmoen
- Solkraftverk ved Skjevraksnuten
- Solkraftverk ved Lyngnes

Administrasjonen tek initiativ til dialogmøte med enduroklubben for å sjå på muligheter for å avgrense størrelsen på området og meir detaljert konkretisering av prosjektet. Arealplanen inkludert desse tre områda sendast ut til 2. gongs høyring.

Framlegg frå Anne Eikerapen (H):

Som kommunedirektøren sitt forslag med dette tillegget:

Straks etter vedtak i kommunestyret starter kommunedirektøren revidering av KPA med formål å få med endurobane og LNF spreidd i ny KPA.

AP/SP sitt framlegg opp mot Høgre sitt framlegg: AP/SP sitt framlegg fekk flest røyster. 2 røysta mot (H).

Røysting over AP/SP opp mot kommunedirektøren sitt framlegg: AP/SP sitt framlegg blei vedteke mot to røyster (H).

På slutten av møtet kom det ei mindretallsanke frå representantane i Høgre: «Bygland Høgre bed om at sak 20/24 blir løfta til kommunestyret.»

Vedtak:

Følgande innspel til arealplanen vert lagt til arealplanen:

- Endurobane ved Nesmoen
- Solkraftverk ved Skjevraksnuten
- Solkraftverk ved Lyngnes

Administrasjonen tek initiativ til dialogmøte med enduroklubben for å sjå på muligheter for å avgrense størrelsen på området og meir detaljert konkretisering av prosjektet. Arealplanen inkludert desse tre områda sendast ut til 2. gongs høyring.

SAKSUTGREIING

Saksvedlegg

Saksvedlegg som ligg på heimesida

Store saksvedlegg blir lagt under «Politikk» og «Dokument og linkar til politisk arbeid» på kommunen si nettside www.bygland.kommune.no

Til denne saka er det følgjande slike vedlegg:

Ingen

Bakgrunn for saka

Planforslaget har vore på 1. gongs høyring, og det førre utvalet gjorde vedtak på sine vurderingar i sak 82/23. Nytt plan, ressurs og miljøutval har overtatt som styringsgruppe for revidering av kommuneplanen sin arealdel, og skal gjere sine vurderingar av det vidare planarbeidet. Agder fylkeskommune fremma motsegn til tre område og Statsforvaltaren i Agder fremma motsegn til fire område. To av motsegna er samanfallande.

Formelt grunnlag

Plan- og bygningslova §§ 11-5.

Vurderingar og konsekvensar

Plan, miljø og ressursutvalet hadde eit arbeidsmøte saman med administrasjonen 20.01.2024 der omfang av endringar i planforslaget basert på tidlegare vedtak i PMR, vart drøfta. I tillegg vart konsekvensar av å utgreie LNF spreidd bustad/fritidsbustad i planarbeidet, drøfta. Drøftingane ligg til grunn for det vidare planarbeidet.

Nye arealformål i planforslaget

Endra bruk av areal i planen utløyser behov for 2. gongs høyring jf. pbl § 11-15. Her står det i første ledd andre punktum at:

“Dersom kommunestyret vil treffe vedtak om kommuneplanens arealdel som medfører en bruk av arealer som ikke har vært gjenstand for høring under planbehandlingen, må de deler av planen som ønskes endret, tas opp til ny behandling.”

Dersom det tas inn nye formål med krav om konsekvensutgreiing, så må administrasjonen utarbeide det. Det vil gjelde dersom LNF spreidd bustad blir tatt inn i planarbeidet. Ved å innarbeide LNF spreidd bustad, vil planen legge til rette for enklare saksbehandling og auka forutsigbarheit. Det vil også føre til at vedtak av arealplanen med sine avklarte arealendringar, blir utsett med anslagsvis eit år.

Dersom det ikkje tas inn nye arealformål i planforslaget, vil planen med mindre endringar som justering av føresegner og retting av plantekniske feil, gå til vedtak i kommunestyret i løpet av våren 2024.

Dersom nye arealformål tas med i planforslaget til 2. gongs høyring og det kjem motsegn til områda, kan planen bli vedtatt utan rettsverknad for område med motsegn.

Dialog om motsegner

Det er gjennomført dialogmøte med Agder fylkeskommune og Statsforvaltaren i Agder gjeldande motsegnene dei har til planforslaget. Det blir mekling med begge partane for å løyse motsegnene, før planen blir lagt fram til vedtak.

Kommunestyret gjer vedtak om konklusjon på motsegnene i eiga sak, og vedtaket blir sendt til planutvalet i fylkeskommunen slik at dei kan gjere sitt vedtak.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at forslaget til kommuneplanen sin arealdel blir ferdigstilt og vedtatt utan nye formålsområde. Vurdering av ny revisjon av arealdelen blir gjort etter at samfunnsdelen er vedtatt for å ta omsyn til eventuelle føringar frå denne. Ny revisjon må gjerne ha fokus på utvald tematikk som LNF spreidd og fornybar energi.

Dersom plan, miljø og ressursutvalet følgjer kommunedirektøren si innstilling blir vedtak i sak 82/23 pkt. 1 oppheva.

Vedtak i sak 82/23:

1. Styringsgruppa for KPA tilrår at innspelet om å take med forslag om Endurobane i komande KPA blir imøtekommen. Dette inneber at KPA må leggjast ut på ny høyring. Som konsekvens av dette tilrår Styringsgruppa at ny styringsgruppe og PMR - utval vurderer om det er aktuelt å samstundes take inn fleire tema i ny høyring. Aktuell

tematikk vil kunne vere å sjå på moglegheitene for å avsetje meir areal i kategorien «LNF – spreidd» i ny KPA.

2. Innspel 214 pkt 3 og innspel 222 pkt 3 går vidare til mekling. Seint innkome innspel om tilbakeføring av område til LNF for eigedom 30/2 på Haugemonen, blir innarbeidd i planforslaget.

Bygland, 14.02.2024

Kommunedirektør

Saksmappe: 2020/273
Sakshandsamar: SLS
Dato: 28.09.2023

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
82/23	Plan, miljø- og ressursutvalet	03.10.2023

Behandling av uttalar etter 1. gongs høyring av kommuneplanen sin arealdel

Kommunedirektøren si innstilling:

Saka blir lagt fram utan innstilling.

Plan, miljø- og ressursutvalet si handsaming av sak 82/2023 i møte den 03.10.2023:

Handsaming:

Innstilling frå styringsgruppa:

1. *Styringsgruppa for KPA tilrår at innspelet om å take med forslag om Endurobane i komande KPA blir imøtekomen. Dette inneber at KPA må leggjast ut på ny høyring. Som konsekvens av dette tilrår Styringsgruppa at ny styringsgruppe og PMR - utval vurderer om det er aktuelt å samstundes take inn fleire tema i ny høyring. Aktuell tematikk vil kunne vere å sjå på moglegheitene for å avsetje meir areal i kategorien «LNF – spreidd» i ny KPA.*
2. *Innspel 214 pkt 3 og innspel 222 pkt 3 går vidare til mekling. Seint innkome innspel om tilbakeføring av område til LNF for eigedom 30/2 på Haugemonen, blir innarbeidd i planforslaget.*

PMR slutta seg samrøystes over forslaget til styringsgruppa

Vedtak:

1. Styringsgruppa for KPA tilrår at innspelet om å take med forslag om Endurobane i komande KPA blir imøtekomen. Dette inneber at KPA må leggjast ut på ny høyring. Som konsekvens av dette tilrår Styringsgruppa at ny styringsgruppe og PMR - utval vurderer om det er aktuelt å samstundes take inn fleire tema i ny høyring. Aktuell tematikk vil kunne vere å sjå på moglegheitene for å avsetje meir areal i kategorien «LNF – spreidd» i ny KPA
2. Innspel 214 pkt 3 og innspel 222 pkt 3 går vidare til mekling. Seint innkome innspel om tilbakeføring av område til LNF for eigedom 30/2 på Haugemonen, blir innarbeidd i planforslaget.

SAKSUTGREIING

Saksvedlegg

Saksvedlegg som ligg på heimesida

Store saksvedlegg blir lagt under «Politikk» og «Dokument og linkar til politisk arbeid» på kommunen si nettside www.bygland.kommune.no

Til denne saka er det følgjande slike vedlegg:

Ingen

Bakgrunn for saka

Forslag til kommuneplanen sin arealdel 2023-2035 vart lagt til offentleg høyring og ettersyn i perioden 07.07 -12.09.23. Det vart gitt utsett høyringsfrist til fire høyringsinstansar med siste frist 28.09.23. Det kom inn 19 uttalar. Agder fylkeskommune fremma motsegn til seks område og Statsforvaltaren i Agder fremma motsegn til fire område. Fire av motsegnene er samanfallande for dei to mynda.

Formelt grunnlag

Plan- og bygningslova §§ 5-2 og 5-4.

Vurderingar og konsekvensar

Styringsgruppa gjekk gjennom høyringsuttalane i møte 25.09.2023. Tabell 1 syner ei samanstilling av alle uttalane med styringsgruppa sine vurderingar. Styringsgruppa ønska å gjere ei vurdering av uttale 171 i dei respektive medlemsgruppene. Det manglar difor vurdering av denne. Konklusjonen her vil påverke vidare behandling av kommuneplanen sin arealdel.

Tabell 1: Høyringsuttalar med styringsgruppa sine vurderingar i møte 25.09.2023

JP	Innspel	Styringsgruppa for KPA si vurdering
171	Bygland IL motorsport gbnr. 35/2	
1	Enduro-område på Nesmoen – kommentarar til konklusjonen i KU.	Partia gjer ei vurdering i medlemsmøte. Konklusjon 3. oktober i ekstra PMR.
189	Kristin Straume	
1	Legge til rette for store tomter (>3 mål) – dyrke eigen mat/beredskap.	Fokus på eigenberedskap er viktig, og romslege tomter kan vere eit ønskje frå tilflyttarar. Dersom kommunen ved ein seinare revisjon vil ha LNF spreidd bustad som tema, så vil dette vere eit godt innspel i det arbeidet. Arealrekneskapen syner ein antatt planreserve for bustadområde på 432 daa. Det er mogleg å legge til rette for større tomter i desse areala.

Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.		
192	Gunnar Harstad gbnr. 1/7	
1	Område til kjernekraftverk. Innspel om nytt arealformål.	Energikommisjonen leverte sin NOU (Mer av alt – raskere) 2. februar i år. Fleirtalet i kommisjonen tilrår ei auke i fornybar kraftproduksjon frå vasskraft, vindkraft, havvind og solkraft. Det er 40 kommunar i Noreg som har danna ei interesseforeining for kjernekraft. Det er formelt mogleg å etablere kjernekraftverk i Noreg, men det er ikkje utvikla detaljert regelverk for kommersielle kjernekraftverk. Kjernekraft er ikkje fornybar energi, men er ofte sett på som svært rein grunna låge CO2-utslepp. Styringsgruppa vel å ikkje ta inn nye byggeområde i planen. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
193	Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane (SVR)	
1	Ingen spesielle merknadar til planforslaget.	-
2	Oppmoding om å prioritere Sti- og løypeplanen.	Blir følgd opp av administrasjonen.
194	Gro Tove Sandnes gbnr. 32/4	
1	Nytt arealformål 4-6 bustader langs fjorden.	Sandnes har eit flott kulturlandskap som er viktig å ta i vare. Området som er foreslått til bustader langs fjorden, ligg tett opp til dyrka mark. Dersom kommunen ved ein seinare revisjon vil ha LNF spreidd bustad som tema, så vil dette vere naturleg å sjå på Sandnes i det arbeidet. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
2	Nytt arealformål fritidsbustader ved gamle Vikli.	Styringsgruppa vel å ikkje ta inn nye byggeområde i planen. Initiativet er positivt, og kan eventuelt bli vurdert gjennom ein dispensasjonssøknad. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
3	Endre foreslått bustadområde nord for Sandnes (KU98) til kombinert bustad/ fritidsbustad.	Behalde området som bustadområde grunna mogleg konflikt mellom fritidsbustad/bustad. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
195	Margit Løyland	
1	Forslag om å flytte bustadområde nord for Årdal kyrkje til oversida av område avsett til utviding av kyrkjegarden grunna flaumfare og nærleik til rv9.	Bustadområdet nord for Årdal kyrkje ligg i flaumutsett område. Det er krav i planføresegnene om at nødvendige sikringstiltak mot flaum skal vere gjennomført før utbygging av området. Detaljregulering vil ta i vare nærleik til rv9 og gode butilhøve. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
2	Krysset rv9/Hovstadvegen er uoversikleg og dårlege parkeringstilhøve for Årdal kyrkje.	Ei utbetring av krysset og parkeringstilhøva er eit godt innspel. Det vil vere på eit meir detaljert nivå enn på kommuneplannivå, og i samarbeid med Statens vegvesen og Agder fylkeskommune. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
196	Direktoratet for mineralforvaltning	
1	Mineralressursar manglar i KU, manglar behovsvurdering av masseuttaka og vurdering av eigna plassering.	Blir følgd opp av administrasjonen.

202	Geir Skjevraak	
1	Solcellekraft på vestheia -kommentar til at områda vart tatt ut og til pol. behandling.	Styringsgruppa ønskjer ikkje å ta inn att formålsområdet grunna at prosjektet er lagt til eit INON-område, og at det ikkje er ønska utvikling i Bygland kommune. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
207	Mattilsynet	
1	Vurdere drikkevassforsyninga som kritisk infrastruktur.	Blir følgd opp av administrasjonen.
2	Fjerne tiltaka som kan ha konsekvensar for forsyninga av drikkevavn, alternativt innarbeide konkrete omsynssoneføresegner som sikrar at omsyn til drikkevavn blir ivaretatt dersom tiltaka blir gjennomført.	Blir følgd opp av administrasjonen.
206	Torbjørn Hagen gbnr. 31/1, 31/16, 31/18	
1	Ønskjer vidareføring av fritidsbustadområde frå gjeldande plan.	Blir følgd opp av administrasjonen.
205	Tarald Simonstad Kvaale gbnr. 46/5	
1	Nytt bustadområde på ca. 20 daa, med moglegheit for å skilje ut fleire tomter.	Styringsgruppa vel å ikkje ta inn nye byggeområde i planen. Initiativet er positivt, og kan eventuelt bli vurdert gjennom ein dispensasjonssøknad.
212	Reiårsvatn velforening v. Helge Forsdal	
1	Tydeleggjering av når kommuneplanen gjeld framfor reguleringsplanen sine føresegner.	Blir følgd opp av administrasjonen.
2	Ønskje om tydeleggjering av byggegrense for bygde og regulerte område.	Blir følgd opp av administrasjonen.
211	Statens vegvesen	
1	Nesmoen NÆ04 og NÆ06 – rekkefølgekrav om g/s-veg.	Styringsgruppa ønskjer ikkje legge inn rekkefølgekrav om g/s-veg for NÆ04 og NÆ06.
2	Vektlegging på 50 m byggegrense for næringsområda NÆ04 og NÆ06 for å sikre trafikktryggleiken.	Blir følgd opp av administrasjonen.
209	Torhild Austad m. fleire	
1	Planomtale – endre kap.4 til <u>Natur</u> , klima og miljø.	Kapittelindelinga i planomtala speglar dei tre gjennomgåande perspektiva i samfunnsdelen der klima og miljø er det eine perspektivet. Samfunnsdelen skal ligge til grunn for utarbeiding av arealdelen. Det har vore ei målsetting å kople dei to delane av kommuneplanen godt saman gjennom tematikk og bruk av omgrep. Vi meiner perspektivet klima og miljø tar godt i vare natur i arealdelen. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
210	Nei til vindkraft i Setesdal	

1	Syner til planomtalen sitt kap. 5.1 og at det i føresegnene er opna opp for etablering av vindturbinar på bakken i bustadområde.	Bruke omgrepet gardsmølle i staden for vindturbin i planomtala pkt. 5.1 og i føresegna pkt. 3.1.1.1 b).
2	Manglande opning for andre energikjelder enn vatn, vind og sol.	Det er dei tre energikjeldene vind, vatn og sol som er mest brukt til småskala energiproduksjon. Innspelet blir ikkje tatt inn i planforslaget.
213 Villreinnemnda for Setesdalsområdet		
1	Retningslinene bør vere meir utfyllande og spesifikke slik dei er i Heiplanen.	Positive til å la føresegnene vere som dei er. Blir følgd opp av administrasjonen.
2	Anbefaler at arbeidet med sti- og løypeplanen blir gitt stor prioritet.	Blir følgd opp av administrasjonen.
214 Agder fylkeskommune (fylkeskommunedirektøren si innstilling)		
Motsegn til seks område: (1-5) Omsyn til vern av dyrka mark (6) Omsyn til samordna bustad-, areal- og transportplanlegging		
1	Vassend B04 (69/344 og 69/345)	Ønskjer å behalde området vidare med grunngeving i sak 11/390 <i>Søknad om deling av eigedom gbnr. 69/116.</i> Går vidare til mekling.
2	Sandnes B03 (32/4)	Ønskjer å ha med området vidare. Behalde formål bustadområde for å unngå konflikt bustad/fritidsbustad. Går vidare til mekling.
3	Frøysnes B05 (18/7 og 18/10)	Ta området ut av planen i samsvar med motsegn frå Statsforvaltaren i Agder og Agder fylkeskommune. Motsegna blir tatt til følgje.
4	Austadneset KBA01 (13/5)	Ønskjer å ha med området vidare. Oppmoding om å sjå på rekneskap for dyrka mark eventuelt korleis det kan vere ein del av utviklinga av området. Går vidare til mekling.
5	Bø NÆ02 (66/2)	Ønskjer å behalde formålsområdet, men kan sjå på storleiken. Oppmoding om dialog med grunneigar om ev. avgrensing av området. Oppmoding om å vurdere kravet om reguleringsplan. Går vidare til mekling.
6	Grendi B01 (58/1 og 58/5)	Ønskjer å legge til rette for nyetableringar i Grendi. Dersom kommunen ved ein seinare revisjon vil ha LNF spreidd bustad som tema, så vil dette vere naturleg å sjå på Grendi i det arbeidet. Går vidare til mekling.
Faglege råd:		
7	Vurdere formål til byggeområda B07 og NÆ05 (69/3) pga. avstand til sentrum og uheldig kombinasjon bustad- og næringsområde.	Ta ut bustadområde B07 grunna mogleg konflikt med næringsområde. Området blir tilbakeført til LNF-formål. Fokus på bustadutvikling nærmare sentrum.
8	Vurdere å fjerne plankrav for små byggeområde med mindre tiltak.	Styringsgruppa er positiv til at administrasjonen vurderer dette. Blir følgd opp av administrasjonen.

9	Sjekke byggeområde som manglar i plankartet.	Blir følgd opp av administrasjonen.
10	Vurdere små bustadområde til LNF spreidd bustad.	Endring av formål til LNF spreidd bustad blir ikkje prioritert i denne omgang.
11	Utvide føresegna med føringar for viktige interesser som dyrka mark, barn og unge sine interesser, interesser langs vassdrag og friluftinteresser for framtidige byggeområde.	Blir følgd opp av administrasjonen.
Merknadar til føresegnene:		
12	<u>Forvaltning vatn</u> – manglande vurdering av arealinnspele etter §12 i vassforskrifta	Blir følgd opp av administrasjonen.
13	<u>Barn og unge sine interesser</u> – uheldig kombinasjon i KBA03 (36/5 og 36/29).	Inngå i reguleringsarbeid for Bygland sentrum. Viktig å ta i vare dei mjuke trafikantane. Formålsområdet ligg som det er i planen.
14	<u>Klimaendring og klimatilpassing</u> – vurdere utbyggingsområde med naturfare.	Blir følgd opp av administrasjonen.
15	<u>Friluftsliv og rekreasjon</u> – oppfølging av dette i sti- og løypeplanen. - kombinasjon skytebane og klatreområde; støykonflikt.	Blir følgd opp av administrasjonen.
16	<u>Villrein</u> – innarbeide retningslinene frå Heiplanen i føresegna.	Positive til å la føresegnene vere som dei er. Blir følgd opp av administrasjonen.
17	<u>Innlandsfiske/fysiske tiltak i vassdrag</u> – påminning om at fysiske tiltak i vassdrag må bli avklart etter ulike særlovverk.	Blir følgd opp av administrasjonen.
18	<u>Kulturmiljø</u> - Manglande omsynssoner for regionale og nasjonale viktige kulturmiljø.	Stasjonsområdet blir sett på i planarbeidet for Bfjord. Ikkje legge på omsynssone nå sidan det planarbeidet er i gang. Legge på omsynssone for kyrkjene og kapella, Hagen og Longerak kraftstasjon.
Merknadar til føresegnene:		
19	Pkt. 2.7.2 b) - tydeleggjering	Blir følgd opp av administrasjonen.
20	Pkt. 4.2.2 b) – takast ut	Blir følgd opp av administrasjonen.
220	NVE	
1	Flaumfare – manglande føresegner til aktsemdsområde, krysstilvising.	Blir følgd opp av administrasjonen.
2	Skredfare – nummer på aktsemdsone, krysstilvising, endre ordbruk i pkt. 4.1.2 c)	Blir følgd opp av administrasjonen.
3	Omsynssone skred – nye aktsemdkart	Blir følgd opp av administrasjonen.
4	Temakart er ikkje juridisk bindande.	Blir følgd opp av administrasjonen.
5	Verna vassdrag – vise til dei verna vassdraga si nettside der vernegrunnlaga er omtala.	Blir følgd opp av administrasjonen.

6	Faresone for høgspenning – legge inn avstandskrav i føresegnene.	Blir følgd opp av administrasjonen.
222	Statsforvaltaren i Agder	
Motsegn til fire område: (1-4) Omsyn til vern av dyrka mark		
1	Vassend B04 (69/344 og 69/345)	Ønskjer å behalde området vidare med grunngeving i sak 11/390 <i>Søknad om deling av eigedom gbnr. 69/116.</i> Går vidare til mekling.
2	Sandnes B03 (32/4)	Ønskjer å ha med området vidare. Behalde formål bustadområde for å unngå konflikt bustad/fritidsbustad. Går vidare til mekling.
3	Frøysnes B05 (18/7 og 18/10)	Ta området ut av planen i samsvar med motsegn frå Statsforvaltaren i Agder og Agder fylkeskommune. Motsegna blir tatt til følgje.
4	Austadneset KBA01 (13/5)	Ønskjer å ha med området vidare. Oppmoding om å sjå på rekneskap for dyrka mark eventuelt korleis det kan vere ein del av utviklinga av området. Går vidare til mekling.
Tematiske innspel:		
5	<u>Vassførekomst</u> og <u>vassforskrifta</u> - manglande vurdering av §12 i vassforskrifta i KU for enkelte område avsett til vasskraft og råstoffutvinning.	Blir følgd opp av administrasjonen.
6	<u>Heiplanen</u> - retningslinene bør vere meir utfyllande og spesifikke slik dei er i Heiplanen.	Positive til å la føresegnene vere som dei er. Blir følgd opp av administrasjonen.
7	<u>Beredskap og ROS</u> - manglande heilskapleg ROS-analyse	Innarbeider ikkje dette i plandokumentet i denne omgang.
Styringsgruppa sitt eige innspel til planføresegnene:		
Legge inn krav om påbegynt detaljregulering av nye byggeområde innan 4 år som generell føresegn. Administrasjonen finn rett plassering i føresegna.		

Saksopplysningar

Denne saka er ikkje ei sluttbehandling av kommuneplanen sin arealdel 2023-2035, men PMR sin vurdering og konklusjon med omsyn til høyringsuttalane. PMR sine vurderingar og konklusjon avgjer vidare behandling av kommuneplanen sin arealdel.

Habilitet

Grunna nær relasjon til avsendar av uttale 202 og prosjektdeltakar i uttale 171, har ikkje prosjektleiar deltatt i diskusjonar eller vurderingar knytt til dei to uttalane.

Kjell Øyvind Berg er del av prosjektgruppa for kommuneplanen sin arealdel. Han er grunneigar på Frøysnes, og har ikkje deltatt i diskusjonar eller vurderingar av område Frøysnes B05.

Bygland, **28.09.2023**

Kommunedirektør

Saksmappe: 2020/273
Sakshandsamar: SLS
Dato: 23.02.2022

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
5/22	Styringsgruppa for kommuneplanen sin arealdel	29.03.2022

Kommuneplanen sin arealdel - siling av innspel

Kommunedirektøren si innstilling:

1. Styringsgruppa for kommuneplanen sin arealdel gjev tilslutning til kommunedirektøren si anbefaling om kva for arealinnspel det er behov for ytterlegare kunnskap for å ta stilling til om dei skal bli anbefalt innarbeidd i planforslaget eller ikkje.
2. Styringsgruppa for kommuneplanen sin arealdel gjev tilslutning til kommunedirektøren si anbefaling om kva for arealinnspel som skal bli silt bort og ikkje bli utgreidd i det vidare planarbeidet.

Styringsgruppa for kommuneplanen sin arealdel si handsaming av sak 5/2022 i møte den 29.03.2022:

Handsaming:

Kommunedirektøren si innstilling blei samrøystes vedteken

Vedtak:

1. Styringsgruppa for kommuneplanen sin arealdel gjev tilslutning til kommunedirektøren si anbefaling om kva for arealinnspel det er behov for ytterlegare kunnskap for å ta stilling til om dei skal bli anbefalt innarbeidd i planforslaget eller ikkje.
2. Styringsgruppa for kommuneplanen sin arealdel gjev tilslutning til kommunedirektøren si anbefaling om kva for arealinnspel som skal bli silt bort og ikkje bli utgreidd i det vidare planarbeidet.

SAKSUTGREIING

Samandrag/ konklusjon

Saka omhandlar sortering av innspela som har kome inn i samband med revidering av kommuneplanen sin arealdel. Innspela er vurdert opp mot kommuneplanen sin samfunnsdel inkl overordna arealstrategi, vedteke 14.05.20. Innspel som høyrer heime i andre planprosessar eller prosjekt blir overført til desse, og silt ut av det vidare arbeidet med kommuneplanen sin arealdel.

I samband med planarbeidet har innbyggjarar og andre rørte partar blitt invitert til å kome med innspel til ny eller endra arealbruk. Det kom inn ca 60 innspel til planarbeidet. Eitt innspel kom inn etter fristen, men er likevel vurdert.

Oppsummering og vurdering av innspela følgjer som vedlegg til saka. Under administrasjonen sine vurderingar går det fram kva for innspel som er anbefalt silt bort nå, og kva for innspel det er behov for ytterlegare kunnskap for å ta stilling til om dei skal bli anbefalt innarbeidd i planforslaget eller ikkje.

Bakgrunn for saka

Kommunestyret vedtok 27.02.19 oppstart av revidering av kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel. Planprogrammet for revideringa vart vedteke av kommunestyret 29.05.19. Jf. planprogrammet er planprosessen delt i to der samfunnsdelen blir vedteke først. Samfunnsdelen legg føringar for utarbeiding av arealdelen. Kommuneplanen sin samfunnsdel vart vedteke 14.05.20.

Gjeldande planstrategi, vedteke av kommunestyret 21.12.20, stadfestar pågåande revidering av kommuneplanen sin arealdel.

Formelt grunnlag

Plan og bygningslova §11-5.

Kommunal planstrategi 2020-2024, vedteke 21.12.20.

Planprogram for kommuneplan for Bygland 2021-2033, vedteke 29.05.19.

Vurderingar og konsekvensar

Saka omhandlar sortering av innspela som har kome inn i samband med revidering av kommuneplanen sin arealdel. Innspela er vurdert opp mot kommuneplanen sin samfunnsdel inkl overordna arealstrategi, vedteke 14.05.20. Overordna arealstrategi er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen, og skal angi hovudprinsipp for den langsiktige arealbruken og arealforvaltninga. Arealstrategien skal leggest til grunn for revisjon av kommuneplanen sin arealdel, og skal gi føringar for plan- og byggesakshandsaminga i kommunen.

Samfunnsdelen sin overordna arealstrategi

- Tiltettelegging for ein aktiv kvardag gjennom å bevare grøntområde, legge til rette for friluftsliv og sikre gode aktivitetsarenaer for menneske i ulike livssituasjonar/-fasar.
- Spesielt i strandsona er det viktig å vektlegge natur- og kulturmiljø, anledning for friluftsliv, bevaring av landskap og vassdragsmiljø, samstundes som bygder og grendelag får utviklingsmoglegheiter.

- Etablere og utvikle uformelle møteplassar og lågterskel-tilbod som nærmiljøanlegg og leikeplassar, spesielt for born og unge.
- Setje fokus på å bevare og utvikle Bygland kommune sin historie og kulturarv.
- Utvikle to sentra, Bygland og Byglandsfjord, og støtte opp om initiativ i bygdelaga.
- Legge til rette for ein variert landbruks-struktur med små og større bruk. Beite- og utmarksressursane skal kunne utnyttast også i framtida.
- Skape attraktive sentrumsområde for innbyggjarar, tilreisande og næringsdrivande innanfor handel og service gjennom å legge til rette for aktivitet i eksisterande bygningsmasse, attraktivitet, trivsel og miljøomsyn.
- Sikre tilgang til attraktive næringsareal og kontorlokale for leige og sal. Nye utbyggingsareal skal i størst mogleg grad lokaliserast til eksisterande tettstadar og bygder, og vere med på å styrke eksisterande infrastruktur og sosialt miljø.
- Ved planlegging av nye bustadområde eller anna utbyggingsareal, skal det leggest til rette for miljøvennleg transport, og tilgang på gang-, sykkelveg og trygg skuleveg.
- Framtidig arealplanlegging må ha fokus på samfunnstryggleik og ta høgde for faktorar som auka flaum og skredfare, hyppigare ekstremver, samt auka klimapåverknad på bygg og infrastruktur.
- Arealplanlegginga skal legge til rette for eit minimum av dispensasjonssaker og følgje ønska samfunnsutvikling og vere tilpassa denne.

I samband med planarbeidet har innbyggjarar og andre rørte partar blitt invitert til å kome med innspel til ny eller endra arealbruk. Fristen for innspel var sett til 01.11.21. Det er utarbeidd ein innspelsrettleiar, vedteke av styringsgruppa 27.10.20, som inneheld informasjon om kva innspela må innehalde og prinsipp for vurdering av innspela. Det kom inn ca 60 innspel til planarbeidet. Eitt innspel kom inn etter fristen, men er likevel vurdert.

Oppsummering og vurdering av innspela følgjer som vedlegg til saka. Under administrasjonen sine vurderingar går det fram kva for innspel som er anbefalt silt bort nå, og kva for innspel det er behov for ytterlegare kunnskap om for å ta stilling til om dei skal bli anbefalt innarbeidd i planforslaget eller ikkje.

Administrasjonen har vurdert innspela opp mot kommuneplanen sin samfunnsdel inkl overordna arealstrategi, vedteke 14.05.20. Innspel som høyrer heime i andre planprosessar eller prosjekt blir overført til desse, og silt ut av det vidare arbeidet med kommuneplanen sin arealdel.

Dok. nr. syner til dokumentnummer i saksarkivet sak 20/273.

Kommunedirektøren anbefaler at følgjande innspel blir vurdert ytterlegare i planarbeidet:

Bustadområde

- Dok 98 Bustadområde Sandnes
- Dok 91 Bustadområde Lauvdal
- Dok 87 Bustadområde Grendi
- Dok 49/50 Bustadområde Grendi

Fritidsbustadområde, båtplassar, parkering

- Dok 91 Fritidsbustadområde og brygge Lauvdal
- Dok 89 Fritidsbustadområde Hovatn
- Dok 70 Fritidsbustadområde Langeli (Haugetveit)
- Dok 65 Fritidsbustadområde og brygge/båthus Sjøjordet (Strondelene)
- Dok 59 Fritidsbustadområde Grendisheia
- Dok 51 Fritidsbustadområde Kattetjønn (Langeid)
- Dok 47 Offentleg båthamn Grendi
- Dok 33 Fritidsbustadområde Fisstøyl, Reiårsvatn
- Dok 31 LNF spreidd fritidsbustad/fritidsbustadområde Hovatn
- Dok 28 Område for parkering Haugetveit
- Dok 22 Fritidsbustadområde Rakkenes

Næringsområde m.m.

- Dok 85 Område for flytande hytter Gasnes (Strondelene)
- Dok 84 Område for tretopphytter, Nånes (Strondelene)
- Dok 68 Atelier for utleige/eige bruk Bø
- Dok 66 To zipliner Mele, Strengen (Strondelene)
- Dok 64 Område for flytande hytter Nånes (Strondelene)
- Dok 40 Næringsområde (ikkje bustadområde) Nesmoen
- Dok 29 Næringsområde Bygland
- Dok 26 Næringsområde Nånes
- Dok 11 Næringsområde (utleigehytter) Longeraksstrondi
-

Kraftproduksjon

- Dok 82 Område for solkraftanlegg Lyngnes
- Dok 81 Tredje løp for flaumsikring og vasskraftproduksjon Storestraumen
- Dok 80 Område for solkraftanlegg Skjevraak
- Dok 71/77 Tilsigsmagasin for småskala vasskraft Gytjønn
- Dok 67 Område for vasskraftverk Sandvatn
- Dok 57 Område for vasskraftverk Haugefossen i Kvålsåna
- Dok 37 Tredje løp for flaumsikring og vasskraftproduksjon Storestraumen
-

Masseuttak

- Dok 90 Område for masseuttak Bjånes og Ellingstjønn
- Dok 88 Område for masseuttak Hovatn
- Dok 78 Område for masseuttak Budalen
- Dok 63 Område for masseuttak Hækni
- Dok 44 Område for masseuttak Langeid
- Dok 42 Område for masseuttak Haugetveit og Vikli

- Dok 36 Område for masseuttak Sordal
- Dok 18 Område for masseuttak Grendi
-

Grøntområde, gang- og sykkelveg m.m.

- Dok 86 Klatreområde Storestraumen og Ellingstjønn
- Dok 47 G/S-veg Grendi – Byglandsfjord
- Dok 2 G/S-veg Bygland-Nesmoen, G/S-veg Ose-Reiårsfossen bru

Endring av føresegner

- Dok 58 Endring av føresegn knytt til etablering hytter og liknande i LNF-område

Kommunedirektøren anbefaler at følgjande innspel blir silt bort:

- Dok 93 Fritidsbustadomr., småbåtanlegg, tursti, friluftsomr., parkering Austadneset
- Dok 83/79 Område for vindkraftanlegg Lauvdalsheia
- Dok 76 Endring av føresegn knytt til vindkraftutbygging
- Dok 75 Djupneprofilering av Storestraumen
- Dok 74 Utvikling av Presteneset
- Dok 69 Område for vindkraftanlegg Urdeheii
- Dok 62 Landbruksveg Gyskogen
- Dok 60 Plankart/temakart over kulturminne
- Dok 56 Utvikling av Presteneset
- Dok 55 Fritidsbustadområde Grøestjønnin (Eksæ)
- Dok 54 Leikeplass/samlingsstad Presteneset/Bygland sentrum
- Dok 53 Endring av føresegn knytt til oppføring av anneks, garasje o.l.
- Dok 52 Flytting av DNT-hytta Josephsbu
- Dok 46/24 LNF spreidd fritidsbustad/fritidsbustadområde og endring av føresegn
- Dok 39 Bustadområde og friområde Nesmoen
- Dok 38 Endring av formål til fritidsbustad/bustad/næring
- Dok 34 Bustadområde Åraksbø
- Dok 15 Område for båthamn/brygge Bø
- Dok 8 Uendra byggehøgder i Åraksfjorden og sommarreguleringshøgde
- Dok 2 Retardasjonsfelt Nesmoen, sanitæralegg Reiårsfossen, badeplass Gullsand

Etter ei fagleg vurdering av konsekvensar for natur, miljø og samfunn, vil det bli teke stilling til om innspela som ikkje er silt bort, heilt eller delvis skal bli innarbeidd i planforslaget.

Metodikk og temainndeling for konsekvensutgreiing vart vedteke av styringsgruppa 14.12.21.

Innspelsrettleiaren sine prinsipp for vurdering av innspel vil også bli nytta i arbeidet.

Bygland, **09.03.2022**

Kommunedirektør

Vedlegg:

- 1 Kommuneplanen sin arealdel - siling av innspel
- 2 Kplan arealkart innspel
- 3 Innspelrettleiar KPA

Saksmappe: 2020/273
Sakshandsamar: SLS
Dato: 12.06.2023

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
52/23	Plan, miljø- og ressursutvalet	19.06.2023

Vurdering av nye byggeområde og uregulerte gjeldande fritidsbustadområde til ny arealdel

Kommunedirektøren si innstilling:

Plan-, miljø- og ressursutvalet som styringsgruppe for kommuneplanen sin arealdel

- vedtar anbefalingane i vedlegg *Samanstilling KU anbefaling 110623*, og ber om at desse blir innarbeidd i planforslaget.
- vedtar at dei områda i kommuneplanen 2011-2022 som er avsett til fritidsbustad og ikkje er påbegynt eller ferdig regulert i heieområda, blir tatt ut i samband med revideringa.

Plan, miljø- og ressursutvalet si handsaming av sak 52/2023 i møte den 19.06.2023:

Handsaming:

Kommunedirektøren si innstilling blei samrøystes vedteken

Vedtak:

Plan-, miljø- og ressursutvalet som styringsgruppe for kommuneplanen sin arealdel

- vedtar anbefalingane i vedlegg *Samanstilling KU anbefaling 110623*, og ber om at desse blir innarbeidd i planforslaget.
- vedtar at dei områda i kommuneplanen 2011-2022 som er avsett til fritidsbustad og ikkje er påbegynt eller ferdig regulert i heieområda, blir tatt ut i samband med revideringa.

SAKSUTGREIING

Saksvedlegg

Vedlegg:

- 1 Samanstilling KU anbefaling 110623
- 2 KU KPA Rapport 2023 datert 11.06.23

Saksvedlegg som ligg på heimesida

Store saksvedlegg blir lagt under «Politikk» og «Dokument og linkar til politisk arbeid» på kommunen si nettside www.bygland.kommune.no

Til denne saka er det følgjande slike vedlegg:

Ingen

Bakgrunn for saka

Bygland kommune skal revidere kommuneplanen sin arealdel, med sikte på endeleg vedtatt arealdel innan utgangen av denne valperioden. I sak 6/22 vedtok PMR som styringsgruppe for kommuneplanen sin arealdel, kva for arealinnspel det var behov for ytterlegare kunnskap om for å ta stilling til om dei skulle bli anbefalt innarbeidd i planforslaget eller ikkje. Desse arealinnspela er konsekvensutgreia med anbefaling om dei skal med i det vidare planarbeidet.

Formelt grunnlag

Plan- og bygningslova §§ 4-2 og 4-3
Forskrift om konsekvensutredninger

Vurderingar og konsekvensar

Administrasjonen har gjennomført konsekvensutgreiing inkl. risiko- og sårbarheitsanalyse av innspel til ny eller endra arealbruk som vart vedtatt tatt med vidare etter grovsilinga.

Merk at innspel 93 som vart tatt ut i grovsilinga fordi det vart vurdert i arbeidet med områderegulering for Ose bygdesenter, er tatt inn att i planarbeidet med bakgrunn i at området er såpass stort at det er fornuftig å at det inngår i den samla vurderinga av framtidig arealbruk på kommuneplannivå.

Resultat av KU

Følgjande innspel som var med vidare etter grovsilinga er ikkje konsekvensutgreia. Grunngeving er gitt under:

- Vidareføring av formålsområde frå gjeldande kommuneplan 2011-2022
  - 87 – bustadområde ved Årdal kyrkje
  - 70 – fritidsbustadområde på Haugetveit
  - 59 – tre fritidsbustadområde på Grendisheia
  - 42 – to råstoffutvinningsområde på Haugetveit og Vikli
  - 36 – råstoffutvinningsområde på Sordal
  - 33 – fritidsbustadområde ved Reiårsvatn
- Detaljregulering er gjennomført og vedtatt
  - 18 – Råstoffutvinningsområde i Grendi

Vidareføring av formål frå kommuneplan 2011-2022 krev ikkje konsekvensutgreiing.

Vedlegget *Samanstilling KU anbefaling 110623* syner samanstilling av resultatet av konsekvensutgreiinga, og kva dei samla faglege vurderingane anbefaler med omsyn til om innspelet bli innarbeidd i planforslaget.

Vedlegget *KU KPA Rapport 2023 datert 11.06.2023* er fullstendig konsekvensutgreiingsrapport. Rapporten er ikkje endeleg ferdigstilt, men eventuelle endringar vil vere av mindre karakter.

Kartløyising

Det ligg fleire lag i kartløyisinga som syner formålsområda som er spelt inn og vurdert. Her er lenka til kartløyisinga https://kommunekart.com/klient/setesdal/politikar_bygland

Den inneheld følgjande kartlag:

- **Kplan_2023_2035_Omsynssoner**
  - Syner omsynssoner som er anbefalt tatt inn i planen (under arbeid)
- **Kplan_2023_2035_Nye_formaal**
  - Syner nye formål som er anbefalt tatt inn i planen jf. KU
- **Kplan_2023_2035_Gml_formaal**
  - Syner formål som blir vidareført frå gjeldande kommuneplan
- **Kplan_2023_2035_KU_innspel**
  - Syner innspel som er konsekvensutgreia
- **Kplan_2023_2035_Innspel_Alle**
  - Syner alle innspela

Framtidige fritidsbustadområde

I gjeldande kommuneplan 2011-2022 er det avsett ca. 21 000 mål til framtidig fritidsbustadområde jf. Agder fylkeskommune si digitale løysing for arealrekneskap. Ein stor del av areala ligg i heieområda og med avstand til infrastruktur. Ei utbygging i desse områda vil generere nedbygging av urørt natur og moglegvis auka motorferdsel i utmark. I gjeldande reguleringsplanar er det ein reserve på ca. 550 hyttetomter. Denne tomtereserven dekker kommunen sitt behov i planperioden i stor grad. Bygland kommune ønskjer å satse på utvikling rundt Byglandsfjorden og bygge på kvalitetane som ligg i bygdene og grendelaga.

Med dette som grunnlag anbefaler vi å ta ut dei områda av planen som er avsett til fritidsbustad og ikkje er påbegynt eller ferdig regulert i heieområda. Framtidige område avsett til fritidsbustad i kommuneplan 2011-2022 langs Byglandsfjorden/Otravassdraget blir tatt med i planen.

Bygland, **11.06.2023**

Kommunedirektør

Saksmappe: 2022/374
Sakshandsamar: SLS
Dato: 21.02.2025

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utval	Møtedato
6/25	Rådet for eldre og personar med funksjonsnedsettingar	03.03.2025
10/25	Bygland ungdomsråd	03.03.2025
20/25	Plan, miljø- og ressursutvalet	04.03.2025
15/25	Levekårsutvalet	05.03.2025
7/25	Administrasjonsutvalet	06.03.2025
20/25	Formannskapet	06.03.2025
31/25	Kommunestyret	13.03.2025

Kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 - Sluttbehandling

Kommunedirektøren si innstilling:

Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

Rådet for eldre og funksjonshemma si handsaming av sak 6/2025 i møte den 03.03.2025:

Handsaming:

Kommunedirektøren si innstilling blei samrøystes vedteken

Uttale/vedtak:

Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

Bygland ungdomsråd si handsaming av sak 10/2025 i møte den 03.03.2025:

Handsaming:

Fagleiar plan, Sonja Lien Skjevraak orienterte om saka.

Uttale/vedtak:

Ungdomsrådet meiner det burde vere meir spesifisert knytt til psykisk helsehjelp.
Ungdomsrådet har ikkje fleire innspel.

Plan, miljø- og ressursutvalet si handsaming av sak 20/2025 i møte den 04.03.2025:

Handsaming:

Tilleggsforslag frå H
Side 23 - nytt pkt. 16
Det skal ikkje etablerast vindkraftverk eller avsettes areal til dette i Bygland kommune.

VOTERINGAR

Tilleggsforslag frå H	Fallen
FOR 1	MOT 3
HØGRE (1/1) Anne Eikerapen	ARBEIDARPARTIET (1/1) Finn Håkon Borgi SENERPARTIET (2/2) Gro Tove Frafjord Sandnes Jørund Kvaale Hansen

Kommunedirektøren si innstilling
Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

Kommunedirektøren si innstilling	Vedteke
FOR 4	MOT 0
HØGRE (1/1) Anne Eikerapen	
SENERPARTIET (2/2) Jørund Kvaale Hansen Gro Tove Frafjord Sandnes	
ARBEIDARPARTIET (1/1) Finn Håkon Borgi	

Vedtak:

Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

Levekårsutvalet si handsaming av sak 15/2025 i møte den 05.03.2025:

Handsaming:

FORSLAG

Tilleggsforslag frå H
Side 23_nytt punkt.16 Det skal ikkje etablerast vindkraftverk eller avsettes areal til dette i Bygland kommune.

Kommunedirektøren si innstilling

Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

VOTERINGAR

Kommunedirektøren si innstilling	Vedteke
FOR 4	MOT 0
HØGRE (1/1) Aslaug Simonstad Stije	
SENERPARTIET (1/1) Emil Simonstad Knutsen	
ARBEIDERPARTIET (2/2) May Britt Stenjør Anne Løyland	

Tilleggsforslag frå H	Fallen
FOR 1	MOT 3
HØGRE (1/1) Aslaug Simonstad Stije	SENERPARTIET (1/1) Emil Simonstad Knutsen
	ARBEIDERPARTIET (2/2) May Britt Stenjør Anne Løyland

Vedtak:

Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

Administrasjonsutvalet si handsaming av sak 7/2025 i møte den 06.03.2025:

Handsaming:

Fagleiar plan, Sonja Lien Skjevraak orienterte om saka.

Tilleggsframlegg frå Høgre: Side 23 - nytt punkt 6: Det skal ikkje etablerast vindkraftverk eller avsettast areal til dette i Bygland kommune

Røysting over Levekår si innstilling: Samrøystes

Innstilling	Vedteke
FOR 7	MOT 0
ARBEIDARPARTIET (1/1) Runar Flåt Granheim	
SENERPARTIET (1/1) Jørund Kvaale Hansen	
HØGRE (2/2) Kjell Rune Heia Anne Eikerapen	
ARBEIDERPARTIET (1/1) May Britt Stenjør	
TILLITSVALGT (1/1) Gunnstein Attestog (sett manuelt av Jorunn Sørli Tveiten)	
TILITSVALGT (1/1) Herborg Nyhaven (sett manuelt av Jorunn Sørli Tveiten)	

Røysting over tilleggsframlegget frå Høgre:

Tilleggsforslag frå H	Fallen
FOR 2	MOT 5

HØGRE (2/2)	TILLITSVALGT (1/1)
Kjell Rune Heia	Gunnstein Attestog (sett manuelt av Jorunn Sørлие Tveiten)
Anne Eikerapen	
	SENERPARTIET (1/1)
	Jørund Kvaale Hansen
	ARBEIDERPARTIET (1/1)
	May Britt Stenjor
	ARBEIDARPARTIET (1/1)
	Runar Flåt Granheim
	TILITSVALGT (1/1)
	Herborg Nyhaven (sett manuelt av Jorunn Sørлие Tveiten)

Vedtak:

Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

Formannskapet si handsaming av sak 20/2025 i møte den 06.03.2025:

Handsaming:

Tilleggsforslag frå H
Side 23 - nytt pkt. 16
Det skal ikke etableres vindkraftverk eller avsettes areal til dette i Bygland kommune.

VOTERINGAR

Tilleggsforslag frå H	Fallen
FOR 2	MOT 3
HØGRE (2/2) Anne Eikerapen Kjell Rune Heia	ARBEIDARPARTIET (1/1) Runar Flåt Granheim SENERPARTIET (1/1) Jørund Kvaale Hansen ARBEIDERPARTIET (1/1) May Britt Stenjør

Innstilling	Vedteke
FOR 5	MOT 0

Vedtak:

Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

Kommunestyret si handsaming av sak 31/2025 i møte den 13.03.2025:

Handsaming:

Tilleggsforslag frå H
Side 23 - nytt punkt 16. Det skal ikkje etablerast vindkraftverk eller avsettast areal til dette i Bygland kommune.

Formannskapet si innstilling	Vedteke
FOR 14	MOT 0

<p>HØGRE (5/5)</p> <p>Anette Skarshaug Skeie</p> <p>Olaf Håkon Tørresen</p> <p>Aslaug Simonstad Stije</p> <p>Anne Eikerapen</p> <p>Kai Larsen</p> <p>PENSJONISTPARTIET (1/1)</p> <p>Knut William Bygland</p> <p>ARBEIDARPARTIET (4/4)</p> <p>Anne Løyland</p> <p>Finn Håkon Borgi</p> <p>Anne Fauske</p> <p>Runar Flåt Granheim</p> <p>SETERPARTIET (4/4)</p> <p>Vigdis Beisland</p> <p>Tor Kasin</p> <p>Jørund Kvaale Hansen</p> <p>Emil Simonstad Knutsen</p>	
---	--

Tilleggsforslag frå H	Fallen
FOR 5	MOT 9

HØGRE (4/4)	SENERPARTIET (4/4)
Olaf Håkon Tørresen	Tor Kasin
Anette Skarshaug Skeie	Vigdis Beisland
Anne Eikerapen	Jørund Kvaale Hansen
Aslaug Simonstad Stije	Emil Simonstad Knutsen
Kai Larsen	
	ARBEIDARPARTIET (4/4)
	Anne Løyland
	Runar Flåt Granheim
	Anne Fauske
	Finn Håkon Borgi
	PENSJONISTPARTIET (1/1)
	Knut William Bygland

Vedtak:

Kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden, jf. plan- og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

SAKSUTGREIING

Saksvedlegg

- 1 Kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 - endeleg forslag
- 2 Samanstilling av høyringsuttalar med vurderingar
- 3 Orientering i politiske utval med korrigererte endringsforslag
- 4 Alle høyringsuttalane
- 5 Felles innspill til kommuneplanens samfunnsdel 2025-2036

Saksvedlegg som ligg på heimesida

Store saksvedlegg blir lagt under «Politikk» og «Dokument og linkar til politisk arbeid» på kommunen si nettside www.bygland.kommune.no

Til denne saka er det følgjande slike vedlegg:

Ingen

Bakgrunn for saka

Kommunestyret vedtok i møte 12. desember 2024 å legge kommuneplanen sin samfunnsdel på ut til høyring og offentlig ettersyn i 6 veker. Det kom inn totalt 18 høyringsuttalar. Høyringsuttalar og forslag til endringar er lagt ved saka.

Formelt grunnlag

Plan og bygningslova §§ 11-2 og 11-15.

Vurderingar og konsekvensar

Høyringsuttalane er gått nøye igjennom, og kommunedirektøren har tatt inn forslag til endringar i endeleg planforslag.

Vedlegg: Kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 – endeleg forslag

Dette er endeleg planforslag. Endringane som er gjort etter høyringsperioden, er markert med oransje skrift. Kommunedirektøren vurderer at det endelege planforslaget vil vere eit godt styringsverktøy for utviklinga av Bygland kommune i åra framover.

Vedlegg: Samanstilling av høyringsuttalar med vurderingar

Dokumentet gir ei samla oversikt over alle høyringsuttalane. Leiargruppa har gått gjennom dokumentet og gitt innspel. Kommunedirektøren gir si vurdering av uttalane, og tilrår endring av planen etter høyringsperioden slik det går fram av dette dokumentet.

Vedlegg: Orientering i politiske utval med korrigerende endringsforslag

Plan, miljø og ressursutvalet, Levekårsutvalet og Formannskapet vart orientert om høyringsuttalane og kommunedirektøren sine endringsforslag. Dei kom med nokre kommentarar i møta. Kommentaranne er lagt inn i dette dokumentet. Nokre av endringsforslaga er justert på grunnlag av desse kommentaranne (sjå *endringsforslag etter politisk orientering*).

Vedlegg: Alle høyringsuttalane

Dokumentet inneheld alle høyringsuttalane slik dei er sendt inn.

Kommuneplanen sine føringar

Kommuneplanen sin samfunnsdel skal tas opp til ny revidering i samband med ny kommunestyreperiode. Vedlagt planforslag erstattar dagens samfunnsdel som er frå 2020.

Konklusjon

Kommunedirektøren tilrår at kommunestyret vedtar endeleg forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 med endringar etter høyringsperioden.

Bygland, 29.01.2025

Kommunedirektør

Saksmappe: 2022/374
Sakshandsamar: SLS
Dato: 24.10.2024

SAKSFRAMLEGG

Utv.saksnr	Utval	Møtedato
114/24	Kommunestyret	05.11.2024
134/24	Kommunestyret	12.12.2024
47/24	Rådet for eldre og funksjonshemma	25.11.2024
44/24	Bygland ungdomsråd	25.11.2024
109/24	Plan, miljø- og ressursutvalet	26.11.2024
67/24	Levekårsutvalet	27.11.2024
96/24	Formannskapet	28.11.2024

Vedtak om høyring av planforslag for kommuneplanen sin samfunnsdel

Kommunedirektøren si innstilling:

Forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel blir sendt på høyring og lagt ut til offentlig ettersyn jf. plan og bygningslova § 11-14.

Kommunestyret si handsaming av sak 114/2024 i møte den 05.11.2024:

Handsaming:

Saka vert utsatt til neste kommunestyremøte
Samrøystes

Vedtak:

Saka vert utsatt til neste kommunestyremøte

Kommunestyret si handsaming av sak 134/2024 i møte den 12.12.2024:

Handsaming:

Endringsframlegg frå AP/SP:

side 22 nytt kulepunkt etter kulepunkt nr. 5:

Etablering av (enkeltstående) lågstandard hytter bygd med minst mogleg klimaavtrykk og naturinngrep, kan bli vurdert i LNF-område som ligg mindre enn ein kilometer frå tyngre tekniske inngrep (inngrepsnær natur).

Røysting: Samrøystes

Høgre fremmer følgende endringsforslag:

Følgende formulering tas med som kulepunkt på side 22 i utkastet til kommuneplanens samfunnsdel: «Det skal ikke etableres vindkraftverk eller avsettes areal til dette i Bygland kommune».

Røysting: Forslaget fekk 7 røyster (H/PP) og vart ikkje vedteke

Høyre har følgende alternative innstilling i saken:

Planforslag til kommuneplanens samfunnsdel legges snarest mulig frem på nytt for kommunestyret for vedtak om høring, der følgende bes ivaretatt:

1. Forankring av arbeidsgiverstrategien
2. Saksutredningen hensyntar innstillingen fra PMR 26/11-24.

Røysting: Høgre sitt alternative forslag fekk 6 røyster (H) og vart ikkje vedteke

Formannskapet si innstilling med endringsframlegg (AP/SP) blei samrøystes vedteken

Vedtak:

1. Punkt C første avsnitt side 14 «At 80% av nybygging og utvikling skal skje i nærleiken av sentruma» fjernast.
2. Nytt punkt første avsnitt side 14: Å handheve buplikt strengt.
3. Punkt B side 16: ordet «blågrøne» byttast ut med «naturgjevne».
4. Ny setning første av avsnitt side 20: «For å lukkast med ein langsiktig berekraftig økonomi, må ein snu alle steinar for å sjå på muligheter for både å redusere utgifter og auke inntekter.»
5. Ny setning andre avsnitt side 20: «Kalde hender, som merkantile og administrative stillinger, og sakshandsaming har geografisk fleksibilitet, medan varme hender, som tenesteyting, omsorg og sikkerhet for innbyggjarane må lokaliserast nær folk.
6. Side 22 kulepunkt 1: Stryk «i begge sentruma.»
7. side 22 kulepunkt 2: Stryk «i tilknytning til sentruma»
8. Side 22 nytt kulepunkt etter kulepunkt nr. 5: Etablering av (enkeltstående) lågstandard hytter bygd med minst mogleg klimaavtrykk og naturinngrep, kan bli vurdert i LNF-område som ligg mindre enn ein kilometer frå tyngre tekniske inngrep (inngrepsnær natur).

Bolig sosial arbeid. Samfunnsdel side 14: Forslag til endring av punkt E:

- Å bistå vanskelegstilte på bustadmarknaden med å skaffe og behalde passande bustader, samt styrke og rettleie kvar einskild moglegheiter for å mestre buforholdet sitt.

Rådet for eldre og funksjonshemma si handsaming av sak 47/2024 i møte den 25.11.2024:

Handsaming:

Kommunedirektøren si innstilling blei samrøystes vedteken

Uttale/vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel blir sendt på høyring og lagt ut til offentleg ettersyn jf. plan og bygningslova § 11-14.

Bygland ungdomsråd si handsaming av sak 44/2024 i møte den 25.11.2024:

Handsaming:

Saka vart handsama i samråd med Rådet for eldre og funksjonshemma.

Sonja Lien Skjevraak orienterte om planforslaget. 3 satsingsområdet: Eit attraktivt og robust samfunn, eit meir variert næringsliv og kvalitet i kommunale tenester tilpassa framtida.

Uttale/vedtak:

Ungdomsrådet har ingen innspel til planen.

Plan, miljø- og ressursutvalet si handsaming av sak 109/2024 i møte den 26.11.2024:**Handsaming:**

PMR si innstilling til kommuneplanens samfunnsdel.

1. Punkt C første avsnitt side 14 «At 80% av nybygging og utvikling skal skje i nærleiken av sentruma» fjernast.
2. Nytt punkt første avsnitt side 14: Å handheve buplikt strengt.
3. Punkt B side 16: ordet «blågrøne» byttast ut med «naturgjevne».
4. Ny setning første av avsnitt side 20: «For å lukkast med ein langsiktig berekraftig økonomi, må ein snu alle steinar for å sjå på muligheter for både å redusere utgifter og auke inntekter.»
5. Ny setning andre avsnitt side 20: «Kalde hender, som merkantile og administrative stillinger, og sakshandsaming har geografisk fleksibilitet, medan varme hender, som tenesteyting, omsorg og sikkerhet for innbyggerane må lokaliserast nær folk.
6. Side 22 kulepunkt 1: Stryk «i begge sentruma.»
7. side 22 kulepunkt 2: Stryk «i tilknytning til sentruma»
8. Side 22 nytt kulepunkt etter kulepunkt nr. 5: "Ein ynskjer å tilrettelegge for lågstandard hytter bygd med minst mogleg klimaavtrykk og naturinngrep bygd i områder definert som inngrepsnær natur."

Samrøystes

Vedtak:

1. Punkt C første avsnitt side 14 «At 80% av nybygging og utvikling skal skje i nærleiken av sentruma» fjernast.
2. Nytt punkt første avsnitt side 14: Å handheve buplikt strengt.
3. Punkt B side 16: ordet «blågrøne» byttast ut med «naturgjevne».
4. Ny setning første av avsnitt side 20: «For å lukkast med ein langsiktig berekraftig økonomi, må ein snu alle steinar for å sjå på muligheter for både å redusere utgifter og auke inntekter.»
5. Ny setning andre avsnitt side 20: «Kalde hender, som merkantile og administrative stillinger, og sakshandsaming har geografisk fleksibilitet, medan varme hender, som tenesteyting, omsorg og sikkerhet for innbyggerane må lokaliserast nær folk.
6. Side 22 kulepunkt 1: Stryk «i begge sentruma.»
7. side 22 kulepunkt 2: Stryk «i tilknytning til sentruma»

8. Side 22 nytt kulepunkt etter kulepunkt nr. 5: "Ein ynskjer å tilrettelegge for lågstandard hytter bygd med minst mogleg klimaavtrykk og naturinngrep bygd i områder definert som inngrepsnær natur."

Levekårsutvalet si handsaming av sak 67/2024 i møte den 27.11.2024:

Handsaming:

Kommunedirektøren si innstilling blei samrøystes vedteken med fylgjande tilleggsforslag:

Forslag fra AP /SP:

Bolig sosial arbeid.

Samfunnsdel side 14:

Forslag til endring av punkt E:

- Å bistå vanskelegstilte på bustadmarknaden med å skaffe og behalde passande bustader, samt styrke og rettleie kvar einskild moglegheiter for å mestre buforholdet sitt.

Vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel blir sendt på høyring og lagt ut til offentleg ettersyn jf. plan og bygningslova § 11-14. Vedteke tillegg blir lagt til høyringsdokumentet.

Bolig sosial arbeid.

Samfunnsdel side 14:

Forslag til endring av punkt E:

9. Å bistå vanskelegstilte på bustadmarknaden med å skaffe og behalde passande bustader, samt styrke og rettleie kvar einskild moglegheiter for å mestre buforholdet sitt.

Formannskapet si handsaming av sak 96/2024 i møte den 28.11.2024:

Handsaming:

Tilleggsframlegg frå AP/SP:

1. Felles forslag fra AP og SP til Samfunnsplanen

Samfunnsplanen:

Vi støtter vedtaka frå Levekårsutvalet og PMR og foreslår dei forslaga:

Forslag fra AP /SP:

Bolig sosial arbeid. Samfunnsdel side 14: Forslag til endring av punkt E:

- Å bistå vanskelegstilte på bustadmarknaden med å skaffe og behalde passande bustader, samt styrke og rettleie kvar einskild moglegheiter for å mestre buforholdet sitt.

Punkt C første avsnitt side 14

«At 80% av nybygging og utvikling skal skje i nærleiken av sentruma» fjernast.

Nytt punkt første avsnitt side 14:

Å handheve buplikt strengt.

Punkt B side 16:

ordet «blågrøne» byttast ut med «naturgjevne».

Ny setning første av avsnitt side 20:

«For å lukkast med ein langsiktig berekraftig økonomi, må ein snu alle steinar for å sjå på muligheter for både å redusere utgifter og auke inntekter.»

Ny setning andre avsnitt side 20: «Kalde hender, som merkantile og administrative stillinger, og sakshandsaming har geografisk fleksibilitet, medan varme hender, som tenesteyting, omsorg og sikkerhet for innbyggjarane må lokalisrast nær folk.
Side 22 kulepunkt 1: Stryk «i begge sentruma.»
side 22 kulepunkt 2: Stryk «i tilknytning til sentruma»
side 22 nytt kulepunkt etter kulepunkt nr. 5:
"Ein ynskjer å tilrettelegge for lågstandard hytter bygd med minst mogleg klimaavtrykk og naturinngrep bygd i områder definert som inngrepsnær natur."

Røysting: Samrøystes.

Vedtak:

Forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel blir sendt på høyring og lagt ut til offentleg ettersyn jf. plan og bygningslova § 11-14 med desse endringane:

10. Punkt C første avsnitt side 14 «At 80% av nybygging og utvikling skal skje i nærleiken av sentruma» fjernast.
11. Nytt punkt første avsnitt side 14: Å handheve buplikt strengt.
12. Punkt B side 16: ordet «blågrøne» byttast ut med «naturgjevne».
13. Ny setning første av avsnitt side 20: «For å lukkast med ein langsiktig berekraftig økonomi, må ein snu alle steinar for å sjå på muligheter for både å redusere utgifter og auke inntekter.»
14. Ny setning andre avsnitt side 20: «Kalde hender, som merkantile og administrative stillinger, og sakshandsaming har geografisk fleksibilitet, medan varme hender, som tenesteyting, omsorg og sikkerhet for innbyggjarane må lokalisrast nær folk.
15. Side 22 kulepunkt 1: Stryk «i begge sentruma.»
16. side 22 kulepunkt 2: Stryk «i tilknytning til sentruma»
17. Side 22 nytt kulepunkt etter kulepunkt nr. 5: "Ein ynskjer å tilrettelegge for lågstandard hytter bygd med minst mogleg klimaavtrykk og naturinngrep bygd i områder definert som inngrepsnær natur."

Bolig sosial arbeid. Samfunnsdel side 14: Forslag til endring av punkt E:

- Å bistå vanskelegstilte på bustadmarknaden med å skaffe og behalde passande bustader, samt styrke og rettleie kvar einskild moglegheiter for å mestre buforholdet sitt.

SAKSUTGREIING

Saksvedlegg

- 1 Kommuneplanen sin samfunnsdel 2025-2036 Høyringsforslag

Saksvedlegg som ligg på heimesida

Store saksvedlegg blir lagt under «Politikk» og «Dokument og linkar til politisk arbeid» på kommunen si nettside www.bygland.kommune.no

Til denne saka er det følgjande slike vedlegg:

Ingen

Bakgrunn for saka

Kommunestyret vedtok i møte 14.03.2024, sak 21/24 å varsle oppstart av planarbeid for revidering av kommuneplanen sin samfunnsdel. Planprogrammet «Kommuneplanprogram 2024-2028» vart vedtatt i møte 19.06.2024, sak 53/24.

Bygland kommune deltar i Agder fylkeskommune si utprøving av ny samhandling om kommuneplanen sin samfunnsdel, der målet å styrke samfunnsdelen som politisk styringsverktøy og utnytte moglegheitsrommet for forenkling av kommunal planstrategi og planprogram for samfunnsdelen.

Den gjeldande samfunnsdelen for Bygland vart vedtatt i mai 2020. For å få ei betre kopling av samfunnsdelen til valperiodane og økonomi- og handlingsplanen, blir det vidare lagt opp til at samfunnsdelen blir vedtatt første året av kommunestyreperioden.

Innhaldet i planprogrammet for kommuneplanen sin samfunnsdel, dokumentet «Kommuneplanprogram 2024-2028», seier noko om retninga for ny samfunnsdel, kva for hovudføringer som gjeld for planarbeidet, viktige utviklingstrekk i samfunnet vårt og planprosessen. Dokumentet ligg på kommunen si heimeside.

Formelt grunnlag

Plan og bygningslova § 11-14.

Vurderingar og konsekvensar

Formålet til planen

Plan og bygningslova seier at kommuneplanen sin samfunnsdel skal leggest til grunn for verksemda til kommunen og for staten og regionale mynde si verksemd i kommunen. Samfunnsdelen skal ta stilling til langsiktige utfordringar, mål og strategiar for kommunesamfunnet som heilheit og kommunen som organisasjon.

Planprosessen

Planarbeidet er politisk forankra i formannskapet, medan andre råd og utval har vore involvert undervegs. Administrativt er planarbeidet forankra i kommunedirektøren si leiargruppe.

I arbeidet med samfunnsdelen har kommunestyret tatt stilling til om dei lange linene for Byglandssamfunnet skal bli vidareført eller bli endra (mål og prioriteringar), og prioritere satsingsområde for valperioden fram til 2028. Samfunnsdelen er ein overordna plan. Mange vil etterlyse tiltak i samfunnsdelen, men det er viktig å vere klar over at samfunnsdelen ikkje skal utvikle tiltak. Den skal gi retning og fastsette satsingsområde som skal gis særleg prioritet i valperioden. Meir konkrete mål og tiltak blir utvikla i temaplanar og i økonomi- og handlingsdelen.

Kommunestyret har hatt to arbeidsverkstadar i denne planprosessen. Leiargruppa har vore delaktige i begge to. I første verkstad var tema kommunen sitt utfordringsbilette. I den andre verkstaden jobba kommunestyret med hovudsatsingar og målsettingar basert på utfordringsbiletet.

Dei tverrpolitiske diskusjonane har resultert i at samfunnsdelen legg vekt på tre hovudutfordringar i åra som kjem

- Kommunen sitt framtidige økonomiske handlingsrom er usikkert
- Den sosiale ulikskapen aukar
- Forvitra næringsliv og kompetansemangel

Desse ligg til grunn for tre satsingsområde for kommunestyreperioden

1. Eit attraktivt og robust samfunn
2. Eit meir variert næringsliv
3. Kvalitet i kommunale tenester tilpassa framtida

Satsingsområda legg føringar for kommunen som samfunnsutviklar og tenesteprodusent.

Kommuneplanen sin handlingsdel

Kommuneplanen skal ha ein handlingsdel som seier korleis planen skal bli følgd opp. Handlingsdelen er slått saman med økonomiplanen. Samfunnsdelen gir difor føringar for prioriteringar i handlings- og økonomiplanen.

Satsingsområda vil bli nytta i handlingsdelen for perioden 2025-2028 sjølv om ny samfunnsdel ikkje er vedtatt. Dette er gjort med bakgrunn i den politiske forankringa i planarbeidet og ønskje om å legge arbeidet med utfordringsbilette og mål og prioriteringar til grunn for det komande året.

Vurdering av om samfunnsutviklinga går i ønska retning blir følgd opp i årsberetning og økonomiplan, og vil bli rapportert med bakgrunn i vedtekne satsingsområde med målsettingar og prioriteringar.

Plandokumentet

Det har vore ei målsetting å forenkle plandokumentet med mål om å få eit betre styringsdokument. Plandokumentet er difor kortfatta og har fokus på utfordringsbilete og satsingsområde.

Dokument som seier meir om føringar for planarbeidet, utfordringsbilete og status for kommunen er:

- [Kunnskapsgrunnlag 2024](#)
→ Inkludert folkehelseoversikt
- [Bygland kommune sitt samla utfordringsbilete](#)
→ Basert på kunnskapsgrunnlaget og kommunalområda sine vurderingar
- [Kommuneplanprogram 2024-2028](#)
→ Planprogram for kommuneplanen sin samfunnsdel 2024-2036 med planstrategi for Bygland kommune 2024-2028

Dokumenta ligg på kommunen si heimeside.

Konklusjon

Kommunedirektøren tilrår at forslag til kommuneplanen sin samfunnsdel blir sendt på høyring og lagt ut til offentleg ettersyn. Høyringsperioden vil vere seks veker.

Bygland, 22.10.2024

Kommunedirektør

		NOTAT KS Advokatene	
Fra:	Erland Aamodt	Dato:	10.02.2026
Til:	BYGLAND KOMMUNE	Dokument nr:	26/00521-4

Vurdering av habilitet og ev. følger for saksbehandling av sak "Planinitiativ - Urdehei vindkraftverk"

1. Innledning

Jeg er bedt om å vurdere fremsatte inhabilitetsinnsigelser som er reist i tilknytning til kommunestyrets behandling av kommuneplanens samfunnsdel (13. mars 2025) og kommuneplanens arealdel (19. juni 2025). I forlengelsen av dette, skal jeg vurdere hvilken betydning disse innsigelsene bør få for behandlingen av sak «Planinitiativ – Urdehei vindkraftverk».

2. Vurdering inhabilitetsinnsigelser

Jeg er forelagt et notat av advokat Børre Eskedahl, som han har utarbeidet på oppdrag fra kommunestyremedlem Kjell Rune Heia. Jeg er videre forelagt vurdering foretatt av kollega, advokat Erna Larsen av 5. desember 2023. I tillegg har jeg mottatt saksfremlegget for saken om planinitiativ som nå skal behandles.

I vurderingen til advokat Larsen er det lagt til grunn at det er inngått avtaler med vindkraftutbygger, og at ett mulig scenario dermed kan være at grunneierne kan få en gevinst.

Jeg oppfatter dermed ikke at advokat Eskedahl legger til grunn et vesentlig annet faktum enn det advokat Larsen gjorde i desember 2023.

Uansett må en vurdering av habilitet gjøres på bakgrunn av de opplysningene som foreligger på vedtakstidspunktet. Omstendigheter som inntreffer i etterkant kan ikke tas i betraktning, siden de naturlig nok ikke var en del av faktum på vedtakstidspunktet.

Vurderingen til advokat Larsen inneholder en drøftelse av sakens ulike momenter. Noen av momentene trekker i retning av inhabilitet, andre trekker i motsatt retning. Momentene er avveid mot hverandre, før advokat Larsen konkluderer med at

«[t]otalt sett heller jeg mot at verken politikerne som er grunneiere eller har inngått avtaler selv, eller der noen som står dem nær har inngått avtaler med utbyggere er å anse som inhabile ved behandling av en sak om å fjerne bestemmelsen i kommuneplanen. Dette fordi muligheten til å oppnå gevinst er på dette stadiet for fjern.»

Jeg slutter meg til denne drøftelsen og denne konklusjonen.

Jeg vil særlig peke på at dette er et sakskompleks som forutsetter flere vedtak, slik det også er pekt på i vurderingen til advokat Larsen. Dette innebærer at folkevalgte kan være habile på et stadium av saken, men

at inhabilitet inntretr på et senere stadium av saken. Jeg oppfatter at de folkevalgte i saken som nå skal behandles anser seg selv som inhabile, noe som illustrerer dette poenget.

Jeg har likevel en merknad til saksbehandlingen av habilitetsspørsmålet i kommunestyret. Når det skal vurderes om medlemmer av et kollegialt organ er inhabile, skal saken behandles – og voteres over – i organet. Dette følger av forvaltningsloven § 8 andre ledd.

3. Saksbehandling

Det er reist spørsmål om saken bør trekkes fra sakskartet til kommunestyret. Jeg vil innledningsvis presisere at dette er et spørsmål som kommunestyret må ta stilling. Hverken kommunedirektør eller ordfører kan alene trekke en sak som er satt på sakskartet.

Da jeg ikke kan se at det forelå inhabilitet ved behandlingen av kommuneplanene, er det vanskelig å se at saken nå bør trekkes. På generelt grunnlag vil det være uheldig for kommunal saksbehandling at omkamper om habilitet og andre saksbehandlingsfeil skal føre til at *andre saker* skal trekkes fra sakskartet. Selv om denne saken kan sies å være en del av et sakskompleks, er dette formelt sett en annen sak enn sakene om de ulike delene av kommuneplanen.

Jeg vil også nevne at *selv om* de folkevalgte var inhabile under behandlingen av kommuneplanene, er det ikke uten videre gitt at vedtaket er å anse som ugyldig. Da må man vurdere hvilken betydning saksbehandlingsfeilen – inhabiliteten – har hatt for vedtakets innhold. En del av denne vurderingen vil da være å stille spørsmål hva varamedlemmene ville votert for.

I forlengelsen av dette: *Selv om* det forelå både inhabilitet og ugyldighet, vil kommunestyret sannsynligvis kunne reparere en slik feil i et etterfølgende vedtak. I saken som nå foreligger skal jo kommunestyret ta stilling til planinitiativet. Dermed får kommunestyret anledning til å uttrykke sin vilje i saken.

Med vennlig hilsen

Erland Aamodt
advokat

Telefon: +47 90685765
E-post: erland.aamodt@ks.no

Agder Sekretariat KO

Kontrollutvalet i Bygland kommune

Sak 11/26

Møtedato: 27.04.26

Sakshandsamar: ILA

SAK 11/26 REVISOR ORIENTERAR

Bakgrunn for saka:

Det er kontrollutvalets ansvar å sjå til at det blir gjennomført revisjon i kommunen.

Revisor orienterar løpande gjennom året om relevante saker og tema. På denne måten held kontrollutvalet seg informert om det løpande revisjonsarbeidet.

Dei tema revisor orienterar om vil bli protokollført.

Framlegg til vedtak:

Kontrollutvalet tar informasjonen frå revisor til orientering.

Sluttrapport frå kontroll av landbruksforvaltninga

Kontrollert kommune	Bygland	Kontrolldato	16.10.2025
		Dato for sluttrapport	17.11.2025
Kontrollomfang	Ordningane produksjonstilskot og avløysartilskot i jordbruket (PT) og Regionalt miljøprogram (RMP) i tillegg til § 8 i Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Kontrollpersonar frå Statsforvaltaren i Agder	Anne Kari Birkeland, Solfrid Mygland og Hans Bach-Evensen
Deltakarar frå kommunen			
Namn	Funksjon	Opningsmøte	Intervju
Aslak J. Brekke	Kommunalsjef Samfunn	X	
Knut Gunnar Brokke Solli	Innleigd ressurs frå Valle kommune	X	X

Innhald

1. Innhaldet i rapporten	2
2. Bakgrunn for kontrollen	2
3. Tilvising til relevant regelverk og dokument for denne kontrollen	2
4. Gjennomføring og omfang	3
5. Oppsummering	3
6. Jordbruksforvaltninga i Bygland kommune i 2024/2025.....	4
7. Funn.....	4
7.1. Skriftlege rutinar for forvaltninga av PT og RMP i Bygland manglar. Kontrollplan er ikkje utarbeidd for 2025.	4
7.2 Kommunen har ikkje oppdaterte retningslinjer for SMIL i tråd med § 8 i forskrifta og tilhøyrande rundskriv	5

1. Innholdet i rapporten

Rapporten er utarbeida etter gjennomført forvaltningskontroll i Bygland kommune innan tilskot under ordningane produksjons- og avløysartilskot i jordbruket (PT) og regionalt miljøprogram (RMP). Det er også gjort enkelte kontrollar på spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Den skildrar eventuelle forbedringspunkt som blei avdekkja innan dei kontrollerte områda. Dette betyr at rapporten i mindre grad fokuserer på område som etter Statsforvaltaren si vurdering fungerer godt eller tilfredsstillande.

Når kontrollen avdekkjer manglar i kommunen si forvaltning av ordninga, kan desse kallast avvik. Avvik er manglande oppfylging av krav til forvaltninga av ordninga som er fastsett i eller etter

- Reglement for økonomistyring i staten § 14 og § 15 andre ledd
- styrande dokument
- regelverket og/eller retningslinjene for ordninga

I fleire tilfelle kan Statsforvaltaren i kontrollen avdekkja forhold som ikkje direkte vert vurdert som eit avvik som nemnt over. Det kan også vere forhold som omhandlar regelverk som ligg utanfor heimelsgrunnlaget for kontrollen. Dette kan likevel ha betydning for forvaltninga av ordninga og vert av Statsforvaltaren skildra som tilråding og oppmoding til å forbetra arbeidet.

2. Bakgrunn for kontrollen

Statsforvaltaren har det regionale ansvaret for å sikra at statlege midlar vert brukt og forvalta i samsvar med føresetnadane. Forvaltningskontrollen har heimelsgrunnlag i *Økonomireglementet i staten* (§ 15) og bakgrunn i *Statsforvaltarens virksomhets- og økonomiinstruks for 2024*. Ved å avdekkja eventuelle avvik og brot på regelverk og rutinar kan dette hjelpa kommunen fram mot ei sikrare, betre og meir effektiv forvaltning av tilskotsordningane.

3. Tilvising til relevant regelverk og dokument for denne kontrollen

- [Reglement for økonomistyring i staten – Bestemmelser om økonomistyring i staten](#)
  - § 14 Intern kontroll
  - Kapittel 6
- [Forskrift om produksjonstilskot og avløsertilskudd i jordbruket](#)
  - [Kommentarrundskriv 2025-23](#)
  - [Rundskriv 2025-24 om forvaltningsansvar og saksbehandling](#)
- [Forskrift om regionale miljøtilskudd, Agder](#)
  - [Regionalt miljøtilskudd i jordbruket \(RMP\) – forvaltningsansvar og saksbehandling](#)
- [Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket](#)
  - [Rundskriv 2021/29 Spesielle miljøtiltak i jordbruket \(SMIL\) – saksbehandling](#)
- Riksrevisjonens rapport [«Undersøkelse av myndighetenes saksbehandling og kontroll av produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket»](#)
- SF brev til kommunene [Tildeling av rammer og forvaltning av statlige tilskuddsordninger på landbruksområdet](#)

4. Gjennomføring og omfang

Kontrollen vart gjennomført som eit digitalt møte og omfatta delar av kommunen si forvaltning av PT og RMP. I tillegg har vi sett på § 8 i SMIL-forskrifta. Hovudfokus i kontrollen var korleis kommunen har etablert intern kontroll for å forvalte desse ordningane. Ikkje alle delar av forvaltninga vert vurdert, og vi har fokusert meir på ramma for tilskotsforvaltninga enn sjølve saksbehandlinga.

Kontrollen er ikkje ein fullstendig revisjon av alt relevant regelverk som har betydning for forvaltninga. Dette kan mellom anna vera regelverk der Statsforvaltaren ikkje har tilsynsheimel. Ein må difor vere merksam på at funn etter denne kontrollen også kan vere relevante i andre samanhengar.

5. Oppsummering

Bygland kommune har sida 1.april 2024 og hittil i 2025 ikkje hatt egne tilsette som saksbehandlarar for tilskotsforvaltninga av ordningane for jordbruket. I perioden er det inngått avtalar med andre kommunar om innleige av deira fagpersonar for å utføre saksbehandling. Bygland har nokre av dei overordna elementa etablert som ramma for forvaltninga. Delegeringa stemte i perioden overeins med godkjennarrolla for dei kontrollerte ordningane, og det ligg føre generelle habilitetsrutinar. Rolla som godkjennar må avstemmast med delegeringa når dette endrast.

Løysinga med innleigd personell som Bygland har valt medfører nokre svakheiter som rører ved kjerneområda Statsforvaltaren skal kontrollere: kommunens ansvar for etablering og utvikling av internkontroll og forsvarleg forvaltning. Kommunen skildrar eit krevjande bakteppe som forklarar kvifor slike løysingar er valde i 2024/2025. Bakteppet er relevant for å forstå situasjonen, men òg vesentleg for å innrette framtidig forvaltning på ein betre måte.

Ein svakheit er at dei innleigde ressursane utfører arbeid innanfor ei ramma som ikkje er tilstrekkeleg forankra i kommunen sitt interne kontrollsystem. Rutinar for saksbehandling manglar, og det er ikkje dokumentert at dei innleigde ressursane skal følgje opp andre prosessar knytt til tilskotsforvaltninga. Mangelen svekkjer kommunen sin eigarskap og styring, aukar risikoen for feil, reduserer kontinuiteten og gjer kommunen sårbar ved endringar i personell. Sjølv om fleire av hovudkrava er ivaretatt gjennom praksis i 2024, er forvaltninga personavhengig og har stor risiko for at viktige element ikkje blir ivaretatt over tid, til dømes ved personellbytte.

Gjennomgang av saker frå 2024 viser at sjølve saksbehandlinga i hovudsak er utført i tråd med regelverket for PT og RMP. Intervju med nåverande saksbehandlar frå Valle kommune gir grunnlag for å tru at saksbehandlinga i 2025 vil følgje same praksis. Likevel er det manglande kontinuitet mellom 2024 og 2025, til dømes når det gjeld utarbeiding og oppfølging av kontrollplanar i PT og RMP og retningslinjer for SMIL.

Det er no lyst ut ein stillingsprosent som inneber at saksbehandlinga frå 2026 skal utførast av kommunen sine egne tilsette. Dette er eit positivt tiltak, men dei identifiserte manglane må framleis rettast opp for å sikre forsvarleg saksbehandling og etterleving av regelverket i framtida.

For sjølve saksbehandlinga og ivaretakinga av prosessar rundt tilskotsordningane har Bygland kommune, etter Statsforvaltaren si vurdering, nokre manglar i internkontroll etter § 14 i Reglement for økonomistyring i staten og rundskriva knytt til ordningane.

Rapporten omtalar funn som vert definert som avvik og som må lukkast.

- Skriftlege rutinar for forvaltninga av PT og RMP i Bygland manglar. Kontrollplan er ikkje utarbeidd for 2025.
- Kommunen har ikkje oppdaterte retningslinjer for SMIL i tråd med § 8 i forskrifta og tilhøyrande rundskriv.

6. Jordbruksforvaltninga i Bygland kommune i 2024/2025

Gjennom kontrollen har Statsforvaltaren fått skildra situasjonen i Bygland kommune i perioden kontrollen gjeld for. Kommunen opplever generelt ein sårbar situasjon når det gjeld spesialiserte fagstillingar. Fram til 1. april 2024 hadde kommunen ein eigen tilsett for oppgåvene knytte til jordbruk. Deretter oppstod ein vakanse som vart delvis dekt frå Åseral, deretter frå Evje og frå mars 2025 frå Valle kommune. Kommunen samarbeidde godt med dei to sistnemnde. For tilskotsforvaltninga gjeld samarbeidet sjølve saksbehandlinga.

Frå desember 2024 til august 2025 hadde kommunen òg ein konstituert kommunedirektør. Eit godt samarbeid med nabokommunar har gjort det mogleg å få gjennomført saksbehandling, og den konstituerte kommunedirektøren har ved å utøve godkjennarrolla klart å få tilskotsforvaltninga til å fungere i kommunens regi i denne perioden utan faste tilsette på jordbruksforvaltninga. Åra 2024/2025 vert skildra som ein krevjande periode.

7. Funn

7.1. Skriftlege rutinar for forvaltninga av PT og RMP i Bygland manglar. Kontrollplan er ikkje utarbeidd for 2025.

Faktiske forhold:

Kommunen har ikkje dokumentert rutinar knytt til tilskotsforvaltninga av PT og RMP. Dette gjeld både sjølve saksbehandlingsprosessen og andre prosessar som utgjer viktige rammer for tilskotsforvaltninga. Delegeringa ligg til kommunedirektør, som tilseier at det er her også godkjennarrolla i fagsystemet skal ligge. Kommunen har eit dokument for kontroll av føretak (kontrollplan) knytt til PT og RMP for 2024, men dette er ikkje utarbeidd for 2025. For 2024 er saksbehandlinga utført av ein annan person enn den som skal utføre saksbehandlinga i 2025. Begge desse har ikkje vore tilsette i Bygland kommune, men har tilsvarande funksjonar i andre kommunar. Det er ikkje lagt fram dokumentasjon som viser kva rammer og rutinar desse eksterne ressursane skal følgje, utover at dei skal utføre saksbehandling.

Vedtak om tilskot vert fatta av konstituert kommunedirektør, som dermed utøver vedtaksmyndigheten.

Krav:

- [Reglement for økonomistyring i staten – Bestemmelser om økonomistyring i staten](#), §14
- [Reglement for økonomistyring i staten – Bestemmelser om økonomistyring i staten](#), Kapittel 6.3.8.1: *For å sikre korrekt saksbehandling, skal tilskuddsforvalteren ha etablert systemer, rutiner og tiltak som blant annet har til hensikt å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler, jf. pkt. 2.4 om internkontroll*

6.3.8.2 *kontroll av informasjon fra tilskuddsmottakere.*
- [Regionalt miljøtilskudd i jordbruket \(RMP\) – forvaltningsansvar og saksbehandling](#) Kapittel 5.1 Økonomiregelverkets krav om kontroll
- [Saksbehandlingsrundskrivet for produksjonstilskudd](#)

Kapittel 4

Statsforvaltaren si vurdering:

I grove trekk har kommunen ansvaret for å

- informere og rettleia om regelverket og om søknadsprosessen
- etablere kontroll med saksbehandlinga i tråd med rammer og krav
- utarbeide kontrollplan og plukke ut konkrete søknader til kontroll
- saksbehandle søknader og fatte vedtak om tilskot

Eit sentralt krav for statlege tilskotsordningar er § 14 om internkontroll i Reglement for økonomistyring i staten og kapittel 6 om tilskotsforvaltning. Dette gjeld òg når ordninga er delegert til kommunane. I rundskriva for ordningane blir dette kravet presisert ytterlegare. Eit viktig krav er at kommunane skal etablere internkontroll knytt til forvaltninga av ordningane.

Etter vår vurdering manglar kommunen tilstrekkeleg grad av formalisering og systematisering av saksbehandlinga og tilhøyrande prosessar. Det er ikkje etablert eit heilskapleg rammeverk som sikrar at oppgåver vert utført korrekt og konsistent, uavhengig av kven som utfører dei. Dette medfører risiko for manglande kontinuitet og svekt kvalitet i forvaltninga over tid. Då mistar kommunen tryggleik for at punkta ovanfor er ivaretatt.

Sjølv om praksisen i 2024 blir vurdert som forsvarleg, er den sterkt knytt til kunnskap og kompetanse hos eksterne ressursar, og i liten grad til at kommunen har etablert eit internt rammeverk som sikrar etterleving av krava.

Manglande skriftlege rutinar og hyppige endringar i personell svekkjer kommunen si evne til å sikre regelverksetterleving over tid. Tidlegare rapportar frå 2016 og 2022 peikar på dei same utfordringane.

Overordna viktige prinsipp for forvaltninga ser ut til å vere ivaretatt gjennom delegering og rutinar for habilitet. Kommunen har ein kontrollplan for 2024 som dokumenterer nokre av krava. Kontrollplanen framover må tilpassast rundskriva når det gjeld risikovurderingar.

Dei andre funna i rapporten kan vere utslag av at Bygland kommune ikkje fangar opp kva som må handterast i dei ulike delane av forvaltninga. At kommunen har ein kontrollplan for 2024, men ikkje for 2025, er eit typisk døme på at krav ikkje blir oppfylt.

Etablering og oppdatering av rutinar sørgjer òg for at kommunen avstemmer praksis med gjeldande krav. Med manglande rutineverk har Bygland i dag ei utfordring med manglande kontinuitet dei siste åra og kompetanse på ordningane internt i kommunen. Sjølv om det no er avsett ein stillingsprosent for landbruksforvaltning, vil det vere krevjande å byggje opp dette, då det vil krevje tid, kapasitet og kompetanse. I Bygland sitt tilfelle bør ein difor vurdere tiltak som kan styrkje ein slik prosess.

Samla sett er det etter Statsforvaltaren si vurdering eit behov for at Bygland kommune gjer systematiske endringar og oppdateringar for å etablere ein betre internkontroll for PT- og RMP-ordningane.

7.2 Kommunen har ikkje oppdaterte retningslinjer for SMIL i tråd med § 8 i forskrifta og tilhøyrande rundskriv

Faktiske forhold

Kommunen si eiga vurdering er at det ikkje ligg føre oppdaterte retningslinjer for SMIL-ordninga og at kommunen ikkje har retningslinjer som dekker § 8 i forskrift og rundskriv 2021/29 om *spesielle om tilskot til miljøtiltak i jordbruket*. Kommunen har omtalt ordninga på nettsida i mars 2024 med prioriteringar for det året. Kunngjering av midlar for 2025 er ikkje dokumentert.

Krav

Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 8
Rundskriv 2021/18 Kommentarer til regelverk
Rundskriv 2021/29 Saksbehandling

Statsforvalterens vurdering

Rundskrivet 2021/29 utdjupar krav i § 8 slik:

Retningslinjene skal fastsettes i dialog med statsforvalteren og næringsorganisasjonene lokalt. Dette betyr at før retningslinjene vedtas av kommunen, skal de vurderes i sammenheng med fylkets strategier for regionalt miljøprogram, og næringsorganisasjonene skal ha hatt mulighet til å gi innspill. Ved utlysningen bør kommunen opplyse om de lokale retningslinjene, hvilke tiltak det kan gis tilskudd til, kommunens prioriteringer, satser og egenandeler for ulike tiltak.

Vi legg til grunn kommunen si eiga vurdering om at det ikkje finst oppdaterte lokale retningslinjer 2025 som er utforma i samsvar med § 8 i forskrifta og rundskriv 2021/29 om saksbehandling. Vi kan ikkje sjå at tilskotsmidlane er kunngjort for 2025 med informasjon om årets søknadsomgang.

Sjølv om dette er eit sjølvstendig avvik, vurderer Statsforvaltaren det i samanheng med funn 7.1 – der det kjem fram at kommunen har, og har hatt, risiko for at ulike prosessar knytt til tilskotsforvaltninga ikkje har blitt følgde.